

Kouluterveyskysely 2013

Turun kuntaraportti

Hanne Kivimäki, Pauliina Luopa, Suvi Nipuli, Suvi Vilkki,
Jukka Jokela, Essi Laukkarinen, Reija Paananen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

PL 30
00271 Helsinki
Puhelin: 029 524 6000

www.thl.fi

© Kirjoittajat ja THL

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Helsinki 2013

SISÄLLYS

Johdanto	7
Kuntaraportoinnin sisältö	7
Kouluterveyskyselyn tulosten hyödyntäminen	8
Kouluterveyskysely hyvinvointijohtamisen tukena kunnassa	8
Kouluterveyskyselyn tulosten käsittely kouluissa ja oppilaitoksissa	9
Kouluterveyslähettäjiltä tukea tulosten hyödyntämiseen	10
Aineisto ja menetelmät	11
Peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaiden tulokset	14
Elinolot	14
Kouluolot	16
Koettu terveys	18
Terveystottumukset.....	20
Kokemus oppilashuollon tuesta	22
Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden tulokset	24
Elinolot	24
Kouluolot	26
Koettu terveys	28
Terveystottumukset.....	30
Kokemus opiskelijahuollon tuesta.....	32
Ilon- ja huolenaiheet	34
Ilon- ja huolenaiheet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla.....	34
Ilon- ja huolenaiheet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla	34
Nuorten hyvinvointi Kouluterveyskyselyn mukaan – otteita valtakunnallisista tuloksista	35
Lähteet	41
LIITTEET	
Liite 1. Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden muodostaminen vuonna 2013.	43
Liite 2. Kouluterveyskyselyyn vastanneet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaat ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat kouluittain luokka-asteen ja sukupuolen mukaan vuosina 2005–2013.	53
Liite 3. Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista ja vastaajien lukumäärä vuosina 2005–2013.....	58
Liite 4. Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan ja luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista sekä vastaajien lukumäärä vuonna 2013.	59
Liite 5. Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ja vastaajien lukumäärä vuosina 2005–2013.....	60
Liite 6. Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden opiskeluvuosivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan ja opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista sekä vastaajien lukumäärä vuonna 2013.....	61

Taulukot

Taulukko 1. Kouluterveyskyselyyn vastanneet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaat luokka-asteen ja sukupuolen mukaan vuosina 2005–2013.	11
Taulukko 2. Kouluterveyskyselyyn vastanneet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat opiskeluvuoden ja sukupuolen mukaan vuosina 2005–2013.	11
Taulukko 3. Muutokset elinoloissa peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuosina 2005–2013.	14
Taulukko 4. Erot elinoloissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuonna 2013.	14
Taulukko 5. Muutokset kouluoloissa peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuosina 2005–2013.	16
Taulukko 6. Erot kouluoloissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuonna 2013.	16
Taulukko 7. Muutokset koetussa terveydessä peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuosina 2005–2013.	18
Taulukko 8. Erot koetussa terveydessä sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuonna 2013.	18
Taulukko 9. Muutokset terveystottumuksissa peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuosina 2005–2013.	20
Taulukko 10. Erot terveystottumuksissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuonna 2013.	20
Taulukko 11. Muutokset oppilashuollon tuen kokemisessa peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuosina 2005–2013.	22
Taulukko 12. Erot oppilashuollon tuen kokemisessa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuonna 2013.	22
Taulukko 13. Muutokset elinoloissa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuosina 2005–2013.	24
Taulukko 14. Erot elinoloissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013.	24
Taulukko 15. Muutokset kouluoloissa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuosina 2005–2013.	26
Taulukko 16. Erot kouluoloissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013.	26
Taulukko 17. Muutokset koetussa terveydessä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuosina 2005–2013.	28
Taulukko 18. Erot koetussa terveydessä sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013.	28
Taulukko 19. Muutokset terveystottumuksissa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuosina 2005–2013.	30
Taulukko 20. Erot terveystottumuksissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013.	30
Taulukko 21. Muutokset opiskelijahuollon tuen kokemisessa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuosina 2005–2013.	32
Taulukko 22. Erot opiskelijahuollon tuen kokemisessa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013.	32

Kuviot

Kuvio 1. Elinoloindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 2005–2013.	15
Kuvio 2. Elinoloindikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan sekä luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.	15
Kuvio 3. Kouluoloindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 2005–2013.	17
Kuvio 4. Kouluoloindikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan sekä luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.	17
Kuvio 5. Terveysindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 2005–2013.	19
Kuvio 6. Terveysindikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan sekä luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.	19
Kuvio 7. Terveystottumusindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 2005–2013.	21
Kuvio 8. Terveystottumusindikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan sekä luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.	21
Kuvio 9. Oppilashuoltoindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 2005–2013.	23
Kuvio 10. Oppilashuoltoindikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan sekä luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.	23
Kuvio 11. Elinoloindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuosina 2005–2013.	25
Kuvio 12. Elinoloindikaattoreiden opiskeluvuosivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan sekä opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.	25
Kuvio 13. Kouluoloindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuosina 2005–2013.	27
Kuvio 14. Kouluoloindikaattoreiden opiskeluvuosivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan sekä opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.	27
Kuvio 15. Terveysindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuosina 2005–2013.	29
Kuvio 16. Terveysindikaattoreiden opiskeluvuosivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan sekä opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.	29
Kuvio 17. Terveystottumusindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuosina 2005–2013.	31
Kuvio 18. Terveystottumusindikaattoreiden opiskeluvuosivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan sekä opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.	31
Kuvio 19. Opiskelijahuoltoindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuosina 2005–2013.	33
Kuvio 20. Opiskelijahuoltoindikaattoreiden opiskeluvuosivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan sekä opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.	33

JOHDANTO

Kouluterveyskysely tuottaa runsaasti tietoa nuorten elinoloista, kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista sekä oppilas- ja opiskelijahuollosta. Kyselyyn vastaavat peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilaat sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Ammatillisissa oppilaitoksissa kyselyyn osallistuvat nuorten opetussuunnitelmaperusteiseen ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevat. Vertailukelpoista tietoa on kerätty peruskouluissa vuodesta 1996, lukioissa vuodesta 1999 ja ammatillisissa oppilaitoksissa vuodesta 2008 alkaen.

Vuonna 2013 Kouluterveyskyselyn aineistonkeruussa tapahtui suuria muutoksia. Kysely toteutettiin ensimmäistä kertaa yhtä aikaa koko maassa. Tämän vuoksi kyselyä ei toteutettu lainkaan vuonna 2012. Vuoteen 2011 saakka kysely tehtiin parillisina vuosina Etelä-Suomessa, Itä-Suomessa sekä Lapissa ja parittomina vuosina muualla Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla. Toinen merkittävä muutos oli kyselylomakkeen muuttaminen sähköiseksi ammatillisissa oppilaitoksissa. Peruskouluissa ja lukioissa käytettiin edelleen paperista kyselylomaketta.

Vuonna 2013 uudistettiin myös joitakin kysymyksiä. Kyselylomakkeen uudistuksessa kuultiin useita terveyden ja hyvinvoinnin asiantuntijoita, oppilaitosten edustajia sekä myös nuoria itseään. Ensimmäistä kertaa saadaan tietoa koulumatkoista, turvavälineiden käytöstä liikenteessä, vapaa-ajalla tapahtuneista tapaturmista sekä seksuaalisuuteen liittyvästä käyttäytymisestä internetissä. Nuorten perheestä ja asumisesta kysytään aikaisempaa yksityiskohtaisemmin ja nuorten mielialaa kartoitetaan monipuolisemmin. Tarkemmat tiedot kyselystä ja kyselylomakkeet ovat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) internet-sivuilla^a.

Kouluterveyskyselyyn vastasi vuonna 2013 yhteensä 182 864 nuorta: 99 478 peruskoulun yläluokkalaista, 48 610 lukiolaista ja 34 776 ammattiin opiskelevaa.

Kouluterveyskyselyn kunta- ja opetuspistekohtaiset tulokset lähetetään tulokset tilanneille kunnille. Kuntakohtaisen raportoinnin lisäksi tuloksia esitellään valtakunnallisesti ja alueellisesti tutkimusraporteissa, THL:n internet-sivuilla, vuosittain järjestettävillä Kouluterveyspäivillä ja alueellisissa seminaareissa. Lisäksi keskeisiä kunta-, seutukunta- ja maakuntakohtaisia indikaattoreita voi tarkastella THL:n ylläpitämässä tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetissä^b.

Tässä raportissa esitellään peruskoulun yläluokkalaisten ja lukiolaisten tulokset. Ammattiin opiskelevien tulokset raportoidaan erillisessä raportissa niissä kunnissa, joissa on ammatillisia oppilaitoksia. Kunnan tulokset kuvataan keskeisten indikaattoreiden kautta ja tärkeimmät tulokset tiivistetään ilon- ja huolenaiheiksi. Raportin alussa kerrotaan, miten kyselyn tuloksia voi käyttää hyödyksi kunnassa ja oppilaitoksissa. Lopuksi kerrotaan Kouluterveyskyselyn ajankohtaisista tuloksista koko valtakunnan tasolla.

KUNTARAPORTOINNIN SISÄLTÖ

Kouluterveyskyselyn tulokset raportoidaan monin eri tavoin. Tässä kuntaraportissa nuorten hyvinvointia kuvataan noin 40 perusindikaattorin avulla. Samat indikaattorit ovat saatavilla myös kouluittain. Lisäksi kunnat saavat kaksi muuta indikaattorikoostetta, joista toinen on suunnattu oppilas- ja opiskelijahuollolle ja toinen kunnan poliittisille päättäjille. Koosteita voidaan hyödyntää esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tai hyvinvointikertomuksen laadinnassa. Indikaattoritiedon lisäksi tulokset raportoidaan jakaumataulukoina kaikista kysymyksistä.

Vuonna 2013 peruskoulujen ja lukioiden kunta- ja koulukohtaiset tulokset sisältävät:

- 1) Kuntaraportin. (HUOM! Ammatillisten oppilaitosten tulokset ovat erillisessä raportissa.)
- 2) Kuntakohtaiset ja koulukohtaiset perusindikaattorikuviot.
- 3) Kuntakohtaiset ja koulukohtaiset indikaattorikoosteet oppilashuollon tueksi.
- 4) Kuntakohtaiset indikaattorikoosteet kunnallisen päätöksenteon tueksi.
- 5) Kaikkien kysymysten kunta- ja koulukohtaiset jakaumataulukot.

^a Kouluterveyskyselyn internet-sivu on www.thl.fi/kouluterveyskysely.

^b SOTKANetin internet-sivu on www.sotkanet.fi.

Edellä mainittu materiaali lähetetään THL:sta kunnan yhdyshenkilölle, jonka toivotaan välittävän tietoa eteenpäin mm. koulujen ja oppilaitosten rehtoreille, kunnan päättäjäille sekä kunnan eri hallinnonaloille – ainakin sosiaali- ja terveystoimeen ja opetus- tai sivistystoimeen – sekä Kouluterveyskyselyn hyödyntämisestä vastaavan työryhmän jäsenille, mikäli sellainen kunnassa on.

Kuntaraportissa nuorten hyvinvointia kuvataan 42 indikaattorilla, jotka on jaettu viiteen ryhmään: elinolot, kouluolot, koettu terveys, terveystottumukset ja kokemus oppilas- ja opiskelijahuollon tuesta. Osa indikaattoreista perustuu kyselyn yksittäisiin kysymyksiin ja osa on muodostettu useasta kysymyksestä. Indikaattorien muodostaminen kuvataan yksityiskohtaisesti liitteessä 1.

Jokaisesta indikaattoriryhmästä esitetään kaksi pylväskuviota. Ensimmäisessä kuviossa esitetään kunnassa vuosina 2004–2013 tai 2005–2013 tapahtunut kehitys. Jos kunta on osallistunut kyselyyn ennen vuotta 2004, on aiempien vuosien pylväät jätetty pois. Pylväiden määrä on rajattu korkeintaan viiteen osallistumisvuoteen kuvioden luettavuuden takia. Pylväitä voi olla vähemmän kuin viisi, jos indikaattorin kuvaama asia ei ole kysytty joka vuosi tai jos kunta ei ole osallistunut kyselyyn kaikkina vuosina.

Toisessa kuviossa esitetään vuodelta 2013 kunnan tulokset sukupuolen mukaan sekä vertailutulokset maakunnasta ja koko maasta. Kuntaa ja koko maata koskevien pylväiden päähän on merkitty näkyviin myös prosenttiosuus. Sukupuolen mukaiset tulokset esitetään vain, jos kunnassa on vastannut vähintään 30 poikaa ja tyttöä. Kuvioden alatunnisteissa kerrotaan, mitä luokka-asteita tai opiskeluvuosia tulokset koskevat. Vastanneiden lukumäärät ilmoitetaan kuvioden selitteessä sulkeiden sisällä. Kuvioden perustana olevat prosenttiluvut esitetään myös liitetaulukkoina raportin lopussa.

Kunta saa vastaavanlaiset indikaattorikuviot myös jokaisesta kunnassa sijaitsevasta koulusta. Peruskoulujen ja lukioden tuloksissa vertailutietoina ovat kunta ja maakunta.

Kunnan poliittisia päätöksentekijöitä varten kuntaraportin indikaattoreista on valittu kymmenen keskeistä kuntakohtaista indikaattoria, joista esitetään sekä muutoskuvio että vertailukuvio.

Oppilas- ja opiskelijahuollon käyttöön on valittu 88 indikaattoria. Indikaattorit esitetään sekä kunta- että koulukohtaisesti. Nämä indikaattorit on jaettu 11 ryhmään: fyysiset työolot, työilmapiiri ja osallisuus, koulutyön kuormittavuus, kouluruokailu, kiusaaminen ja häirintä, sosiaaliset suhteet, tupakointi, terveystottumukset, koettu terveys ja kokemus oppilas- ja opiskelijahuollon tuesta sekä myönteisesti esitettyjä indikaattoreita. Myös tähän koosteeseen tehdään jokaisesta indikaattoriryhmästä kaksi kuviota: muutoskuvio ja vertailukuvio.

Indikaattorikuvioden lisäksi kunta saa *jakaumataulukot kaikista kysymyksistä* vuodelta 2013. Ne esitetään sukupuolen mukaan sekä koko kunnan tasolla. Samassa taulukossa esitetään vertailun mahdollistamiseksi vastaavat tiedot maakunnasta ja koko maasta. Vastaavanlaiset taulukot esitetään myös kunnan jokaisesta peruskoulusta tai lukiosta. Niitä verrataan kuntaan ja maakuntaan.

KOULUTERVEYSKYSelyn Tulosten Hyödyntäminen

Kouluterveyskysely hyvinvointijohtamisen tukena kunnassa

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on väline, jolla kunnan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä ohjataan, johdetaan ja kehitetään^c. Suunnitelmaa varten kunta tarvitsee seurantatietoa oman kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja sen kehityksestä. Lisäksi kunta voi tarvita tätä tietoa esimerkiksi hyvinvointikertomuksen laadinnassa. Kouluterveyskyselystä kunta saa säännöllisesti tietoa 14–20-vuotiaiden kuntalaisten hyvinvoinnista. Kunta voi tilata laajan maksullisen tietopaketin omista tuloksistaan. Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetissä on saatavilla veloituksetta parikymmentä keskeistä kuntakohtaista indikaattoria Kouluterveyskyselystä. Osa näistä indikaattoreista

^c Lastensuojelulaki (417/2007)

on saatavilla myös alueelliseen hyvinvoinnin seurantaan tarkoitettu hyvinvointikompassista^d sekä sähköisestä hyvinvointikertomuksesta^e. Muita hyvinvointijohtamiseen käyttökelpoisia kuntakohtaisia indikaattoreita sisältäviä tietokantoja ovat esimerkiksi THL:n Terveystemme.fi-sivusto^f ja kunnan terveydenedistämisaktiivisuutta kuvaava TEA-viisari-verkkopalvelu^g.

Työryhmästä tehoa hyödyntämiseen

Moniin kuntiin on nimetty työryhmä, joka vastaa Kouluterveyskyselyn tulosten välittämisestä ja hyödyntämisestä^h. Merkittävää toiminnan onnistumisen kannalta on, että työryhmässä on eri alojen työntekijöitä. Ryhmä voi rakentua jo olemassa olevan poikkihallinnollisen työryhmän pohjalle. Tärkeää on, että ryhmän jäsenillä on oman hallinnonalan antamat valtuudet toimia.

Työryhmässä voidaan laatia toimintasuunnitelma toimenpide-ehdotuksineen. Työryhmän jäsenet vievät sen omille hallinnonaloilleen ja tarvittavin osin lautakuntiin ja edelleen kunnanhallitukseen ja -valtuustoon. Toimintasuunnitelman tavoitteiden toteutumista voidaan seurata esimerkiksi kahden vuoden välein Kouluterveyskyselyn avulla.

Työryhmä vastaa yleensä myös laajemmin tulosten välittämisestä. Jäsenet voivat esitellä tuloksia oman vastuualueensa johtoryhmälle ja lautakunnalle tai järjestää tulosten käsittelytilaisuuksia ammattilaisten kesken. He voivat tukea kunta- tai koulukohtaisten tulosten esittelyä opettajille, vanhemmille sekä oppilaille ja opiskelijoille. Kunnissa on järjestetty myös tulosten julkistamistilaisuuksia, johon on kutsuttu kuntalaisia ja paikallismediaa.

Kouluterveyskyselyn tulosten käsittely kouluissa ja oppilaitoksissa

Kouluterveyskyselyn hyödyntämisen kannalta keskeinen toimija kouluissa ja oppilaitoksissa on oppilas- tai opiskelijahuoltoryhmä, jonka tehtäviin kuuluu yhteisön terveyden edistäminen. Tulosten käsittely moniammatillisessa ryhmässä auttaa määrittämään yhteisiä tavoitteita ja suuntaamaan oppilas- ja opiskelijahuoltotyön painopistettä yksilökeskeisestä korjaavasta työstä koko yhteisön hyvinvoinnin kehittämiseen.

Tulosten tarkastelu

Oppilaitokset ja koulut voivat hyödyntää työssään Kouluterveyskyselyn indikaattorikuvioita ja kysymyskohtaisia jakaumataulukkoita. Viiteen perusindikaattorikuvioon on koottu keskeiset indikaattorit, joiden avulla saa yleiskuvan koulu yhteisön hyvinvoinnin tilanteesta. Oppilaitosten käytössä on myös laajempi, oppilas- ja opiskelijahuollolle suunnattu kooste, johon on nostettu oppilas- ja opiskelijahuoltotyön kannalta keskeisiä indikaattoreita. Indikaattorit eivät kuitenkaan sisällä kaikkia kyselyn tuloksia. Kun halutaan tarkastella jotakin aihetta tarkemmin, kannattaa perehtyä vielä kysymyskohtaisiin jakaumataulukoihin.

Oppilaitoksen tulosten tarkastelu on hyvä aloittaa indikaattorikuvioiden pohjalta. Ensin voi verrata oman oppilaitoksen tuoreinta tulosta aiempiin vuosiin. Muutoksia tulkittaessa tulee muistaa, että mitä pienemmästä oppilaitoksesta on kysymys, sitä suurempi muutoksen tulee olla. Tällöin voidaan olla varmoja siitä, että kyseessä on todellinen muutos eikä sattuman aiheuttama vaikutus tulokseen. Tarkemmat tulkintaohjeet on kerrottu Aineisto ja menetelmät -osiossa.

Trenditarkastelun jälkeen omia tuloksia voi verrata kunnan ja maakunnan tuloksiin. Näin saa kuvan siitä, mihin oma oppilaitos sijoittuu suhteessa suurempaan alueeseen. Vertailu kannattaa tehdä myös silloin, kun indikaattorista ei ole vielä saatavissa pidemmän aikavälin tuloksia. Lisäksi on hyvä tarkastella tuloksista vielä sukupuolten välillä olevia eroja. Tämä tuo tarkempaa tietoa siitä, keihin mahdollisia toimenpiteitä tulisi kohdistaa.

^d <http://www.hyvinvointikompassi.fi>

^e <http://www.hyvinvointikertomus.fi>

^f <http://www.terveytemme.fi>

^g <http://www.teaviisari.fi>

^h Hyvä käytäntö -kuvaus työryhmän toiminnasta: <https://www.innokyla.fi/web/malli148997>

Toimintasuunnitelman laatiminen ja sen seuranta

Oppilaitoksen tuloksista on hyvä kirjata ne asiat, jotka ovat hyvin ja ne, joissa on vielä kehittämistä. Tämän jälkeen tuloksia voi peilata olemassa oleviin toimintasuunnitelmiin (mm. turvallisuus, kiusaaminen, päihde) ja tarvittaessa päivittää niitä. Toimintasuunnitelmiin voi sisältyä pidemmän aikavälin visioita, mutta on hyvä laatia myös konkreettisia lähitulevaisuuden suunnitelmia. Mitkä ovat ne pari suurempaa kokonaisuutta, joita lähdetään kehittämään aktiivisesti seuraavien kahden vuoden aikana? Miten prosessia viedään eteenpäin? Tässä kohden voi pohtia, miten oppilaat ja opiskelijat osallistetaan ja sitoutetaan kehittämistyöhön ja millaista yhteistyötä rakennetaan oppilaitoksen ulkopuolisten yhteistyökumppanien, kuten muiden oppilaitosten tai järjestöjen kanssa.

Kehittämisen kannalta keskeisintä on suunnitelmallinen, tavoitteellinen ja pitkäjänteinen toiminta, joka kohdistuu sellaisiin asioihin, joiden kehittäminen on hyvinvoinnin kannalta merkityksellistä. Toiminnassa tulee säilyttää punainen lanka niin, että eri toiminnot tukevat saman tavoitteen toteutumista. Toimintasuunnitelmaan tulisi sisällyttää myös suunnitelma siitä, miten toimenpiteiden vaikutusta arvioidaan. Kahden vuoden välein kerättäviä Kouluterveyskyselyn tuloksia kannattaa käyttää hyväksi arvioinnissa.

Tuloksista tiedottaminen

Kouluterveyskyselyn tuloksista on tärkeää tiedottaa kouluissa ja oppilaitoksissa laajasti eri toimijoille, kuten opettajille, oppilas- tai opiskelijahuoltoryhmälle sekä ruokahuollon henkilöstölle. Oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa tuloksia voidaan käsitellä esimerkiksi luokanvalvojan tai terveystiedon tunneilla sekä terveystarkastuksissa. Vanhempien kanssa tuloksia on hyvä käydä läpi vanhempainiloissa ja vanhempainyhdistyksessä. Tarpeen mukaan niitä voidaan käsitellä myös kouluuyhteisön ulkopuolisten tahojen, kuten nuorisotoimen, poliisin tai muun vastaavan kanssa. Tuloksista on hyvä tehdä myös lyhyt tiedote välitettäväksi edelleen oppilaille, opiskelijoille, huoltajille, koulu- ja kouluterveydenhuoltoon tai laittaa ne oppilaitoksen nettisivuille. Tulosten lisäksi tiedotteeseen kannattaa kirjata toimenpiteet, joita tulosten pohjalta on päätetty tehdä.

Tulosten hyödyntäminen opetuksessa

Monet Kouluterveyskyselyn tuloksista liittyvät läheisesti terveystiedon keskeisiin opetussisältöihin, kuten nuorten terveydentilaan, terveystottumuksiin, elämäntapoihin ja sosiaalisiin suhteisiin. Tulosten hyödyntäminen tukee monia terveystiedon opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita. Tulosten tarkastelu oppitunnilla haastaa nuoret kriittiseen arvopohdintaan, avaa olemassa olevia ennakkokäsityksiä ja purkaa mahdollisia joukkoharhoja esimerkiksi nuorten alkoholin käytön yleisyydestä. Parhaimmillaan tulosten käsittely tuo nuorten ajatukset paremmin kuuluviin ja antaa heille oppimiskokemuksen oman oppimisympäristön ja kouluuyhteisön hyvinvoinnin kehittämisestä¹. Kouluterveyskyselyn tulosten käsittely lisää nuorten tutkimustiedon lukutaitoa sekä tukee tiedonhankintaan ja sen soveltamiseen liittyvien taitojen oppimista. Terveystiedon lisäksi tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi matematiikan, psykologian, biologian ja yhteiskuntaopin opetuksessa.

Kouluterveyslähettiläiltä tukea tulosten hyödyntämiseen

Oman kunnan tai oppilaitoksen Kouluterveyskyselyn tulosten hyödyntämiseen voi pyytää avuksi kouluterveyslähettilästä. Kouluterveyslähettiläät ovat pääosin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, jotka kuuluvat Terveystiedon ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämään kouluterveyslähettiläsverkostoon. Verkoston tavoitteena on lisätä tietoa nuorten hyvinvoinnista ja tukea suunnitelmallista hyvinvoinnin edistämistyötä paikallistasolla. Lähettiläät voivat auttaa tulosten tarkastelussa ja tuloksista tiedottamisessa. He voivat myös osallistua laajemmin nuorten hyvinvoinnin edistämistyöhön toimimalla esimerkiksi asiantuntijoina kuntien poikkihallinnollisissa yhteistyöryhmissä tai laajennetuissa oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmissä. Alueenne kouluterveyslähettiläiden yhteystiedot voitte tarkistaa Kouluterveyskyselyn henkilöstöltä (kouluterveyskysely@thl.fi).

¹ Ks. Kouluuyhteisön hyvinvoinnin edistäminen on yhteistyötä. Terveystiedon ja hyvinvoinnin laitoksen esitteitä. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/271518d1-e691-4dbd-af3b-ee95621c0519>

AINEISTO JA MENETELMÄT

Kouluterveyskyselyyn vastaavat peruskouluissa 8. ja 9. luokan oppilaat ja lukioissa 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Vastaaminen on vapaaehtoista. Aineistonkeruu toteutetaan luokkakyselynä huhtikuun aikana. Kyselylomakkeet toimitetaan suoraan kirjapainosta rehtorille tai muulle koulun nimeämälle yhdyshenkilölle, joka hoitaa käytännön järjestelyt koulussa. Kysely tehdään yhden oppitunnin aikana opettajan ohjaamana. Vastaajat palauttavat opettajalle nimettömät lomakkeet, jotka opettaja sulkee tunnin lopussa luokkakohtaiseen kirjepussiin oppilaiden nähden. Luokkien kirjepussit lähetetään kouluista yhtenä pakettina tutkimusryhmälle optista tallennusta varten.

Tässä raportissa käytetään Kouluterveyskyselyn aineistoa peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. Kuvioiden luettavuuden vuoksi mukaan on otettu korkeintaan viisi kyselyvuotta. Jos kunta on osallistunut kyselyyn joka kerta, aineisto on vuosilta 2004/2005–2013. Aineisto kuvataan taulukoissa 1 ja 2 luokka-asteen tai opiskeluvuoden ja sukupuolen mukaan koko kunnassa. Kouluittain aineisto kuvataan liitteessä 2.

Taulukko 1. Kouluterveyskyselyyn vastanneet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaat luokka-asteen ja sukupuolen mukaan vuosina 2005–2013.

Peruskoulun oppilasmäärät luokan ja sukupuolen mukaan

Turku		Peruskoulun 8. luokka		Peruskoulun 9. luokka		Poika	Tyttö	Yhteensä
		Poika	Tyttö	Poika	Tyttö			
Peruskoulut yhteensä	2005	654	591	561	554	1215	1145	2360
	2007	728	741	765	728	1493	1469	2962
	2009	683	693	655	648	1338	1341	2679
	2011	711	623	673	631	1384	1254	2638
	2013	637	533	625	608	1262	1141	2403

Taulukko 2. Kouluterveyskyselyyn vastanneet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat opiskeluvuoden ja sukupuolen mukaan vuosina 2005–2013.

Lukion opiskelijamäärät luokan ja sukupuolen mukaan

Turku		Lukion 1. vuosi		Lukion 2. vuosi		Poika	Tyttö	Yhteensä
		Poika	Tyttö	Poika	Tyttö			
Lukiot yhteensä	2005	329	407	274	380	603	787	1390
	2007	413	606	363	563	776	1169	1945
	2009	348	588	317	511	665	1099	1764
	2011	402	557	363	508	765	1065	1830
	2013	313	502	282	456	595	958	1553

Kuntaraportissa indikaattorikuvioiden tulokset kerrotaan tiivistetysti kahdessa kuviota edeltävällä sivulla olevassa taulukossa. Luettavuuden lisäämiseksi indikaattoreiden nimiä on taulukoissa yksinkertaistettu ja osa niistä on esitetty käänteisenä verrattuna indikaattorikuvioiden.

Ensimmäisessä taulukossa esitetään nuorten hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset kunnassa. Ensin raportoidaan muutoksesta verrattuna edelliseen kyselyvuoteen. Tämän jälkeen verrataan vuoden 2013 tilannetta kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin. Mikäli tarkasteltava ilmiö on yleistynyt tai vähentynyt usean vuoden ajan, siitä kerrotaan viimeisessä sarakkeessa.

Toisessa taulukossa käsitellään vain vuoden 2013 tuloksia. Ensin raportoidaan poikien ja tyttöjen väliset erot. Seuraavaksi verrataan kunnan tulosta maakuntaan ja lopuksi koko maahan. Sukupuolten välinen vertailu tehdään kuitenkin vain, jos kunnassa on vastannut vähintään 30 poikaa ja tyttöä.

Taulukoihin on poimittu vain merkittävimmät muutokset ja erot. Niille on määritelty aineiston koosta riippuvat kriteerit. Esimerkiksi suurimmissa kunnissa (vähintään 700 vastaajaa) jo kahden prosenttiyksikön muutos verrattuna edelliseen kyselyvuoteen on merkittävä, kun pienissä kunnissa (30–69 vastaajaa) merkittäväksi on tulkittu vähintään kymmenen prosenttiyksikön muutos. Seuraavassa esitellään kriteerit, joita käytetään, kun verrataan vuoden 2013 tulosta edelliseen kyselyvuoteen:

Vastaajien lukumäärä	Muutos verrattuna edelliseen kyselyvuoteen
alle 30 vastaajaa:	ei raportoida
30–69 vastaajaa:	vähintään 10 %-yksikköä
70–99 vastaajaa:	vähintään 6 %-yksikköä
100–299 vastaajaa:	vähintään 4 %-yksikköä
300–699 vastaajaa:	vähintään 3 %-yksikköä
700 vastaajaa tai enemmän:	vähintään 2 %-yksikköä

Verrattaessa vuotta 2013 kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin kriteerit ovat prosenttiyksikköä suuremmat kuin edellä esitetyt. Pidemmän aikavälin muutosta raportoitaessa vaaditaan tietynsuuruinen keskimääräinen muutos vuosien välillä. Myös tämän muutoksen suuruus riippuu aineiston koosta. Pienessä kunnassa keskimääräisen muutoksen täytyy olla vähintään 7 prosenttiyksikköä, kun suurimmissa kunnissa riittää 1,5 prosenttiyksikön keskimääräinen muutos. Lisäksi suurissa kunnissa muutoksen yksittäisten kyselyvuosien välillä täytyy olla vähintään yksi prosenttiyksikköä ja pienemmissä kunnissa vähintään kaksi prosenttiyksikköä. Kun verrataan kuntaa maakuntaan ja koko maahan, käytetään samoja kriteerejä kuin vertailussa edelliseen kyselyvuoteen.

Myös sukupuolten välisissä vertailuissa on määritelty erisuuruiset kriteerit eri vastaajamäärille. Vertailu tehdään pienemmän sukupuolittaisen vastaajamäärän mukaan. Esimerkiksi jos poikia tai tyttöjä on 30–49, otetaan huomioon vähintään 12 prosenttiyksikön ero sukupuolten välillä. Jos poikien ja tyttöjen vastaajamäärä on 350 tai enemmän, sukupuolten välisen eron täytyy olla vähintään viisi prosenttiyksikköä. Seuraavassa kerrotaan kaikki sukupuolten välisissä vertailuissa käytetyt kriteerit:

Vastaajien lukumäärä	Sukupuolten välinen ero
alle 30 poikaa tai tyttöä:	ei raportoida
30–49 poikaa tai tyttöä:	vähintään 12 %-yksikköä
50–149 poikaa tai tyttöä:	vähintään 8 %-yksikköä
150–349 poikaa tai tyttöä:	vähintään 6 %-yksikköä
350 poikaa tai tyttöä tai enemmän:	vähintään 5 %-yksikköä

Niiden indikaattoreiden osalta, joiden prosenttiosuus on korkeintaan kymmenen prosenttia, huomioidaan hieman edellä kuvattua pienemmät muutokset ja erot. Tällaiset indikaattorit on taulukoissa merkitty tähdellä.

Edellä kuvattuja kriteereitä suositellaan käytettäväksi myös tulkittaessa koulukohtaisia indikaattoreita. Mikäli koulussa on alle 30 vastaajaa, muutokset tuloksissa voivat suurelta osin johtua satunnaisesta vaihtelusta.

VAKIOINTI: Vertailukelpoisuuden lisäämiseksi Kouluterveyskyselyn tulokset vakioidaan sukupuolen ja luokka-asteen/opiskeluvuoden suhteen. Vakiointi tarkoittaa sitä, että jokaisessa sukupuolen ja luokka-asteen/opiskeluvuoden mukaisessa osajoukossa oletetaan olevan yhtä paljon vastaajia. Tällöin esimerkiksi tyttöjen ja poikien osuudessa tapahtuneet muutokset eri vuosien välillä eivät vaikuta tuloksiin. Kunnan tilannetta koskeva prosenttiluku on saatu laskemalla keskiarvo neljän osajoukon (esim. 8. luokan pojat, 8. luokan tytöt, 9. luokan pojat ja 9. luokan tytöt) prosenttiosuuksista. Jos jossain sukupuolen ja luokka-asteen/opiskeluvuoden mukaisessa osajoukossa on alle viisi vastannutta, tulokset ovat vakioimattomia.

TIETOSUOJA: Tietosuojan turvaamiseksi tuloksia ei toimiteta lainkaan kunta- tai koulukohtaisesti, jos kunnassa tai koulussa on alle viisi vastaajaa. Vastaavasti jos jossain sukupuolen ja luokka-asteen/opiskeluvuoden mukaisessa osajoukossa on alle viisi vastannutta, sukupuoliryhmittäisiä tuloksia ei toimiteta.

PERUSKOULUN 8. JA 9. LUOKKIE OPPILAIDEN TULOKSET

Elinolot

Taulukko 3. Muutokset elinoloissa peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailta vuosina 2005–2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

ELINOLOT	Vuosi 2013 verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	Vuosi 2013 verrattuna kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin	Muutos pidemmällä aikavälillä
Vanhempien tupakointi			vähentyminen vuodesta 2005
Vanhempien työttömyys			yleistyminen vuodesta 2007 päättyi
Vanhempien tietoisuus viikonloppuiltojen viettoaikasta	yleistyi	yleisempää	yleistyminen vuodesta 2009
*Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa			vähentyminen vuodesta 2009
Perheen yhteinen ateriointi iltaisin			yleistyminen vuodesta 2007
*Läheiset ystävyys-suhteet			yleistyminen vuodesta 2007 päättyi
*Läheisen alkoholin käytön aiheuttamat ongelmat			
Fyysisen uhan kokeminen			
Seksuaalisen väkivallan kokeminen	uusi indikaattori	uusi indikaattori	uusi indikaattori
Toistuva rikkeiden tekeminen	yleistyi		

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Taulukko 4. Erot elinoloissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailta vuonna 2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä eroja ei ole.

ELINOLOT	Ero sukupuolten välillä vuonna 2013	Ero Varsinais-Suomeen vuonna 2013	Ero koko maahan vuonna 2013
Vanhempien tupakointi			
Vanhempien työttömyys			yleisempää
Vanhempien tietoisuus viikonloppuiltojen viettoaikasta	työillä yleisempää	harvinaisempaa	
*Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa			
Perheen yhteinen ateriointi iltaisin	pojilla yleisempää		yleisempää
*Läheiset ystävyys-suhteet	työillä yleisempiä		
*Läheisen alkoholin käytön aiheuttamat ongelmat	työillä yleisempiä		
Fyysisen uhan kokeminen	pojilla yleisempää	yleisempää	yleisempää
Seksuaalisen väkivallan kokeminen	työillä yleisempää		
Toistuva rikkeiden tekeminen	pojilla yleisempää	yleisempää	

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Indikaattorit on kuvattu alla lyhyesti. Niiden tarkempi kuvaus on esitetty liitteessä 1. Yllä olevissa taulukoissa indikaattorien nimiä on yksinkertaistettu. Kuvioissa ja liitetaulukoissa käytetyt todelliset indikaattorien nimet ovat sulkeissa.

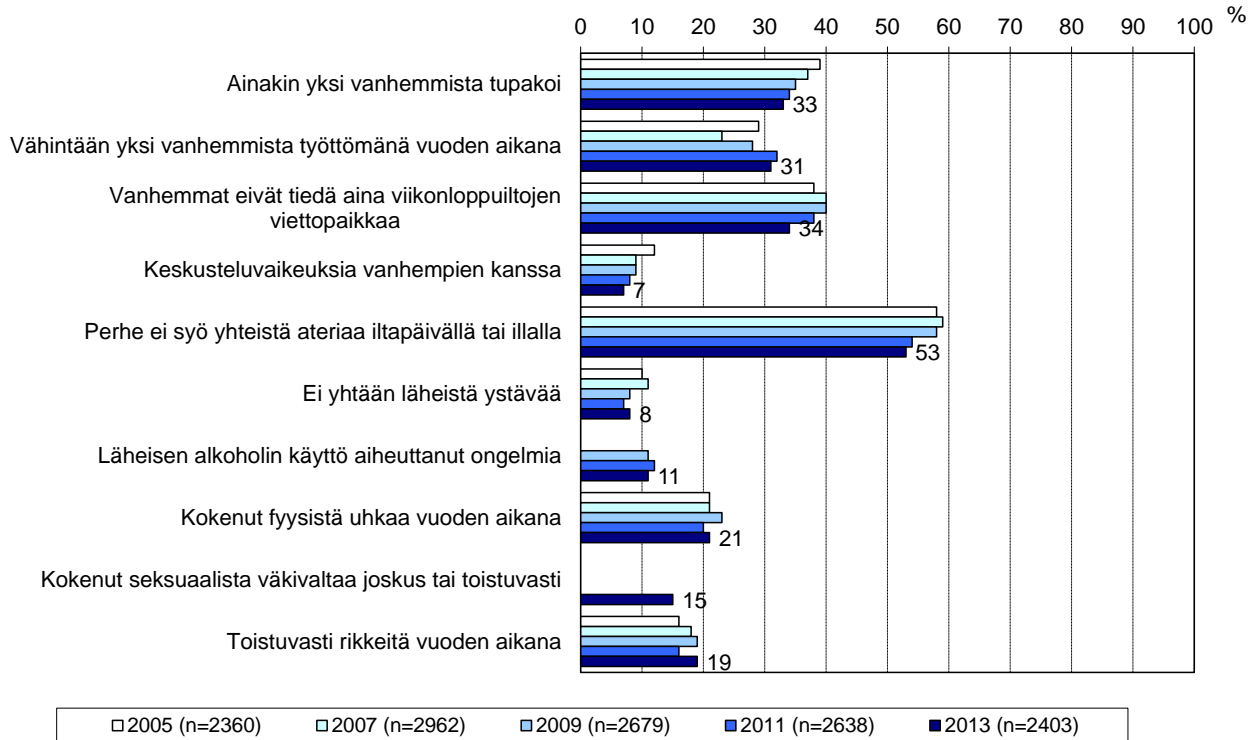
- **Vanhempien tupakointi** (Ainakin yksi vanhemmista tupakoi): Ainakin yksi vanhemmista tupakoi nykyisin.
- **Vanhempien työttömyys** (Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana): Vähintään yksi vanhemmista on ollut työttömänä tai pakkolomalla vuoden aikana.
- ****Vanhempien tietoisuus viikonloppuiltojen viettoaikasta** (Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuiltojen viettoaikaa): Vanhemmat tietävät aina, missä nuori viettää perjantai- ja lauantai-iltansa.
- **Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa** (Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa): Nuori ei pysty juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan.
- ****Perheen yhteinen ateriointi iltaisin** (Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla): Perhe syö yhteisen aterian iltapäivällä tai illalla, jolloin yleensä kaikki ovat ruokapöydässä.
- ****Läheiset ystävyys-suhteet** (Ei yhtään läheistä ystävää): Nuorella on ainakin yksi todella läheinen ystävä, jonka kanssa voi keskustella luottamuksellisesti omista asioista.
- **Läheisen alkoholin käytön aiheuttamat ongelmat** (Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia): Nuorelle on aiheutunut haittoja tai ongelmia läheisen ihmisen liiasta alkoholin käytöstä.
- **Fyysisen uhan kokeminen** (Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana): Indikaattori on muodostettu kolmesta tekijästä: nuorelta on varastettu tai yritetty varastaa käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla sillä, häntä on uhattu vahingoittaa tai hänen kimppuunsa on käyty fyysisesti vuoden aikana.
- **Seksuaalisen väkivallan kokeminen** (Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti): Indikaattori on muodostettu 3 tekijästä: vastentahtoinen koskettelu, seksiin painostaminen tai pakottaminen ja maksun tarjoaminen seksistä.
- **Toistuva rikkeiden tekeminen** (Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana): Indikaattori on muodostettu viidestä tekijästä: töherryksen tekeminen julkisiin paikkoihin, koulun tai muiden omaisuuden vahingoittaminen, varastaminen, jonkun pahoinpitely.

**luettavuuden parantamiseksi tulos on esitetty taulukossa käänteisenä verrattuna raportin indikaattorikuvioihin

ELINOLOT

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

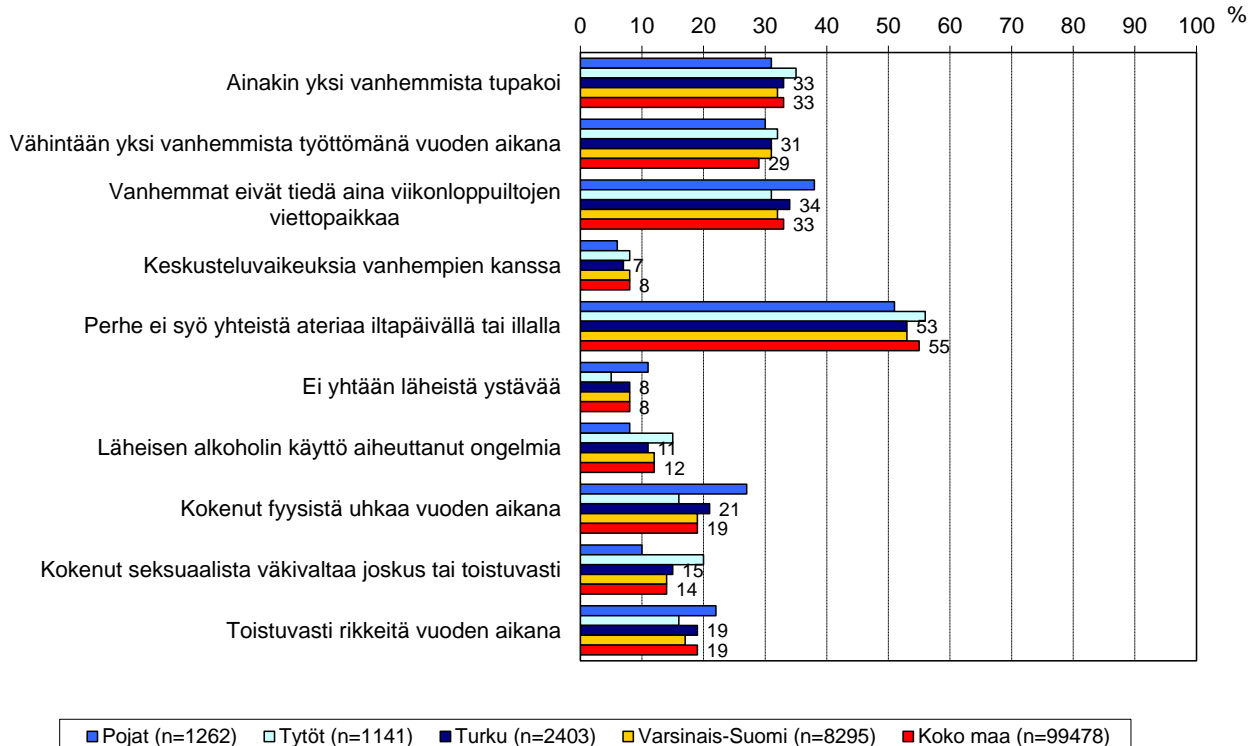
THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 1. Elinoloindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 2005–2013.

ELINOLOT

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku 2013

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 2. Elinoloindikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan sekä luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.

Kouluolot

Taulukko 5. Muutokset kouluoloissa peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuosina 2005–2013. Jos solu on tyhjä, merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

KOULUOLOT	Vuosi 2013 verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	Vuosi 2013 verrattuna kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin	Muutos pidemmällä aikavälillä
Puutteet koulun fyysisissä työoloissa			
Koulutapaturmat			
Ongelmat koulun työilmapiirissä			
Koulussa kuulluksi tuleminen			
Koulutyön määrän kokeminen liian suureksi	yleistyi		
Opiskeluun liittyvät vaikeudet	yleistyvät		
*Koulukiusatuksi joutuminen viikoittain			vähentyminen vuodesta 2007 päättyi
*Toistuva lintsaminen			
Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin			

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Taulukko 6. Erot kouluoloissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuonna 2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä eroja ei ole.

KOULUOLOT	Ero sukupuolten välillä vuonna 2013	Ero Varsinais-Suomeen vuonna 2013	Ero koko maahan vuonna 2013
Puutteet koulun fyysisissä työoloissa	työillä yleisempiä	harvinaisempia	harvinaisempia
Koulutapaturmat			
Ongelmat koulun työilmapiirissä	työillä yleisempiä		harvinaisempia
Koulussa kuulluksi tuleminen			
Koulutyön määrän kokeminen liian suureksi			
Opiskeluun liittyvät vaikeudet			harvinaisempia
*Koulukiusatuksi joutuminen viikoittain			
*Toistuva lintsaminen			
Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin		harvinaisempaa	harvinaisempaa

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Indikaattorit on kuvattu alla lyhyesti. Niiden tarkempi kuvaus on esitetty liitteessä 1. Yllä olevissa taulukoissa indikaattorien nimiä on yksinkertaistettu. Kuvioissa ja liitetaulukoissa käytetyt todelliset indikaattorien nimet ovat sulkeissa.

- **Puutteet koulun fyysisissä työoloissa** (*Koulun fyysisissä työoloissa puutteita*): Indikaattori on muodostettu seuraavista työskentelyä haittaavista tekijöistä: opiskelutilojen ahtaus, melu, sopimaton valaistus, huono ilmanvaihto, lämpötila, likaisuus, epämukavat työtuolit tai -pöydät, huonot sosiaalitilat, tapaturmavaara.
- **Koulutapaturmat** (*Koulutapaturma lukuvuoden aikana*): Oppilaalle on sattunut koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana vähintään yksi tapaturma, joka on vaatinut terveydenhuollon vastaanotolla käyntiä.
- **Ongelmat koulun työilmapiirissä** (*Koulun työilmapiirissä ongelmia*): Indikaattori on muodostettu yhdeksästä työilmapiiriin vaikuttavasta tekijästä: opettajien odotukset ja oikeudenmukaisuus, toimeentuleminen oppilaiden ja opettajien kanssa, työskentely ryhmissä, työympäristön rauhattomuus, kiireisyys, luokan työrauha sekä oppilaiden viihtyminen yhdessä.
- ****Koulussa kuulluksi tuleminen** (*Ei koe tulevaisuutta kuulluksi koulussa*): Indikaattori on muodostettu kolmesta opettajien ja oppilaiden vuorovaikutusta kuvaavasta tekijästä: mielipiteiden ilmaisuun rohkaiseminen, mielipiteiden huomioiminen koulutyön kehittämisessä ja kiinnostus oppilaiden kuulumisista.
- **Koulutyön määrän kokeminen liian suureksi** (*Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri*): Oppilas on kokenut koulutyöhön liittyvän työmäärän lukuvuoden aikana jatkuvasti tai melko usein liian suureksi.
- **Opiskeluun liittyvät vaikeudet** (*Vaikeuksia opiskelussa*): Indikaattori on muodostettu seuraavista tekijöistä: läksyjen tekeminen, kokeisiin valmistautuminen, parhaan opiskelutavan löytäminen, omatoimisuutta vaativien tehtävien hoitaminen, kirjoittamistehtävien tekeminen, lukemistehtävien tekeminen, opetuksen seuraaminen.
- **Koulukiusatuksi joutuminen viikoittain** (*Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa*): Oppilas on joutunut kiusaamisen kohteeksi koulussa noin kerran viikossa tai useammin lukukauden aikana.
- **Toistuva lintsaminen** (*Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana*): Oppilas on lintsannut ainakin kaksi kokonaista koulupäivää kuukauden aikana.
- ****Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin** (*Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin*): Oppilas ei tiedä, miten koulussa voi vaikuttaa koulun asioihin.

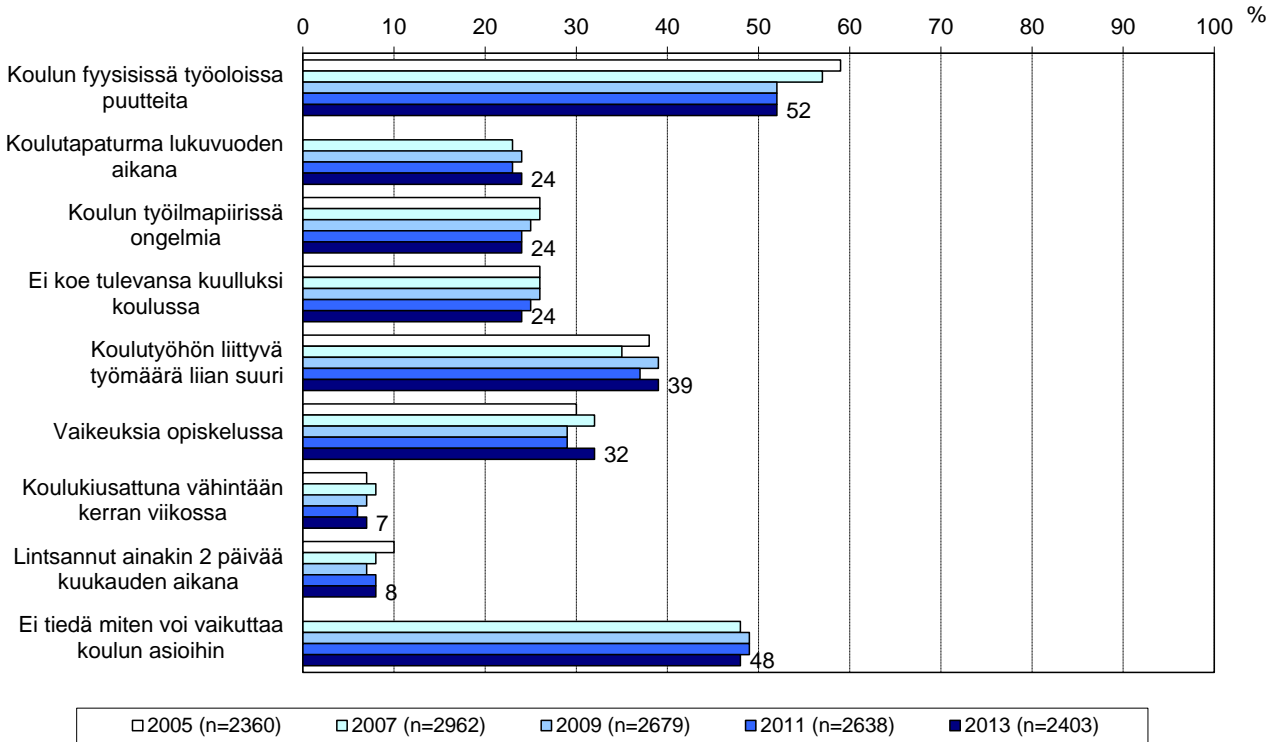
**luettavuuden parantamiseksi tulos on esitetty taulukossa käänteisenä verrattuna raportin indikaattorikuvioihin

KOULUOLOT

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

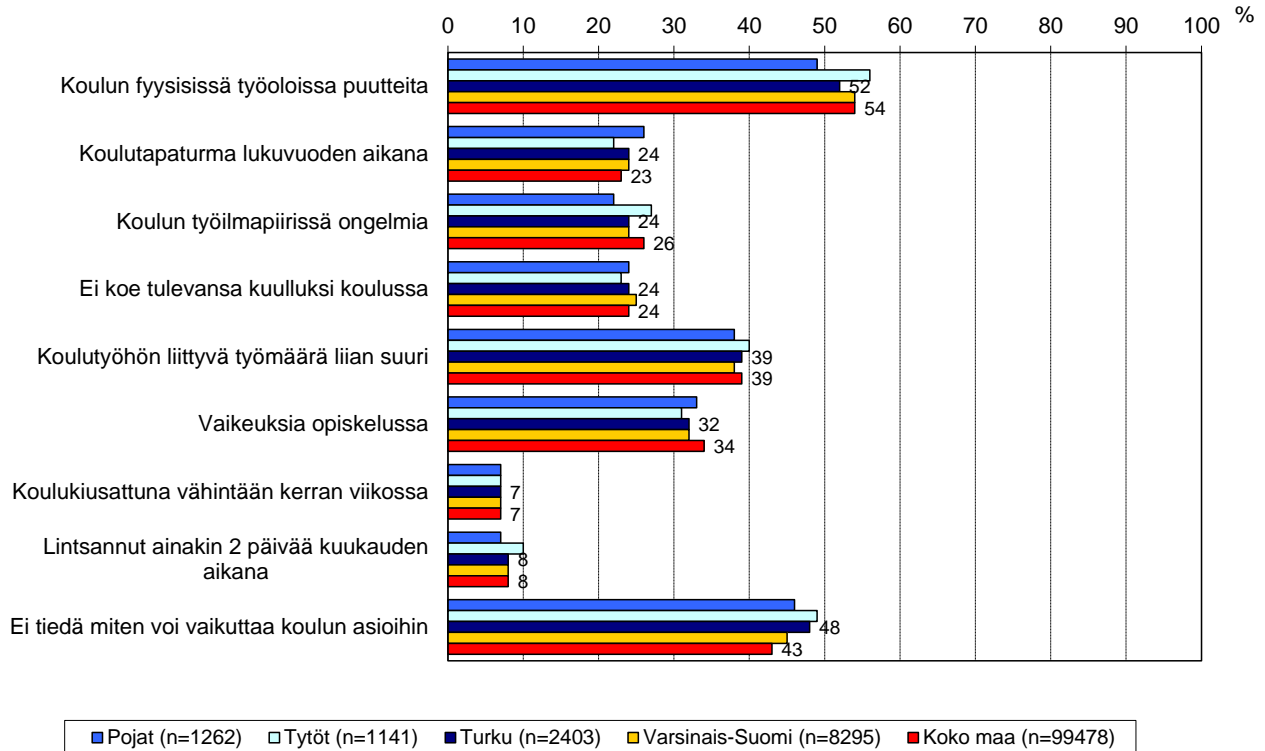
THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 3. Koululoindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 2005–2013.

KOULUOLOT

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku 2013

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 4. Koululoindikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan sekä luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.

Koettu terveys

Taulukko 7. Muutokset koetussa terveydessä peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuosina 2005–2013. Jos solu on tyhjä, merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

KOETTU TERVEYS	Vuosi 2013 verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	Vuosi 2013 verrattuna kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin	Muutos pidemmällä aikavälillä
Kokemus hyvästä terveydestä			
Useiden oireiden kokeminen päivittäin	yleisty		
Päivittäin koettu väsymys			
Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut	yleistyvät		
Viikoittain koettu päänsärky	yleisty	yleisempää	yleistyminen vuodesta 2009
*Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	uusi indikaattori	uusi indikaattori	uusi indikaattori
Koulu-uupumus	yleisty		
Ylipaino			

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Taulukko 8. Erot koetussa terveydessä sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuonna 2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä eroja ei ole.

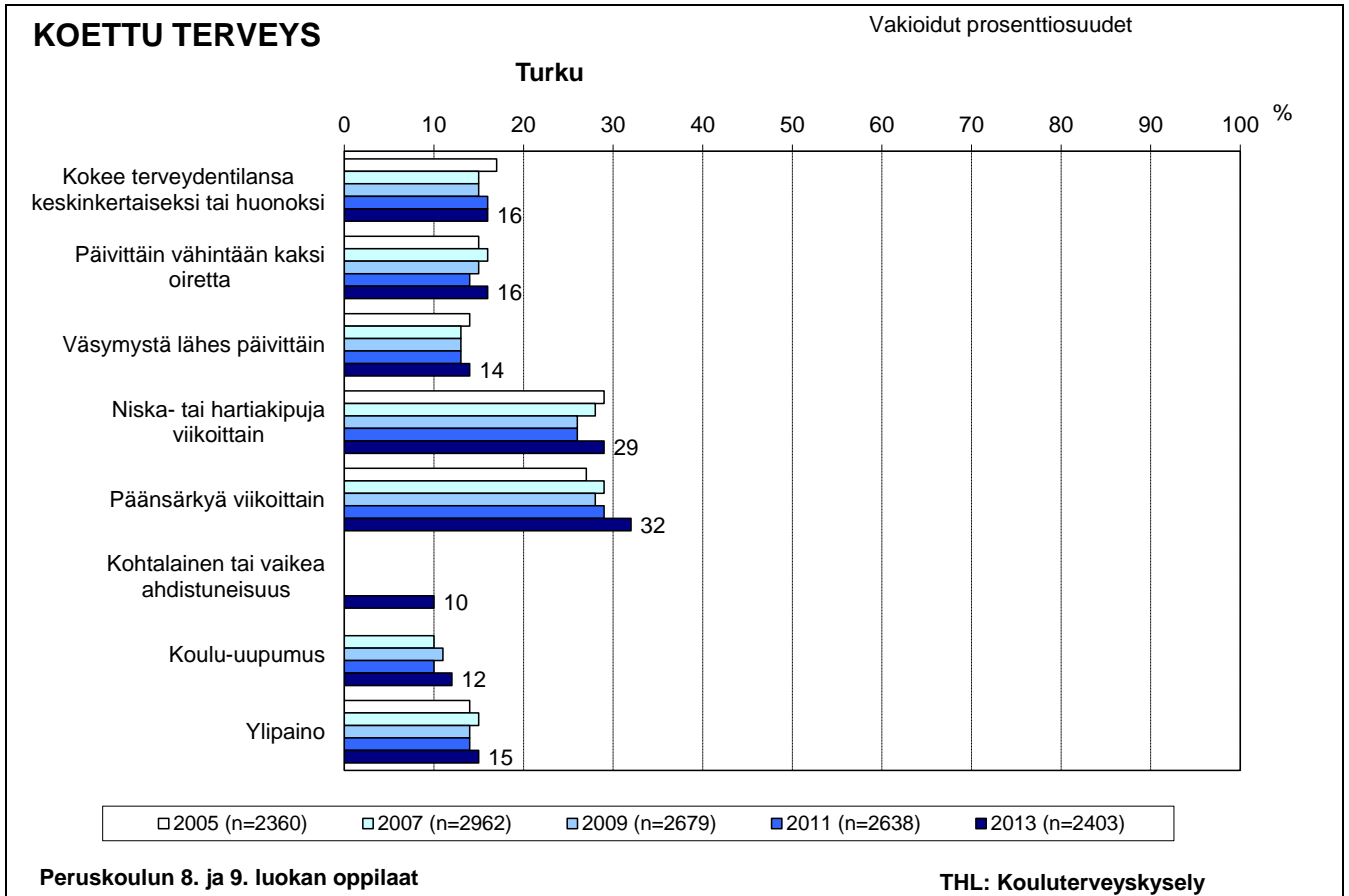
KOETTU TERVEYS	Ero sukupuolten välillä vuonna 2013	Ero Varsinais-Suomeen vuonna 2013	Ero koko maahan vuonna 2013
Kokemus hyvästä terveydestä	pojilla yleisempää		
Useiden oireiden kokeminen päivittäin	työillä yleisempää		
Päivittäin koettu väsymys	työillä yleisempää		
Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut	työillä yleisempiä		
Viikoittain koettu päänsärky	työillä yleisempää		
*Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	työillä yleisempää		
Koulu-uupumus			
Ylipaino	pojilla yleisempää	harvinaisempaa	

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

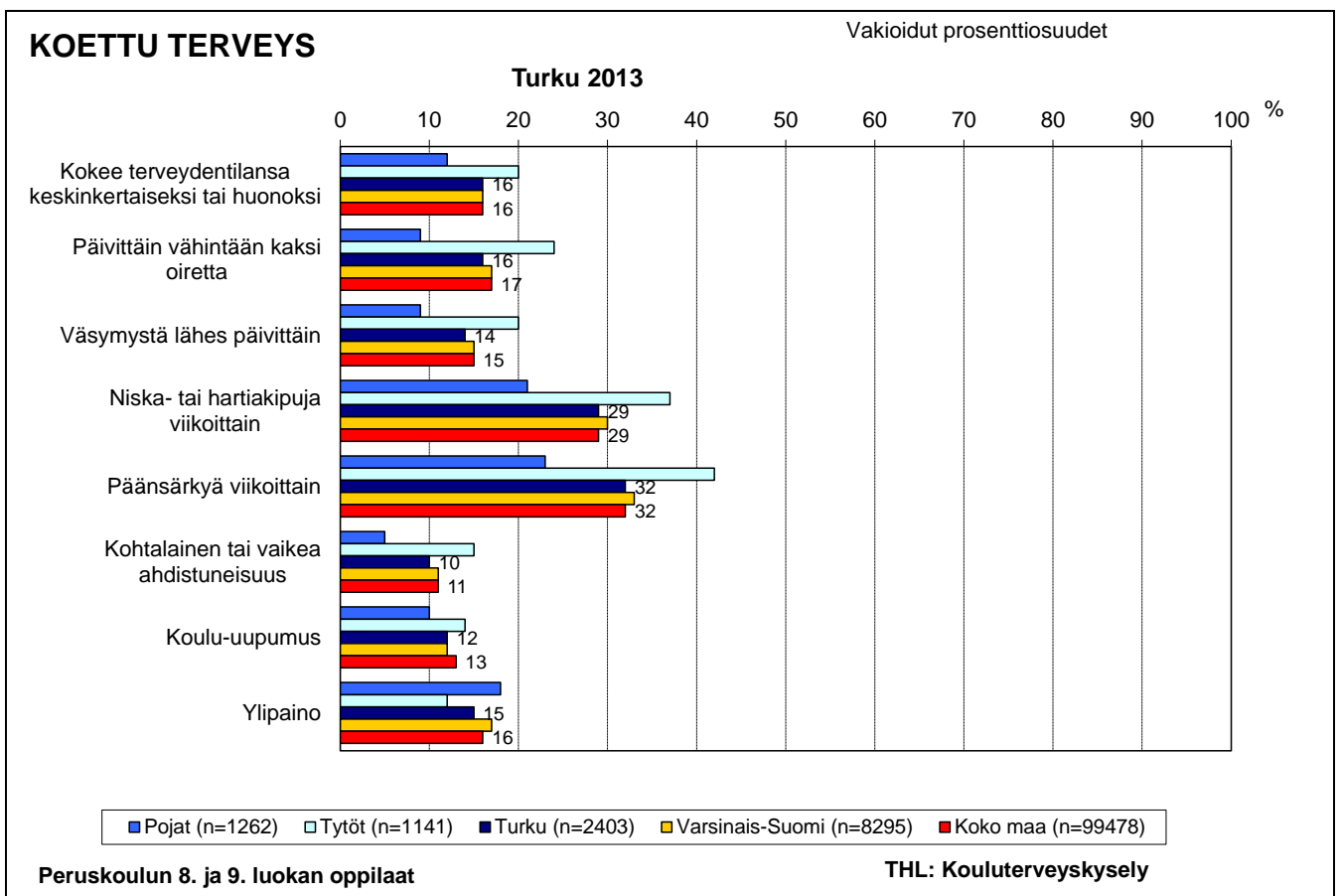
Indikaattorit on kuvattu alla lyhyesti. Niiden tarkempi kuvaus on esitetty liitteessä 1. Yllä olevissa taulukoissa indikaattorien nimiä on yksinkertaistettu. Kuvioissa ja liitetaulukoissa käytetyt todelliset indikaattorien nimet ovat sulkeissa.

- ****Kokemus hyvästä terveydestä (Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi):** Nuori kokee terveydentilansa melko tai erittäin hyväksi.
- **Useiden oireiden kokeminen päivittäin (Päivittäin vähintään kaksi oiretta):** Indikaattori on muodostettu kahdeksasta tekijästä: niska- tai hartiakivut, selän alaosan kivut, vatsakivut, jännittyneisyys tai hermostuneisuus, ärtyneisyys tai kiu-kunpurkaukset, vaikeudet päästä uneen tai heräileminen öisin, päänsärky, väsymys tai heikotus.
- **Päivittäin koettu väsymys (Väsymystä lähes päivittäin):** Nuorella on ollut lähes päivittäin väsymystä tai heikotusta puolen vuoden aikana.
- **Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut (Niska- tai hartiakipuja viikoittain):** Nuorella on ollut vähintään kerran viikossa niska- tai hartiakipuja puolen vuoden aikana.
- **Viikoittain koettu päänsärky (Päänsärkyä viikoittain):** Nuorella on ollut vähintään kerran viikossa päänsärkyä puolen vuoden aikana.
- **Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus):** Ahdistuneisuutta mitataan seitsen-kohtaisella GAD-7-mittarilla.
- **Koulu-uupumus (Koulu-uupumus):** Indikaattori on muodostettu kolmesta Salmela-Aron ja Näätäsen koulu-uupumusmittariin perustuvasta tekijästä: uupumusasteinen väsymys, kyyninen asenne työhön ja opintojen merkityk-sen vähentyminen sekä kyyttömyyden ja riittämättömyyden tunne opiskelijana.
- **Ylipaino (Ylipaino):** Nuorella on painoindeksin (BMI) mukaan ylipainoa.

**1uettavuuden parantamiseksi tulos on esitetty taulukossa käänteisenä verrattuna raportin indikaattorikuvioihin.

Kuvio 5. Terveysindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaisista vuosina 2005–2013.

Kuvio 6. Terveysindikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaisista sukupuolen mukaan sekä luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.

Terveystottumukset

Taulukko 9. Muutokset terveystottumuksissa peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuosina 2005–2013. Jos solu on tyhjä, merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

TERVEYSTOTTUMUKSET	Vuosi 2013 verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	Vuosi 2013 verrattuna kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin	Muutos pidemmällä aikavälillä
Aamupalan syöminen arkisin			
Koululounaan syöminen päivittäin	vähentyi		
Hampaiden harjaaminen vähintään kahdesti päivässä			
Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla			yleistyminen vuodesta 2005 päättyi
Vähintään neljän tunnin ruutu aika arkipäivisin			
Vähintään 8 tunnin yöunet arkisin	uusi indikaattori	uusi indikaattori	uusi indikaattori
Päivittäinen tupakointi			
Humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa	vähentyi		vähentyminen vuodesta 2005
*Laittomien huumeiden kokeilu	yleistyi		

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Taulukko 10. Erot terveystottumuksissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuonna 2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä eroja ei ole.

TERVEYSTOTTUMUKSET	Ero sukupuolten välillä vuonna 2013	Ero Varsinais-Suomeen vuonna 2013	Ero koko maahan vuonna 2013
Aamupalan syöminen arkisin	pojilla yleisempää	harvinaisempaa	harvinaisempaa
Koululounaan syöminen päivittäin		harvinaisempaa	harvinaisempaa
Hampaiden harjaaminen vähintään kahdesti päivässä	työillä yleisempää	yleisempää	yleisempää
Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla			
Vähintään neljän tunnin ruutu aika arkipäivisin			
Vähintään 8 tunnin yöunet arkisin		harvinaisempaa	harvinaisempaa
Päivittäinen tupakointi			
Humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa			
*Laittomien huumeiden kokeilu	pojilla yleisempää	yleisempää	

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Indikaattorit on kuvattu alla lyhyesti. Niiden tarkempi kuvaus on esitetty liitteessä 1. Yllä olevissa taulukoissa indikaattorien nimiä on yksinkertaistettu. Kuvioissa ja liitetaulukoissa käytetyt todelliset indikaattorien nimet ovat sulkeissa.

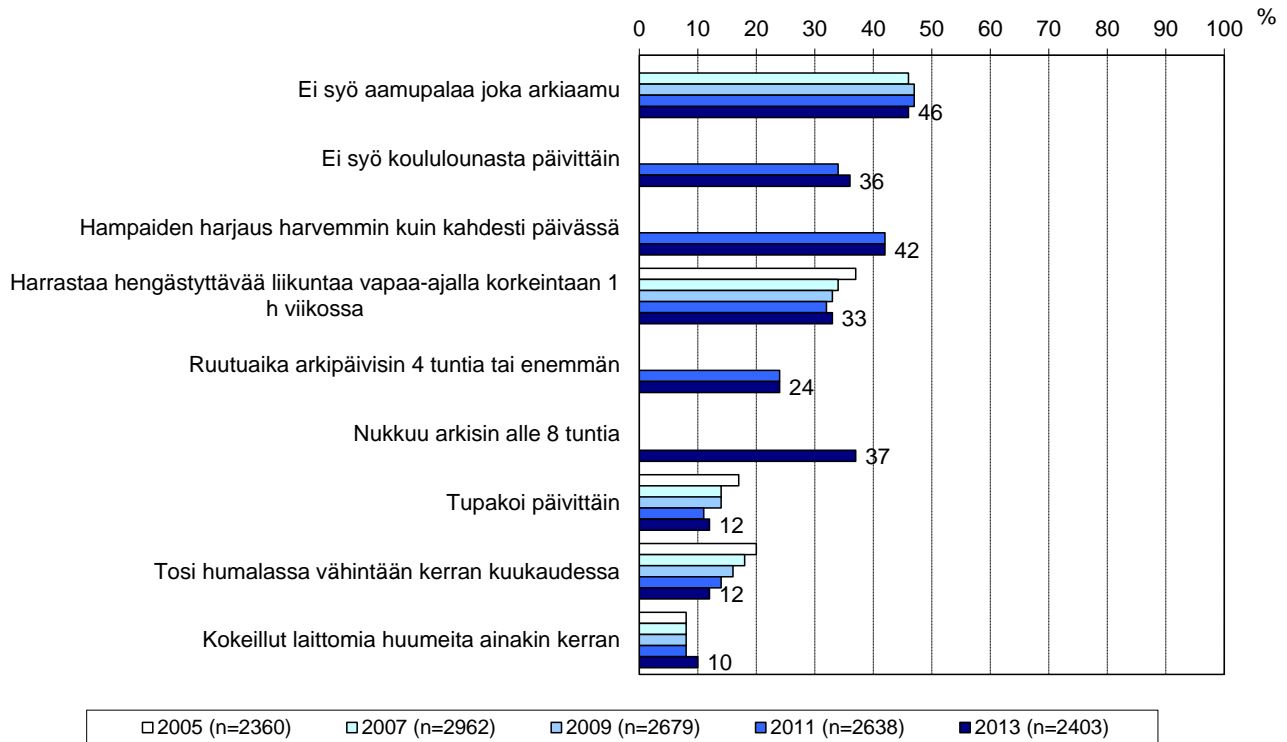
- ****Aamupalan syöminen arkisin** (Ei syö aamupalaa joka arki-aamu): Nuori syö aamupalaa (muutakin kuin vain kahvia, mehua tai muita juomia) jokaisena kouluaamuna.
- ****Koululounaan syöminen päivittäin** (Ei syö koululounasta päivittäin): Nuori syö koululounaan jokaisena koulupäivänä.
- ****Hampaiden harjaaminen vähintään kahdesti päivässä** (Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä): Nuori harjaa hampaansa kaksi kertaa päivässä tai useammin.
- ****Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla** (Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa): Nuori harrastaa hengästyttävää ja hikoiluttavaa liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan tunnin viikossa.
- **Vähintään neljän tunnin ruutu aika arkipäivisin** (Ruutu aika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän): Nuori käyttää koulu-päivinä vähintään neljä tuntia television katseluun, tietokoneen käyttöön sekä kännykkä- ja konsolipeleihin.
- ****Vähintään 8 tunnin yöunet arkisin** (Nukkuu arkisin alle 8 tuntia): Nuori nukkuu tavallisesti vähintään kahdeksan tuntia arkisin.
- **Päivittäinen tupakointi** (Tupakoi päivittäin): Nuori tupakoi kerran päivässä tai useammin.
- **Humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa** (Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa): Nuori käyttää alkoholia tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa.
- **Laittomien huumeiden kokeilu** (Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran): Nuori on kokeillut ainakin kerran marihuanaa, hasista, ekstaasia, Subutexia, heroïinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä, gammaa tai muita vastaavia huumeita.

**luettavuuden parantamiseksi tulos on esitetty taulukossa käänteisenä verrattuna raportin indikaattorikuvioihin

TERVEYSTOTTUMUKSET

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

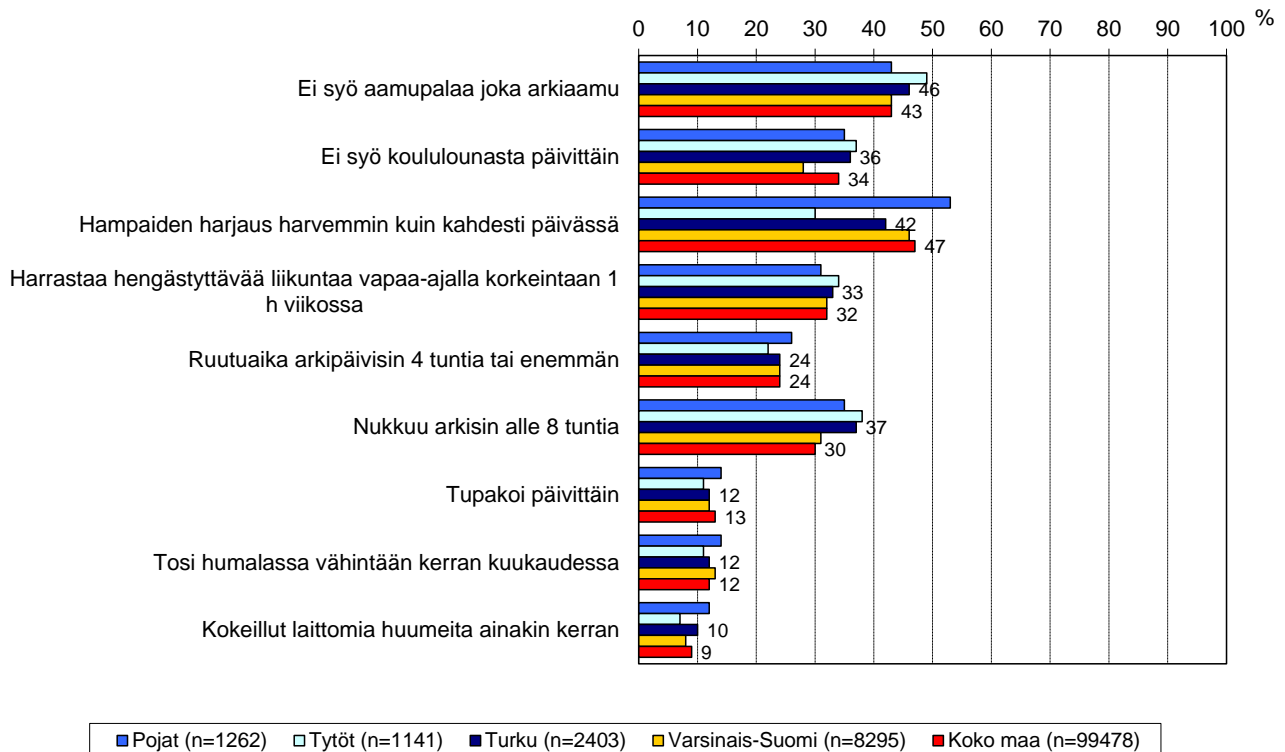
THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 7. Terveystottumusindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 2005–2013.

TERVEYSTOTTUMUKSET

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku 2013

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 8. Terveystottumusindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan sekä luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.

Kokemus oppilashuollon tuesta

Taulukko 11. Muutokset oppilashuollon tuen kokemisessa peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuosina 2005–2013. Jos solu on tyhjä, merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

KOKEMUS OPPILASHUOLLON TUESTA	Vuosi 2013 verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	Vuosi 2013 verrattuna kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin	Muutos pidemmällä aikavälillä
*Kouluterveydenhoitajalle pääsyn kokeminen vaikeaksi			
Koululääkärille pääsyn kokeminen vaikeaksi	vähentyi	harvinaisempaa	vähentyminen vuodesta 2009
Koulukuraattorille pääsyn kokeminen vaikeaksi			vähentyminen vuodesta 2007 päättyi
Koulupsykologille pääsyn kokeminen vaikeaksi	vähentyi	harvinaisempaa	
*Avun saaminen koulunkäynnin vaikeuksiin			
Avun hakeminen masentuneisuuteen	yleistyi		yleistyminen vuodesta 2007

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Taulukko 12. Erot oppilashuollon tuen kokemisessa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla vuonna 2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä eroja ei ole.

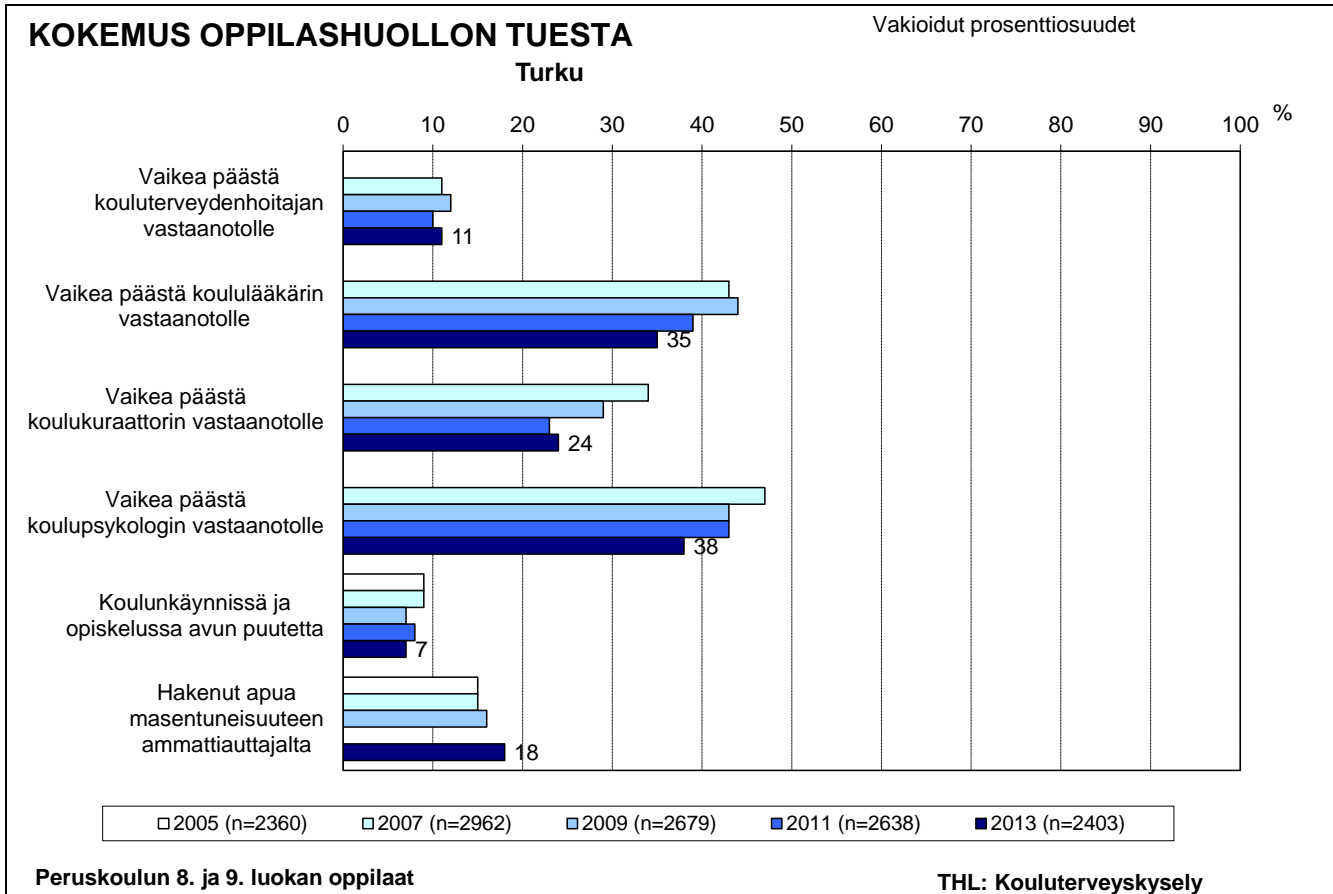
KOKEMUS OPPILASHUOLLON TUESTA	Ero sukupuolten välillä vuonna 2013	Ero Varsinais-Suomeen vuonna 2013	Ero koko maahan vuonna 2013
*Kouluterveydenhoitajalle pääsyn kokeminen vaikeaksi	työillä yleisempää	harvinaisempaa	harvinaisempaa
Koululääkärille pääsyn kokeminen vaikeaksi	työillä yleisempää		harvinaisempaa
Koulukuraattorille pääsyn kokeminen vaikeaksi		yleisempää	yleisempää
Koulupsykologille pääsyn kokeminen vaikeaksi			harvinaisempaa
*Avun saaminen koulunkäynnin vaikeuksiin			
Avun hakeminen masentuneisuuteen	työillä yleisempää		

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

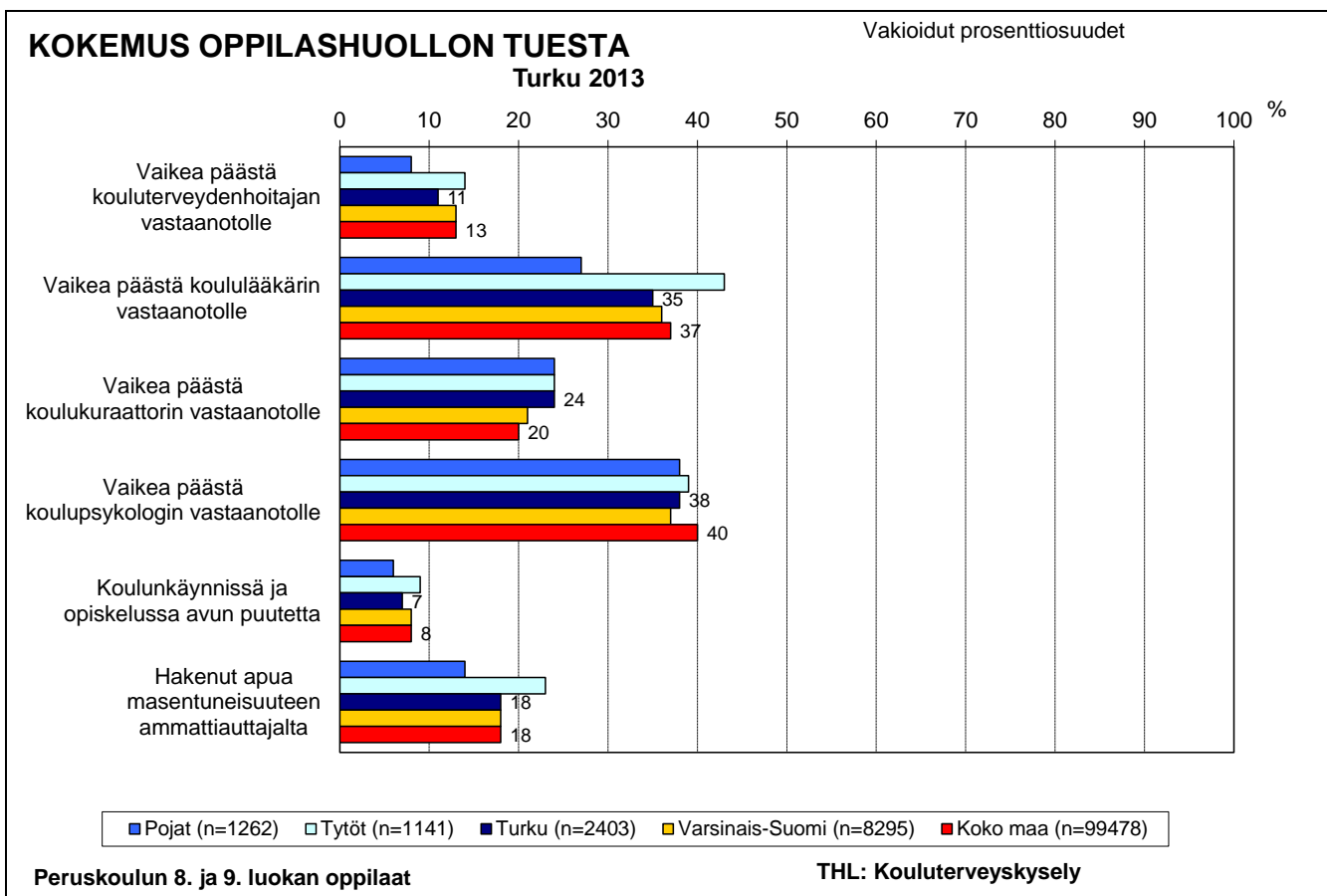
Indikaattorit on kuvattu alla lyhyesti. Niiden tarkempi kuvaus on esitetty liitteessä 1. Yllä olevissa taulukoissa indikaattorien nimiä on yksinkertaistettu. Kuvioissa ja liitetaulukoissa käytetyt todelliset indikaattorien nimet ovat sulkeissa.

- **Kouluterveydenhoitajalle pääsyn kokeminen vaikeaksi** (Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle): Nuori kokee kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.
- **Koululääkärille pääsyn kokeminen vaikeaksi** (Vaikea päästä koululääkärin vastaanotolle): Nuori kokee koululääkärin vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.
- **Koulukuraattorille pääsyn kokeminen vaikeaksi** (Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle): Nuori kokee koulukuraattorin vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.
- **Koulupsykologille pääsyn kokeminen vaikeaksi** (Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle): Nuori kokee koulupsykologin vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.
- ****Avun saaminen koulunkäynnin vaikeuksiin** (Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta): Nuori kokee saavansa apua kotoa tai koulusta aina tai useimmiten, kun hänellä on vaikeuksia koulunkäynnissä ja opiskelussa.
- **Avun hakeminen masentuneisuuteen** (Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta): Nuori on hakenut joskus apua ammattiauttajalta masentuneen tai ahdistuneen mielialan takia.

**luettavuuden parantamiseksi tulos on esitetty taulukossa käänteisenä verrattuna raportin indikaattorikuvioihin

Kuvio 9. Oppilashuoltoindikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 2005–2013.

Kuvio 10. Oppilashuoltoindikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan sekä luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.

LUKION 1. JA 2. VUODEN OPISKELIJOIDEN TULOKSET

Elinolot

Taulukko 13. Muutokset elinoloissa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuosina 2005–2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

ELINOLOT	Vuosi 2013 verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	Vuosi 2013 verrattuna kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin	Muutos pidemmällä aikavälillä
Vanhempien tupakointi			vähentyminen vuodesta 2005 päättyi
Vanhempien työttömyys	yleistyi		
Vanhempien tietoisuus viikonloppuiltojen viettoapaikasta	yleistyi	yleisempää	
*Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa			
Perheen yhteinen ateriointi iltaisin	yleistyi	yleisempää	
*Läheiset ystävyysuhteet			
Läheisen alkoholin käytön aiheuttamat ongelmat			
Fyysisen uhan kokeminen	vähentyi		
Seksuaalisen väkivallan kokeminen	uusi indikaattori	uusi indikaattori	uusi indikaattori
*Toistuva rikkeiden tekeminen	yleistyi		

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Taulukko 14. Erot elinoloissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä eroja ei ole.

ELINOLOT	Ero sukupuolten välillä vuonna 2013	Ero Varsinais-Suomeen vuonna 2013	Ero koko maahan vuonna 2013
Vanhempien tupakointi			harvinaisempaa
Vanhempien työttömyys			
Vanhempien tietoisuus viikonloppuiltojen viettoapaikasta	työillä yleisempää	harvinaisempaa	yleisempää
*Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa			
Perheen yhteinen ateriointi iltaisin			
*Läheiset ystävyysuhteet			
Läheisen alkoholin käytön aiheuttamat ongelmat	työillä yleisempiä		
Fyysisen uhan kokeminen	pojilla yleisempää		
Seksuaalisen väkivallan kokeminen	työillä yleisempää		
*Toistuva rikkeiden tekeminen			

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Indikaattorit on kuvattu alla lyhyesti. Niiden tarkempi kuvaus on esitetty liitteessä 1. Yllä olevissa taulukoissa indikaattorien nimiä on yksinkertaistettu. Kuvioissa ja liitetaulukoissa käytetyt todelliset indikaattorien nimet ovat sulkeissa.

- **Vanhempien tupakointi** (Ainakin yksi vanhemmista tupakoi): Ainakin yksi vanhemmista tupakoi nykyisin.
- **Vanhempien työttömyys** (Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana): Vähintään yksi vanhemmista on ollut työttömänä tai pakkolomalla vuoden aikana.
- ****Vanhempien tietoisuus viikonloppuiltojen viettoapaikasta** (Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuiltojen vietto-*paikkaa*): Vanhemmat tietävät aina, missä nuori viettää perjantai- ja lauantai-iltansa.
- **Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa** (Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa): Nuori ei pysty juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan.
- ****Perheen yhteinen ateriointi iltaisin** (Perhe ei syö yhteistä ateriaa ilta-*päivällä tai illalla*): Perhe syö yhteisen aterian ilta-*päivällä tai illalla*, jolloin yleensä kaikki ovat ruokapöydässä.
- ****Läheiset ystävyysuhteet** (Ei yhtään läheistä ystävää): Nuorella on ainakin yksi todella läheinen ystävä, jonka kanssa voi keskustella luottamuksellisesti omista asioista.
- **Läheisen alkoholin käytön aiheuttamat ongelmat** (Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia): Nuorelle on aiheutunut haittoja tai ongelmia läheisen ihmisen liiasta alkoholin käytöstä.
- **Fyysisen uhan kokeminen** (Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana): Indikaattori on muodostettu kolmesta tekijästä: nuorelta on varastettu tai yritetty varastaa käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla sillä, häntä on uhattu vahingoittaa tai hänen kimppuunsa on käyty fyysisesti vuoden aikana.
- **Seksuaalisen väkivallan kokeminen** (Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti): Indikaattori on muodostettu 3 tekijästä: vastentahtoinen koskettelu, seksiin painostaminen tai pakottaminen ja maksun tarjoaminen seksistä.
- **Toistuva rikkeiden tekeminen** (Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana): Indikaattori on muodostettu viidestä tekijästä: töherrysten tekeminen julkisiin paikkoihin, koulun tai muiden omaisuuden vahingoittaminen, varastaminen, jonkun pahoinpitely.

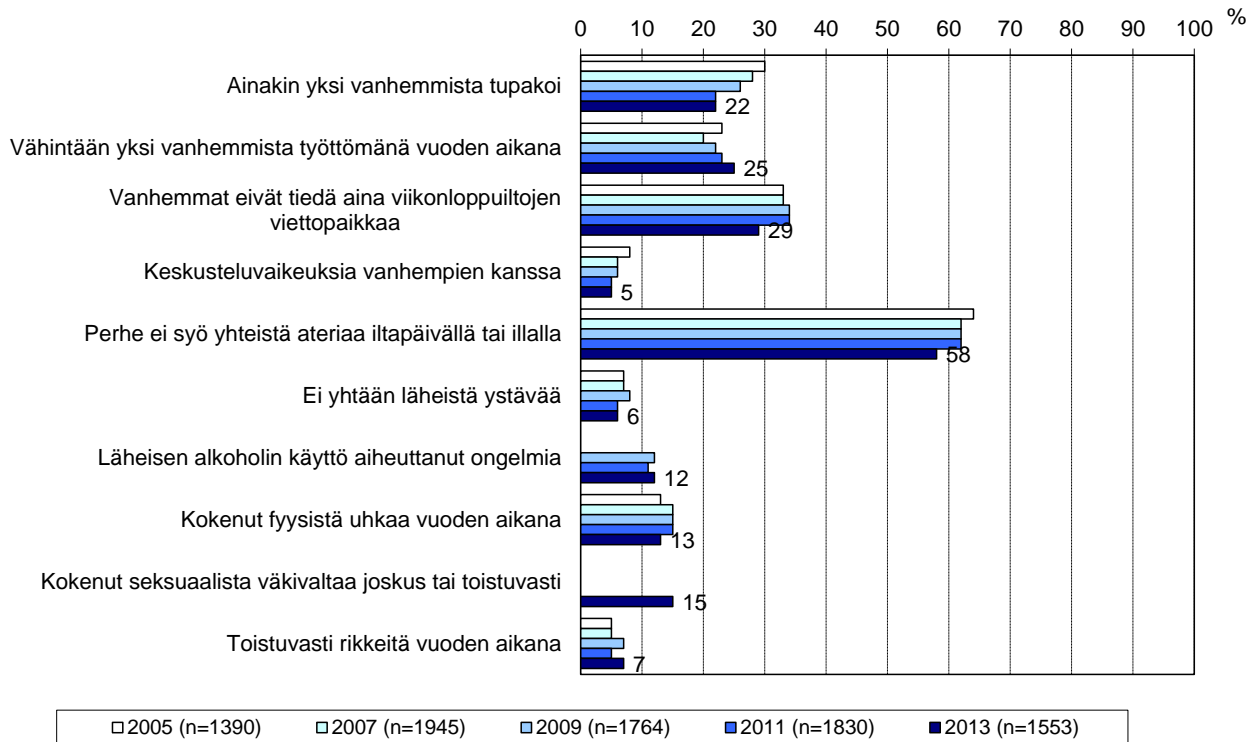
**luettavuuden parantamiseksi tulos on esitetty taulukossa käänteisenä verrattuna raportin indikaattorikuvioihin

ELINOLOT

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

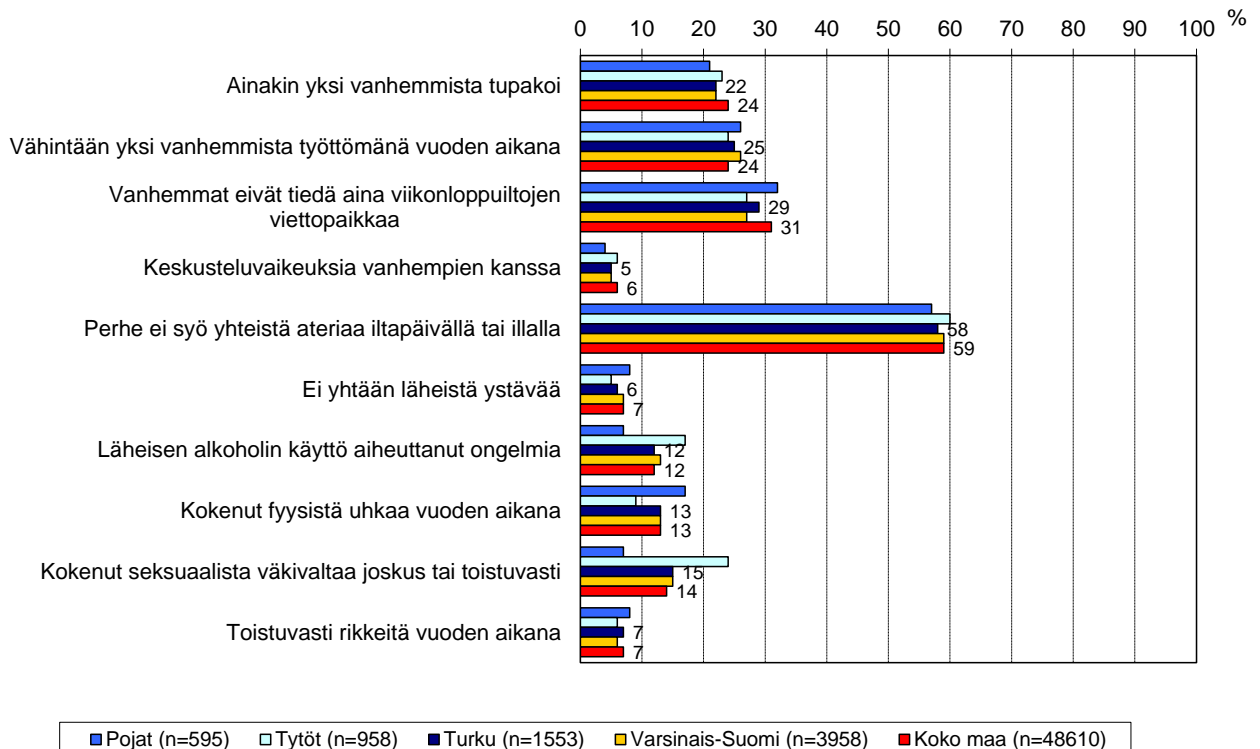
THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 11. Elinoloindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuosina 2005–2013.

ELINOLOT

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku 2013

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 12. Elinoloindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan sekä opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.

Kouluolot

Taulukko 15. Muutokset kouluoloissa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuosina 2005–2013. Jos solu on tyhjä, merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

KOULUOLOT	Vuosi 2013 verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	Vuosi 2013 verrattuna kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin	Muutos pidemmällä aikavälillä
Puutteet koulun fyysisissä työoloissa	vähentyvät	harvinaisempia	vähentyminen vuodesta 2007
*Koulutapaturmat			
*Ongelmat koulun työilmapiirissä	yleistyvät		
Koulussa kuulluksi tuleminen	yleistyi		yleistyminen vuodesta 2007
Koulutyön määrän kokeminen liian suureksi			
Opiskeluun liittyvät vaikeudet	yleistyvät		
*Koulukiusatuksi joutuminen viikoittain			
*Toistuva lintsaminen			vähentyminen vuodesta 2007 päättyi
Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin	yleistyi		yleistyminen vuodesta 2009

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Taulukko 16. Erot kouluoloissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä eroja ei ole.

KOULUOLOT	Ero sukupuolten välillä vuonna 2013	Ero Varsinais-Suomeen vuonna 2013	Ero koko maahan vuonna 2013
Puutteet koulun fyysisissä työoloissa	työillä yleisempiä	yleisempiä	yleisempiä
*Koulutapaturmat			
*Ongelmat koulun työilmapiirissä			
Koulussa kuulluksi tuleminen			
Koulutyön määrän kokeminen liian suureksi	työillä yleisempää	yleisempää	yleisempää
Opiskeluun liittyvät vaikeudet			
*Koulukiusatuksi joutuminen viikoittain			
*Toistuva lintsaminen			
Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin	pojilla yleisempää	harvinaisempaa	harvinaisempaa

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Indikaattorit on kuvattu alla lyhyesti. Niiden tarkempi kuvaus on esitetty liitteessä 1. Yllä olevissa taulukoissa indikaattorien nimiä on yksinkertaistettu. Kuvioissa ja liitetaulukoissa käytetyt todelliset indikaattorien nimet ovat sulkeissa.

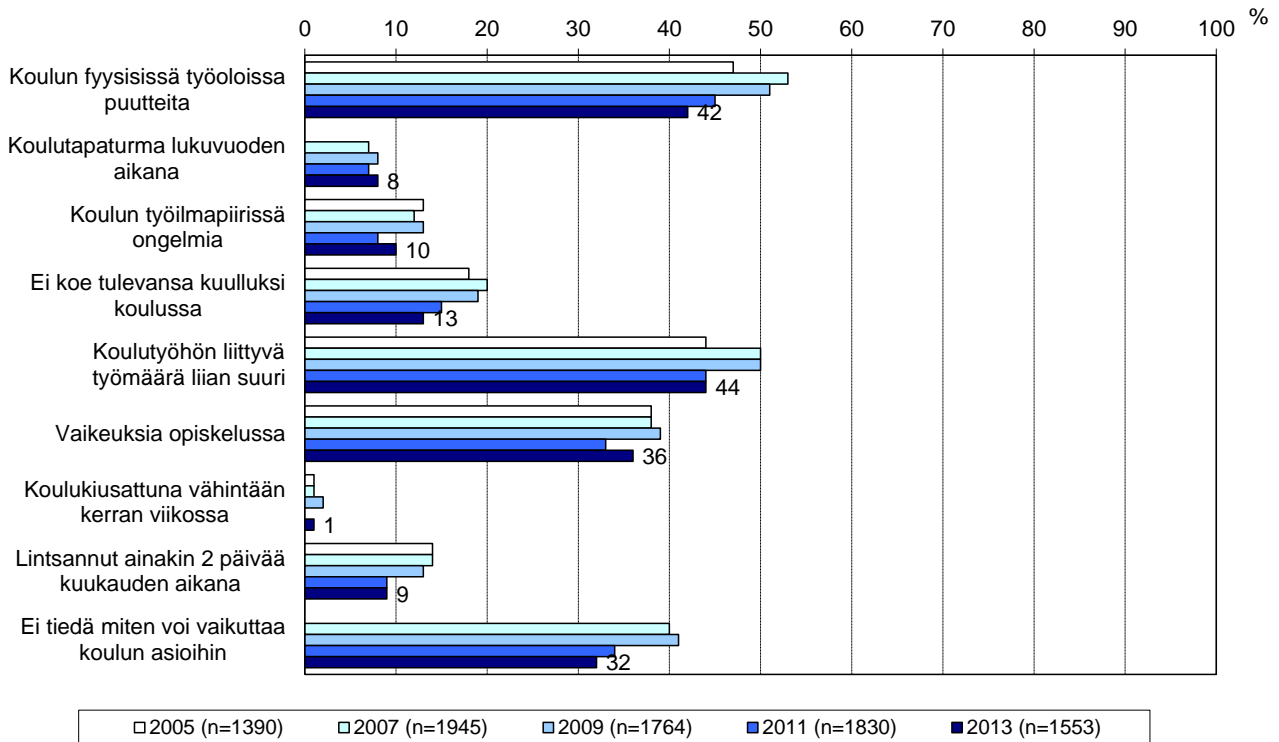
- **Puutteet koulun fyysisissä työoloissa** (*Koulun fyysisissä työoloissa puutteita*): Indikaattori on muodostettu seuraavista työskentelyä haittaavista tekijöistä: opiskelutilojen ahtaus, melu, sopimaton valaistus, huono ilmanvaihto, lämpötila, likaisuus, epämukavat työtuolit tai -pöydät, huonot sosiaalitulat, tapaturmavaara.
- **Koulutapaturmat** (*Koulutapaturma lukuvuoden aikana*): Opiskelijalle on sattunut koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana vähintään yksi tapaturma, joka on vaatinut terveydenhuollon vastaanotolla käyntiä.
- **Ongelmat koulun työilmapiirissä** (*Koulun työilmapiirissä ongelmia*): Indikaattori on muodostettu yhdeksästä työilmapiiriin vaikuttavasta tekijästä: opettajien odotukset ja oikeudenmukaisuus, toimeentuleminen opiskelijoiden ja opettajien kanssa, työskentely ryhmissä, työympäristön rauhattomuus, kiireisyys, luokan työrauha sekä opiskelijoiden viihtyminen yhdessä.
- ****Koulussa kuulluksi tuleminen** (*Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa*): Indikaattori on muodostettu kolmesta opettajien ja opiskelijoiden vuorovaikutusta kuvaavasta tekijästä: mielipiteiden ilmaisuun rohkaiseminen, mielipiteiden huomiointi koulutyön kehittämisessä ja kiinnostus opiskelijoiden kuulumisista.
- **Koulutyön määrän kokeminen liian suureksi** (*Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri*): Opiskelija on kokenut koulutyöhön liittyvän työmäärän lukuvuoden aikana jatkuvasti tai melko usein liian suureksi.
- **Opiskeluun liittyvät vaikeudet** (*Vaikeuksia opiskelussa*): Indikaattori on muodostettu seuraavista tekijöistä: läksyjen tekeminen, kokeisiin valmistautuminen, parhaan opiskelutavan löytäminen, omatoimisuutta vaativien tehtävien hoitaminen, kirjoittamistehtävien tekeminen, lukemistehtävien tekeminen, opetuksen seuraaminen.
- **Koulukiusatuksi joutuminen viikoittain** (*Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa*): Opiskelija on joutunut kiusaamisen kohteeksi koulussa noin kerran viikossa tai useammin lukukauden aikana.
- **Toistuva lintsaminen** (*Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana*): Opiskelija on lintsannut ainakin kaksi kokonaista koulupäivää kuukauden aikana.
- ****Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin** (*Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin*): Opiskelija ei tiedä, miten koulussa voi vaikuttaa koulun asioihin.

**luettavuuden parantamiseksi tulos on esitetty taulukossa käänteisenä verrattuna raportin indikaattorikuvioihin

KOULUOLOT

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

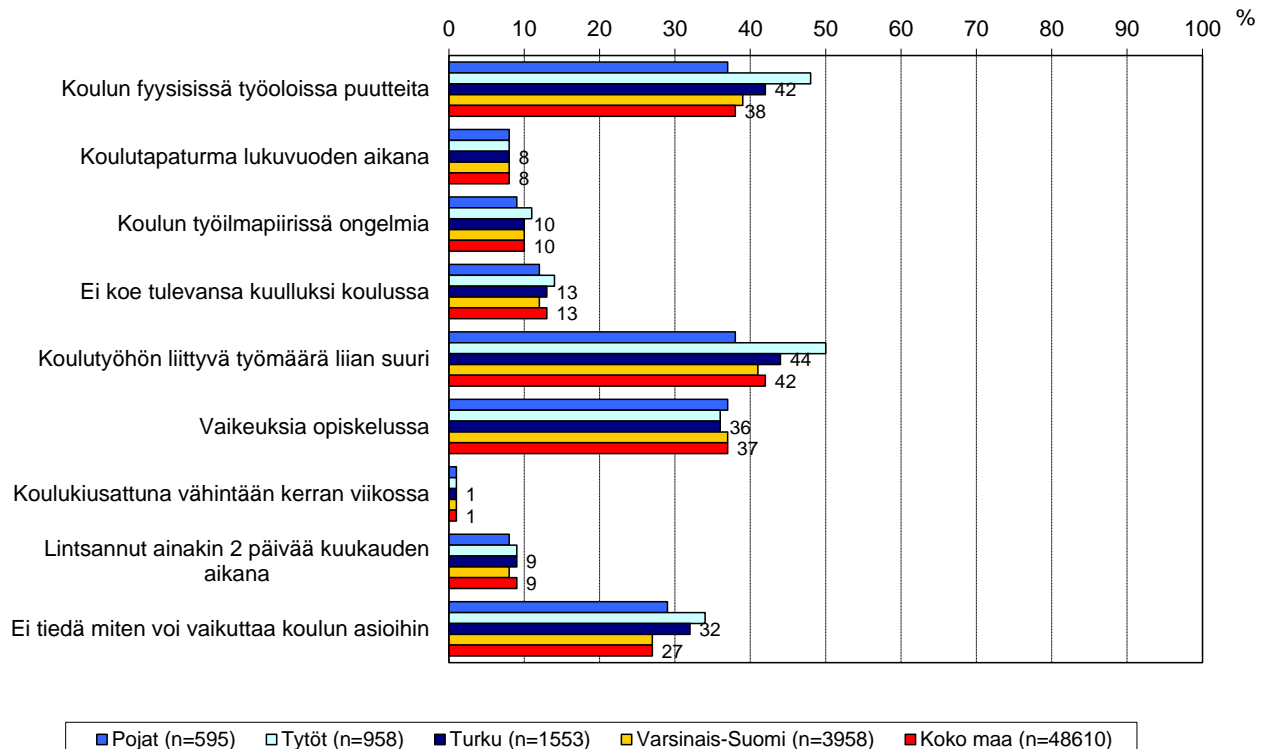
THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 13. Koululoindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuoliavakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuosina 2005–2013.

KOULUOLOT

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku 2013

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 14. Koululoindikaattoreiden opiskeluvuosiavakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan sekä opiskeluvuosi- ja sukupuoliavakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.

Koettu terveys

Taulukko 17. Muutokset koetussa terveydessä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuosina 2005–2013. Jos solu on tyhjä, merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

KOETTU TERVEYS	Vuosi 2013 verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	Vuosi 2013 verrattuna kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin	Muutos pidemmällä aikavälillä
Kokemus hyvästä terveydestä	vähentyi		
Useiden oireiden kokeminen päivittäin	yleistyi		
Päivittäin koettu väsymys	yleistyi		
Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut			
Viikoittain koettu päänsärky	yleistyi		vähentyminen vuodesta 2007 päättyi
*Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	uusi indikaattori	uusi indikaattori	uusi indikaattori
*Koulu-uupumus	yleistyi		vähentyminen vuodesta 2007 päättyi
Ylipaino			

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Taulukko 18. Erot koetussa terveydessä sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä eroja ei ole.

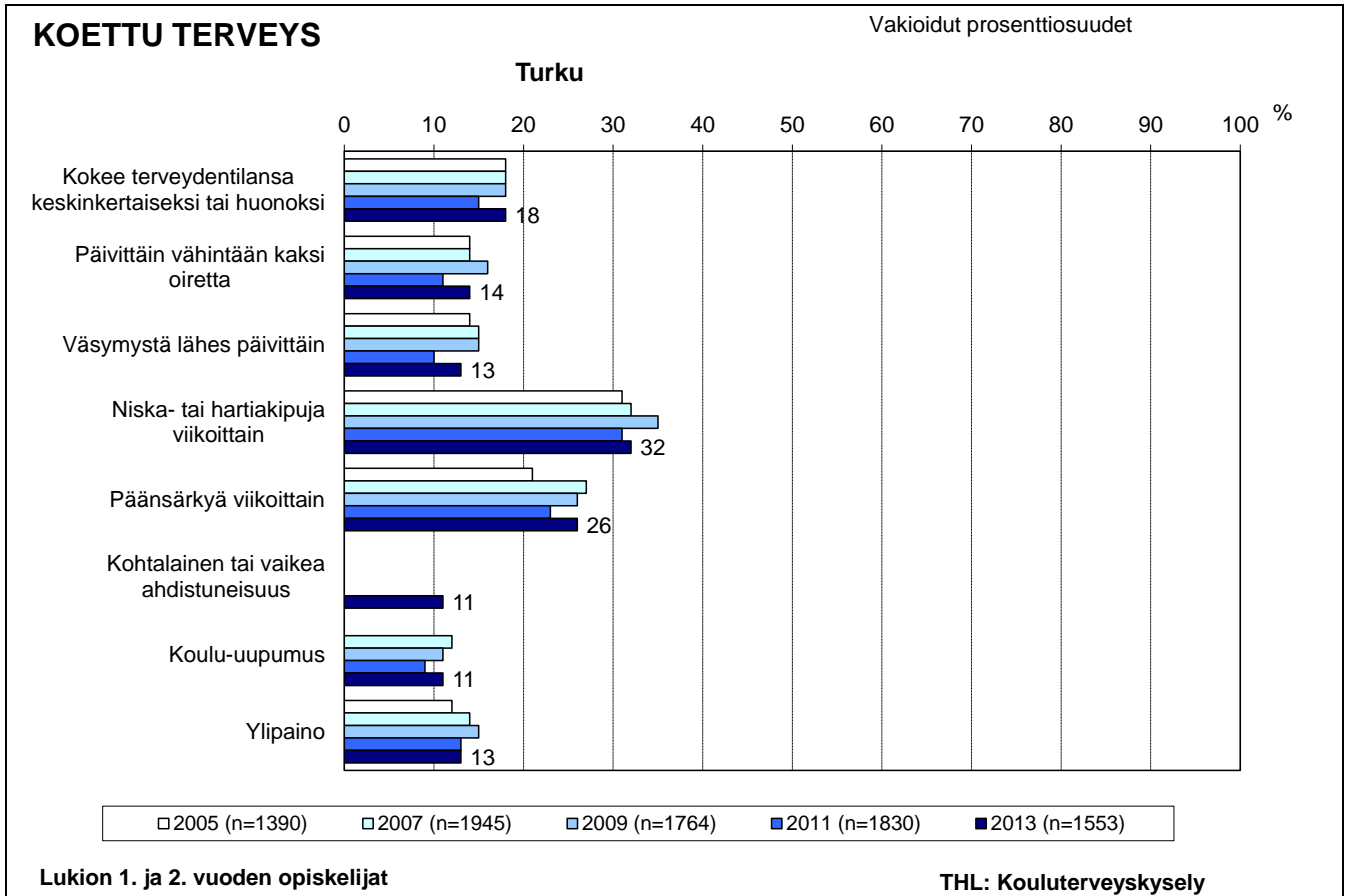
KOETTU TERVEYS	Ero sukupuolten välillä vuonna 2013	Ero Varsinais-Suomeen vuonna 2013	Ero koko maahan vuonna 2013
Kokemus hyvästä terveydestä	pojilla yleisempää	harvinaisempaa	harvinaisempaa
Useiden oireiden kokeminen päivittäin	työillä yleisempää		
Päivittäin koettu väsymys	työillä yleisempää		
Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut	työillä yleisempiä		
Viikoittain koettu päänsärky	työillä yleisempää		
*Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	työillä yleisempää		yleisempää
*Koulu-uupumus	työillä yleisempää		
Ylipaino		harvinaisempaa	harvinaisempaa

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

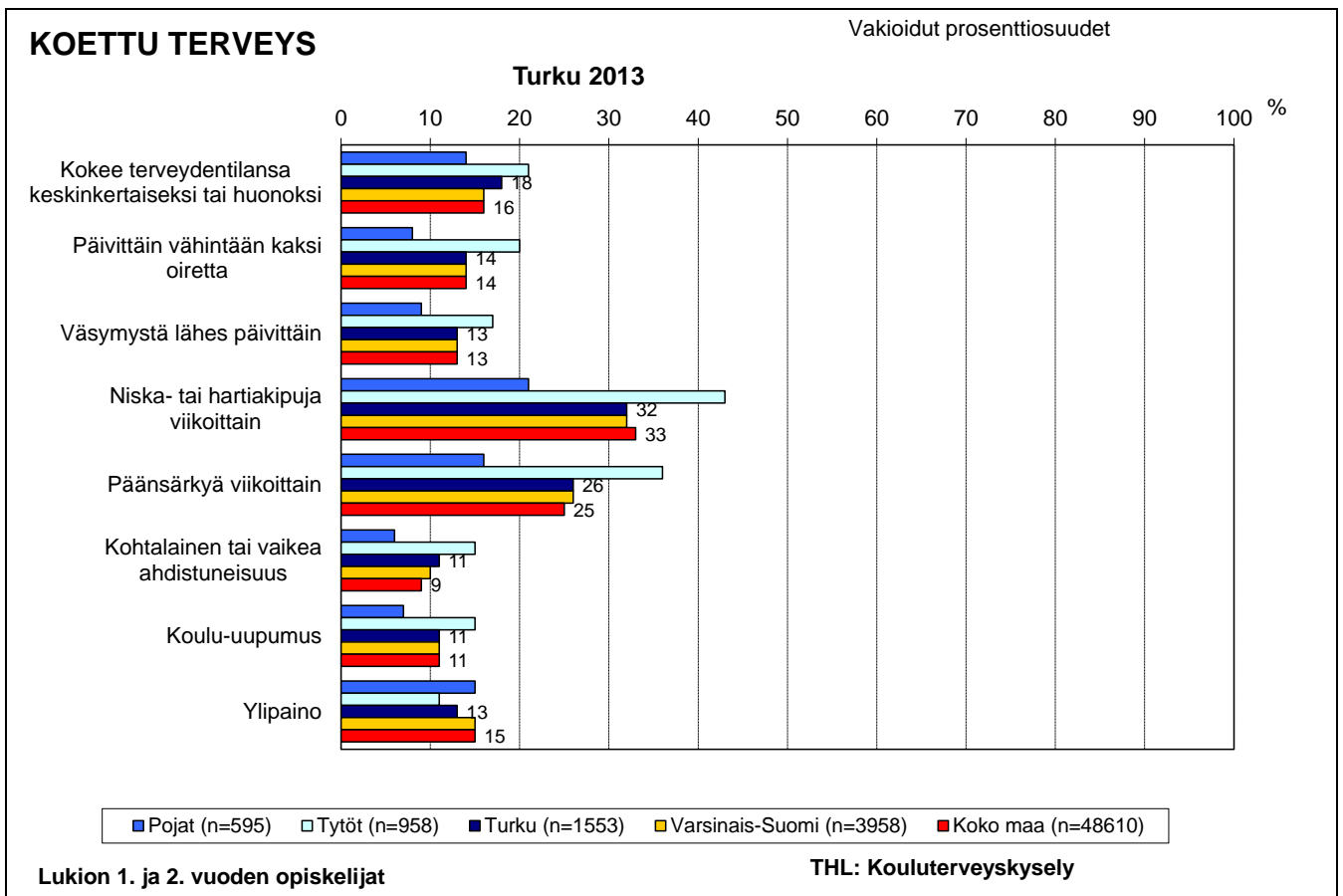
Indikaattorit on kuvattu alla lyhyesti. Niiden tarkempi kuvaus on esitetty liitteessä 1. Yllä olevissa taulukoissa indikaattorien nimiä on yksinkertaistettu. Kuvioissa ja liitetaulukoissa käytetyt todelliset indikaattorien nimet ovat sulkeissa.

- ****Kokemus hyvästä terveydestä (Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi):** Nuori kokee terveydentilansa melko tai erittäin hyväksi.
- **Useiden oireiden kokeminen päivittäin (Päivittäin vähintään kaksi oiretta):** Indikaattori on muodostettu kahdeksasta tekijästä: niska- tai hartiakivut, selän alaosan kivut, vatsakivut, jännittyneisyys tai hermostuneisuus, ärtyneisyys tai kiu-kunpurkaukset, vaikeudet päästä uneen tai heräileminen öisin, päänsärky, väsymys tai heikotus.
- **Päivittäin koettu väsymys (Väsymystä lähes päivittäin):** Nuorella on ollut lähes päivittäin väsymystä tai heikotusta puolen vuoden aikana.
- **Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut (Niska- tai hartiakipuja viikoittain):** Nuorella on ollut vähintään kerran viikossa niska- tai hartiakipuja puolen vuoden aikana.
- **Viikoittain koettu päänsärky (Päänsärkyä viikoittain):** Nuorella on ollut vähintään kerran viikossa päänsärkyä puolen vuoden aikana.
- **Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus):** Ahdistuneisuutta mitataan seitsen-kohtaisella GAD-7-mittarilla.
- **Koulu-uupumus (Koulu-uupumus):** Indikaattori on muodostettu kolmesta Salmela-Aron ja Näätäsen koulu-uupumusmittariin perustuvasta tekijästä: uupumusasteinen väsymys, kyyninen asenne työhön ja opintojen merkityk-sen vähentyminen sekä kyytöttömyyden ja riittämättömyyden tunne opiskelijana.
- **Ylipaino (Ylipaino):** Nuorella on painoindeksin (BMI) mukaan ylipainoa.

**1uettavuuden parantamiseksi tulos on esitetty taulukossa käänteisenä verrattuna raportin indikaattorikuvioihin.

Kuvio 15. Terveysindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuosina 2005–2013.

Kuvio 16. Terveysindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan sekä opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.

Terveystottumukset

Taulukko 19. Muutokset terveystottumuksissa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuosina 2005–2013. Jos solu on tyhjä, merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

TERVEYSTOTTUMUKSET	Vuosi 2013 verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	Vuosi 2013 verrattuna kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin	Muutos pidemmällä aikavälillä
Aamupalan syöminen arkisin			
Koululounaan syöminen päivittäin	vähentyi		
Hampaiden harjaaminen vähintään kahdesti päivässä	yleistyi		
Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla			
Vähintään neljän tunnin ruutu aika arkipäivisin	yleistyi		
Vähintään 8 tunnin yöunet arkisin	uusi indikaattori	uusi indikaattori	uusi indikaattori
*Päivittäinen tupakointi			vähentyminen vuodesta 2009
Humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa	vähentyi	harvinaisempaa	vähentyminen vuodesta 2005
Laittomien huumeiden kokeilu			

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Taulukko 20. Erot terveystottumuksissa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä eroja ei ole.

TERVEYSTOTTUMUKSET	Ero sukupuolten välillä vuonna 2013	Ero Varsinais-Suomeen vuonna 2013	Ero koko maahan vuonna 2013
Aamupalan syöminen arkisin			
Koululounaan syöminen päivittäin		harvinaisempaa	harvinaisempaa
Hampaiden harjaaminen vähintään kahdesti päivässä	työillä yleisempää	yleisempää	yleisempää
Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla			
Vähintään neljän tunnin ruutu aika arkipäivisin	pojilla yleisempää		
Vähintään 8 tunnin yöunet arkisin		harvinaisempaa	harvinaisempaa
*Päivittäinen tupakointi			
Humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa	pojilla yleisempää		
Laittomien huumeiden kokeilu		yleisempää	

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Indikaattorit on kuvattu alla lyhyesti. Niiden tarkempi kuvaus on esitetty liitteessä 1. Yllä olevissa taulukoissa indikaattorien nimiä on yksinkertaistettu. Kuvioissa ja liitetaulukoissa käytetyt todelliset indikaattorien nimet ovat sulkeissa.

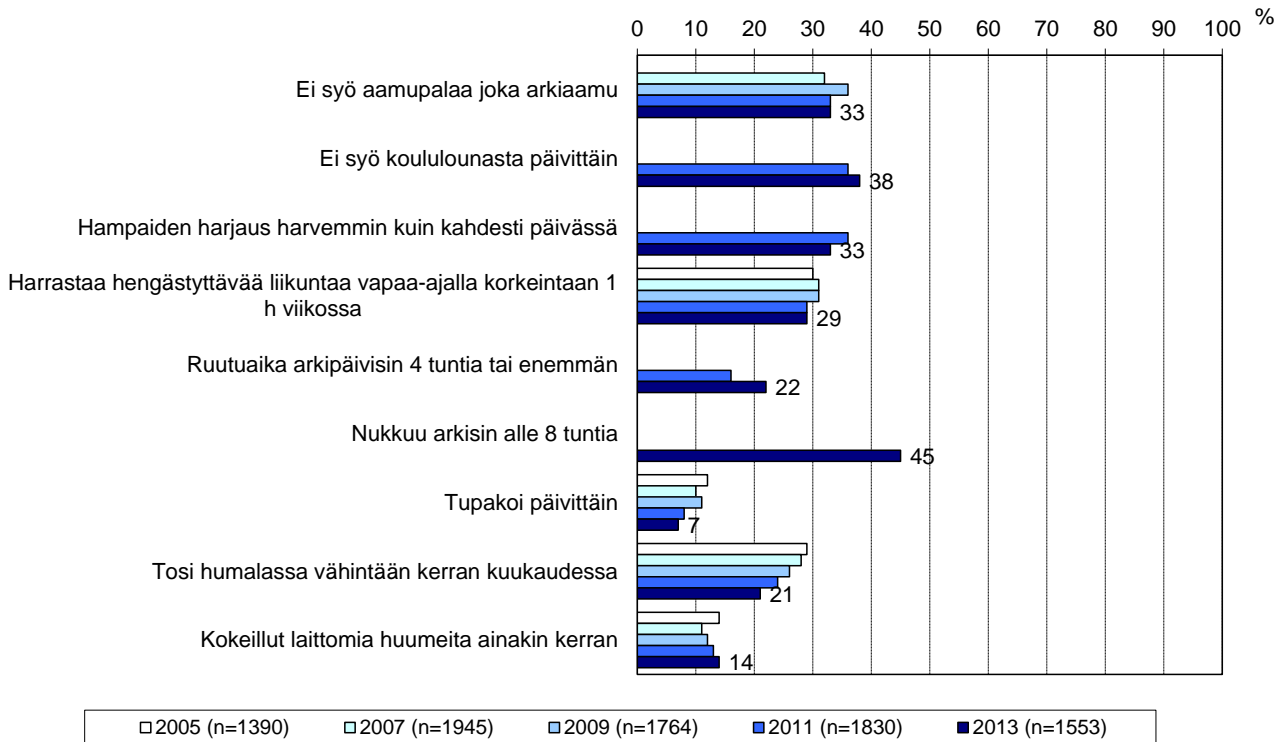
- ****Aamupalan syöminen arkisin** (Ei syö aamupalaa joka arkiamu): Nuori syö aamupalaa (muutakin kuin vain kahvia, mehua tai muita juomia) jokaisena arki- aamuna.
- ****Koululounaan syöminen päivittäin** (Ei syö koululounasta päivittäin): Nuori syö koululounaan jokaisena opiskelupäivänä.
- ****Hampaiden harjaaminen vähintään kahdesti päivässä** (Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä): Nuori harjaa hampaansa kaksi kertaa päivässä tai useammin.
- ****Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla** (Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa): Nuori harrastaa hengästyttävää ja hikoiluttavaa liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan tunnin viikossa.
- **Vähintään neljän tunnin ruutu aika arkipäivisin** (Ruutu aika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän): Nuori käyttää opiskelupäivinä vähintään neljä tuntia television katseluun, tietokoneen käyttöön sekä kännykkä- ja konsolipeleihin.
- ****Vähintään 8 tunnin yöunet arkisin** (Nukkuu arkisin alle 8 tuntia): Nuori nukkuu tavallisesti vähintään kahdeksan tuntia arkisin.
- **Päivittäinen tupakointi** (Tupakoi päivittäin): Nuori tupakoi kerran päivässä tai useammin.
- **Humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa** (Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa): Nuori käyttää alkoholia tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa.
- **Laittomien huumeiden kokeilu** (Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran): Nuori on kokeillut ainakin kerran marihuanaa, hasista, ekstaasia, Subutexia, heroïinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä, gammaa tai muita vastaavia huumeita.

**luettavuuden parantamiseksi tulos on esitetty taulukossa käänteisenä verrattuna raportin indikaattorikuvioihin

TERVEYSTOTTUMUKSET

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

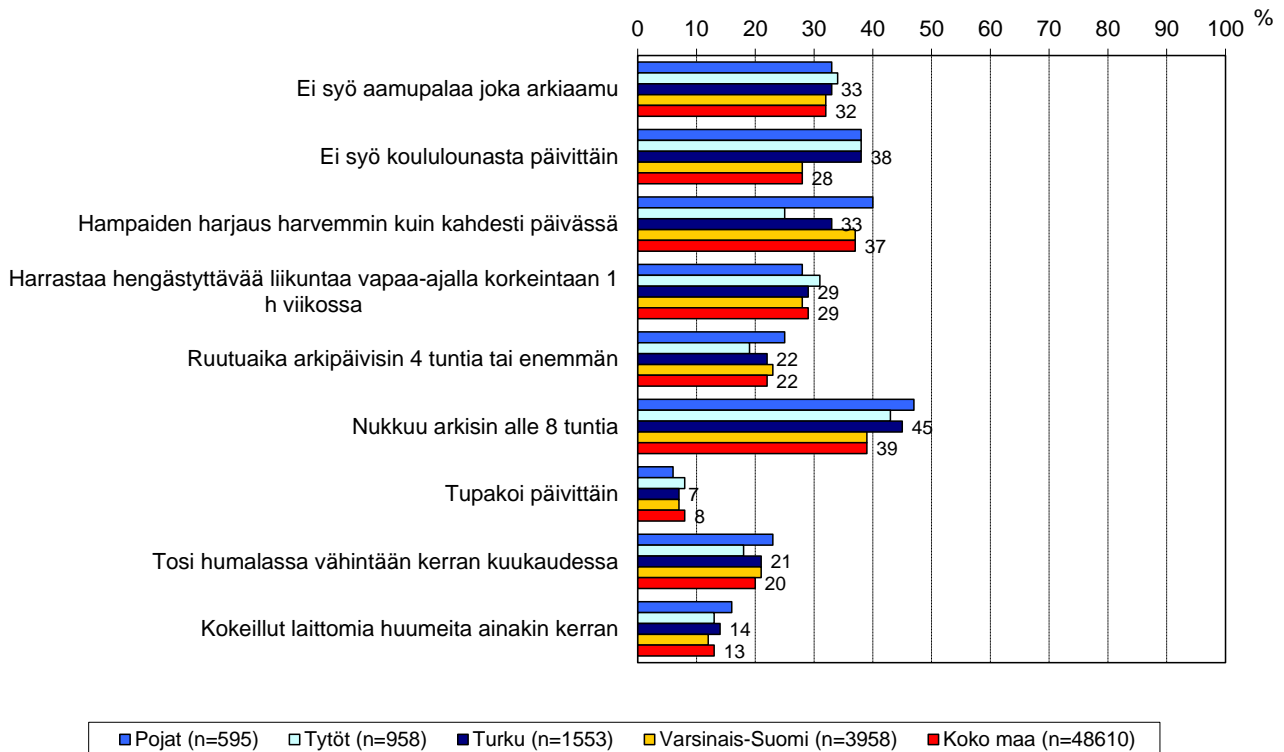
THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 17. Terveystottumusindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuosina 2005–2013.

TERVEYSTOTTUMUKSET

Vakioidut prosenttiosuudet

Turku 2013

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 18. Terveystottumusindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan sekä opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.

Kokemus opiskelijahuollon tuesta

Taulukko 21. Muutokset opiskelijahuollon tuen kokemisessa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuosina 2005–2013. Jos solu on tyhjä, merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

KOKEMUS OPISKELIJAHUOLLON TUESTA	Vuosi 2013 verrattuna edelliseen kyselyvuoteen	Vuosi 2013 verrattuna kaikkiin aikaisempiin kyselyvuosiin	Muutos pidemmällä aikavälillä
*Kouluterveydenhoitajalle pääsyn kokeminen vaikeaksi			
Koululääkärille pääsyn kokeminen vaikeaksi	yleisty		
Koulukuraattorille pääsyn kokeminen vaikeaksi	yleisty		
Koulupsykologille pääsyn kokeminen vaikeaksi			
*Avun saaminen koulunkäynnin vaikeuksiin			
Avun hakeminen masentuneisuuteen	yleisty	yleisempää	

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Taulukko 22. Erot opiskelijahuollon tuen kokemisessa sukupuolten välillä sekä verrattuna maakuntaan ja koko maahan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013.

Jos solu on tyhjä, merkittäviä eroja ei ole.

KOKEMUS OPISKELIJAHUOLLON TUESTA	Ero sukupuolten välillä vuonna 2013	Ero Varsinais-Suomeen vuonna 2013	Ero koko maahan vuonna 2013
*Kouluterveydenhoitajalle pääsyn kokeminen vaikeaksi	työillä yleisempää		harvinaisempaa
Koululääkärille pääsyn kokeminen vaikeaksi	työillä yleisempää	yleisempää	yleisempää
Koulukuraattorille pääsyn kokeminen vaikeaksi	työillä yleisempää	yleisempää	yleisempää
Koulupsykologille pääsyn kokeminen vaikeaksi	työillä yleisempää	yleisempää	yleisempää
*Avun saaminen koulunkäynnin vaikeuksiin			
Avun hakeminen masentuneisuuteen	työillä yleisempää	yleisempää	yleisempää

*Indikaattorin alhaisesta %-osuudesta johtuen huomioidaan pienemmät muutokset ja erot

Indikaattorit on kuvattu alla lyhyesti. Niiden tarkempi kuvaus on esitetty liitteessä 1. Yllä olevissa taulukoissa indikaattorien nimiä on yksinkertaistettu. Kuvioissa ja liitetaulukoissa käytetyt todelliset indikaattorien nimet ovat sulkeissa.

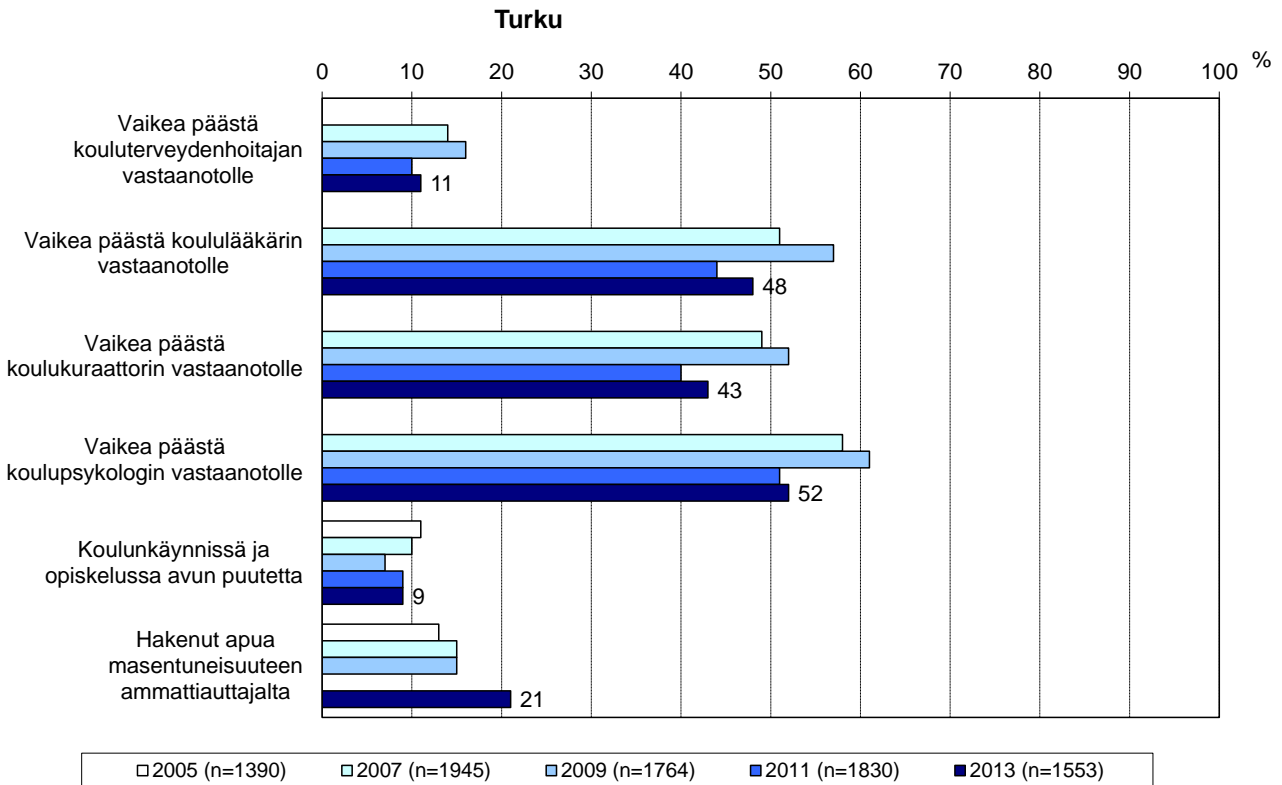
- **Kouluterveydenhoitajalle pääsyn kokeminen vaikeaksi** (Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle): Nuori kokee kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.
- **Koululääkärille pääsyn kokeminen vaikeaksi** (Vaikea päästä koululääkärin vastaanotolle): Nuori kokee koululääkärin vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.
- **Koulukuraattorille pääsyn kokeminen vaikeaksi** (Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle): Nuori kokee koulukuraattorin vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.
- **Koulupsykologille pääsyn kokeminen vaikeaksi** (Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle): Nuori kokee koulupsykologin vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.
- ****Avun saaminen koulunkäynnin vaikeuksiin** (Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta): Nuori kokee saavansa apua kotoa tai koulusta aina tai useimmiten, kun hänellä on vaikeuksia koulunkäynnissä ja opiskelussa.
- **Avun hakeminen masentuneisuuteen** (Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta): Nuori on hakenut joskus apua ammattiauttajalta masentuneen tai ahdistuneen mielialan takia.

**luettavuuden parantamiseksi tulos on esitetty taulukossa käänteisenä verrattuna raportin indikaattorikuvioihin

KOKEMUS OPISKELIJAHUOLLON TUESTA

Vakioidut prosenttiosuudet

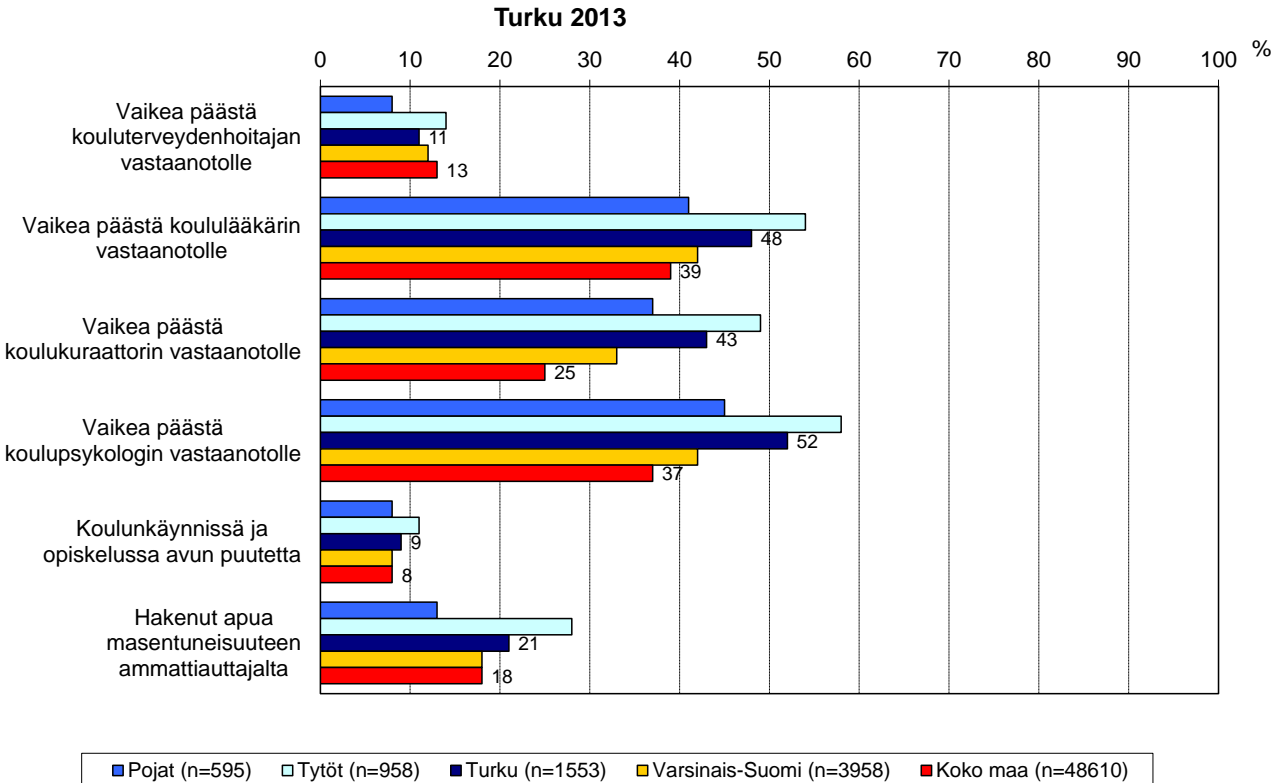
Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 19. Opiskelijahuoltoindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuosina 2005–2013.

KOKEMUS OPISKELIJAHUOLLON TUESTA

Vakioidut prosenttiosuudet

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

THL: Kouluterveyskysely

Kuvio 20. Opiskelijahuoltoindikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan sekä opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista vuonna 2013.

ILON- JA HUOLENAIHEET

Seuraavassa esitellään tiivistetysti ilon- ja huolenaiheet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013. Mukaan on valittu merkittävät kahden viimeisimmän kyselyvuoden välillä ja pidemmällä aikavälillä tapahtuneet muutokset. Muutoksia ei esitetä tärkeysjärjestyksessä. Lisäksi on kerrottu, jos ilmiön esiintyvyys kunnassa on kokonaisluvuksi pyöristettynä nolla prosenttia.

Ilon- ja huolenaiheet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla

ILONAIHEET	HUOLENAIHEET
<p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuilojen viettopaikan • Humalajuominen vähentyi • Koululääkärin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi • Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi <p>Muutokset pidemmällä aikavälillä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhempien tupakointi vähentyi • Perheen yhteinen ateriointi iltaisin lisääntyi • Humalajuominen vähentyi	<p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toistuva rikkeiden teko lisääntyi • Koulutyön määrä koettiin yleisemmin liian suureksi • Opiskeluun liittyvät vaikeudet lisääntyivät • Useiden oireiden kokeminen päivittäin lisääntyi • Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut lisääntyivät • Viikoittain koettu päänsärky yleisty • Koulu-uupumus lisääntyi • Koululounaan syöminen päivittäin vähentyi • Huumekokeilut lisääntyivät

Ilon- ja huolenaiheet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla

ILONAIHEET	HUOLENAIHEET
<p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuilojen viettopaikan • Perheen yhteinen ateriointi iltaisin lisääntyi • Fyysistä uhkaa koettiin vähemmän • Koulun fyysiset työolot koettiin paremmiksi • Kuulluksi tuleminen koulussa lisääntyi • Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin lisääntyi • Hampaiden harjaamistottumukset paranivat • Humalajuominen vähentyi <p>Muutokset pidemmällä aikavälillä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulun fyysiset työolot koettiin paremmiksi • Kuulluksi tuleminen koulussa lisääntyi • Humalajuominen vähentyi	<p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhempien työttömyys lisääntyi • Toistuva rikkeiden teko lisääntyi • Koulun työilmapiiri heikkeni • Opiskeluun liittyvät vaikeudet lisääntyivät • Koettu terveydentila heikkeni • Useiden oireiden kokeminen päivittäin lisääntyi • Päivittäin koettu väsymys lisääntyi • Viikoittain koettu päänsärky yleisty • Koulu-uupumus lisääntyi • Koululounaan syöminen päivittäin vähentyi • Ruutuaika arkipäivisin lisääntyi • Koululääkärin vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi • Koulukuraattorin vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi

NUORTEN HYVINVOINTI KOULUTERVEYSKYSELYN MUKAAN – OTTEITA VALTAKUNNALLISISTA TULOISTA

Tässä Kouluterveyskyselyn kuntaraportissa esitetään tulokset kuntakohtaisesti ja niitä verrataan maakunnan ja koko maan tuloksiin. Kokonaisuudessaan valtakunnalliset tulokset julkaistaan internet-sivuilla www.thl.fi/kouluterveyskysely. Sivulla on myös vinkkejä tulosten hyödyntämiseen. Tarkempi seurantaraportti valtakunnallisista tuloksista vuosilta 2000–2013 julkaistaan keväällä 2014.

Kouluterveyskyselyn lomaketta on uudistettu säännöllisesti vuosien varrella. Tavoitteena on tuoda lomakkeeseen mukaan ajankohtaisia hyvinvoinnin kannalta tärkeitä aiheita ja samalla säilyttää suuri osa kysymyksistä ennallaan seurantatiedon turvaamiseksi. Vuonna 2013 uudistettiin erityisesti mielenterveyteen, seksuaaliterveyteen, liikenneturvallisuuteen, koulumatkaan, nukkumiseen ja perhetaustaan liittyviä kysymyksiä.

Tässä raportin osiossa käsitellään tarkemmin Kouluterveyskyselyn valtakunnallisia tuloksia: tärkeimpiä ajankohtaisia asioita, merkittävimpiä muutoksia nuorten hyvinvoinnissa sekä uusia kysymyksiä.

Suurin osa nuorista asuu yhdessä äidin ja isän kanssa

Kouluterveyskyselyssä selvitettiin vastaajien perhetaustaa aiempaa tarkemmin. Äidin ja isän kanssa asuu noin 70 prosenttia peruskoululaisista ja lukiolaisista sekä puolet ammattiin opiskelevista. Kahdessa kodissa tai perheessä ilmoitti asuvansa noin neljäsosa peruskoululaisista ja ammattiin opiskelevista sekä viidesosa lukiolaisista. Tulokset ovat samansuuntaisia valtakunnallisten tilastojen ja aikaisemman tutkimuksen kanssa.^{1,2} Lasten ja nuorten terveysseurantatutkimuksen (LATE) mukaan noin joka neljännen nuoren vanhemmat ovat eronneet ja osa eroperheiden lapsista tapaa harvoin isäänsä.³

Maahanmuuttajien osuus on kasvanut Suomessa ja maahanmuuttajanuorten terveyttä on alettu tutkia tarkemmin viime vuosina^{4,5,6,7}. Kouluterveyskyselyllä saatiin tänä vuonna kattavasti tietoa vastaajien ja heidän vanhempiansa syntymämaista. Suurin osa (yli 90 %) Kouluterveyskyselyyn vastanneista nuorista ja heidän vanhemmistaan on syntynyt Suomessa ja yli puolet ilmoitti asuneensa samalla paikkakunnalla koko ikänsä. Muista syntymämaista yleisin on Venäjä tai entinen Neuvostoliitto, vanhemmilla lisäksi Ruotsi. LATE-tutkimuksen mukaan lähes kymmenesosassa lapsiperheistä puhutaan useampaa kuin yhtä kieltä.⁸

Syrjäytymisen taustalla on useita tekijöitä

Kouluterveyskyselyyn vastanneista peruskoululaisista 16 prosenttia, lukiolaisista 13 prosenttia ja ammattiin opiskelevista 24 prosenttia ilmoitti, että äidillä tai isällä ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Peruskoululaisista ja lukiolaisista noin neljäsosan ja ammattiin opiskelevista noin kolmasosan vanhemmista vähintään toinen on ollut työttömänä tai lomautettuna vuoden aikana. LATE-tutkimuksen mukaan joka neljännessä lapsiperheessä tulojen ei koeta riittävän elämiseen.⁹

Aiempien tutkimusten mukaan syrjäytymiseen liittyvät ongelmat voivat periytyä vanhemmilta lapsille. Vanhempien taloudelliset ja terveydelliset vaikeudet lisäävät lasten koulunkäyntiin ja mielenterveyteen liittyviä ongelmia sekä huostaanottojen riskiä.¹⁰ Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten vanhemmat ovat heikommin koulutettuja, yleisemmin työttömiä ja heillä on yleisemmin toimeentulovaikeuksia.^{11,12}

Nuorten hyvinvointiongelmat voivat kasautua. Nuoren perhetaustaan, käyttäytymiseen tai koulunkäyntiin liittyvien tiettyjen riskitekijöiden kasautuminen ennakoi koulutuksen keskeyttämistä. Kouluterveyskyselyyn vastanneista neljällä prosentilla oli vähintään kymmenen tällaista riskitekijää.¹³ Ammatillisen koulutuksen keskeyttää yhdeksän prosenttia ja lukiokoulutuksen neljä prosenttia nuorista¹⁴. Nuorilla, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa, on muita nuoria yleisemmin mielenterveyden häiriöitä, toimeentulo-ongelmia ja tuomioita rikoksista.¹⁵ Noin viisi prosenttia alle 30-vuotiaista on syrjäytyneitä koulutuksesta ja työelämästä. Kaksi kolmesta syrjäytyneestä on miehiä ja lähes joka neljäs vieraskielisiä.¹⁶

Syrjäytymiseen on pyritty puuttamaan erilaisin keinoin. Esimerkiksi nuorisotakuulla halutaan turvata nuorille koulutus-, työkokeilu- tai työpajapaikka tai varsinainen työpaikka kolmen kuukauden sisällä työttömäksi joutumisesta.¹⁷ Valtakunnallisten toimenpiteiden lisäksi syrjäytymistä ehkäistään erilaisilla hankkeilla ja menetelmillä. Toimiva lapsi & perhe -työmenetelmällä tuetaan lasten hyvinvointia ja ehkäistään yli sukupolvien siirtyviä ongelmia.^j Helsingin kaupungin ammatillisissa oppilaitoksissa on kehitetty uudenlainen opiskelijahuollon malli, arkiohjaus. Arkiohjauksen tavoitteena on saada opiskelija, joka on vaarassa keskeyttää opintonsa, sitoutumaan opintoihinsa ja valmistumaan ammat-
tiin.^k

Otan osaa?

Kouluterveyskyselyssä selvitettiin osittain uudistetuilla kysymyksillä oppilaiden ja opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuuksia koulussa ja osallistumista koulun eri toimintoihin. Tulokset osoittavat, että kehitys on ollut myönteistä monelta osin. Enemmistö nuorista kokee, että he uskaltavat ilmaista oman mielipiteensä luokassa ja että opettajat rohkaisevat heitä siihen. Koulussa kuulluksi tuleminen on parantunut merkittävästi peruskoulussa ja toisella asteella.

Tieto omista vaikuttamismahdollisuuksista koulussa on parantunut edellisestä aineistonkeruusta peruskoulussa ja toisella asteella. Peruskoulussa osallistuttiin yleisimmin koulun teemapäivien, juhlien, retkien ja leirikoulun järjestämiseen ja oppituntien järjestelyihin. Toisella asteella osallistuttiin yleisimmin oppituntien järjestelyihin. Silti 43 prosenttia peruskoululaisista ja ammattiin opiskelevista sekä 27 prosenttia lukiolaisista ilmoitti, ettei tiedä miten koulun asioihin voi vaikuttaa. Suomessa nuoret osallistuvat koulun toimintoihin selvästi muita Pohjoismaita harvemmin¹⁸.

Lainsäädännön mukaan lasten ja nuorten tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti¹⁹. Viime vuosina lapsi- ja nuorisopolitiikassa on myös erityisesti painotettu lasten ja nuorten osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja arjenhallinnan vahvistamista²⁰. Alhaisessa osallisuudessa ei aina ole kyse arkuudesta tai siitä, että oppilaiden aloitteellisuutta väheksyttäisiin kouluissa. Opettajien ja oppilaiden roolijako on kuitenkin edelleen varsin perinteinen, eikä keskustelua opetuksen sisällöistä, käytetyistä oppimateriaaleista tai oppitunneilla käsiteltävistä teemoista käydä aina riittävästi opettajien ja oppilaiden välillä.²¹

Ravitsemusneuvonnan monet haasteet

Kouluterveyskyselyn mukaan moni nuori jättää jonkun päivän aterioista syömättä. Peruskoululaisista 43 prosenttia, lukiolaisista 32 prosenttia ja ammattiin opiskelevista 55 prosenttia ei syö aamupalaa joka arkiamu. Hieman harvempi jättää väliin koululounaan ainakin yhtenä päivänä viikossa. Myönteistä kuitenkin on, että energiajuominen nauttiminen ja makeisten syöminen koulupäivän aikana on vähentynyt viime vuosina. Taustalla voi vaikuttaa esimerkiksi Karkiton koulu -kampanja²².

Terveiden osalta huolestuttavaa on viime vuosina yleistynyt lasten ja nuorten lihavuus, johon on puututtu esimerkiksi lasten ja nuorten lihavuuden Käypä hoito -suosituksella²³. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan ylipaino on pysynyt viime vuosina lähes yhtä yleisenä: peruskoululaisista ja lukiolaisista joka kuudes sekä ammattiin opiskelevista joka viides on ylipainoinen. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen pohjautuvan tutkimuksen mukaan ylipainoisia oli yläkouluikäisistä noin neljännes²⁴. Ylipainon lisäksi huomiota tulisi kiinnittää myös mielikuvaan omasta vartalosta. Kouluterveyskyselyn mukaan 30–36 prosenttia pojista ja 37–47 prosenttia tytöistä ei kokenut omaa painoaan sopivaksi.

Uutta tietoa nuorten liikkumisesta ja koulumatkoista

Liikunnan harrastaminen näyttäisi Kouluterveyskyselyn mukaan lisääntyneen viime vuosina. Hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla tunnin tai enemmän viikossa harrastaneiden osuudet ovat kasvaneet kaikissa ikäluokissa. Liikuntamäärät ovat silti suurella osalla alle suositusten. Liikuntaa kouluissa ja

^j THL. Toimiva lapsi & perhe: menetelmät, koulutus ja konsultaatio. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/lapset_puheeksi

^k Helsingin kaupunki. Opetusvirasto. Arkiohjaus opiskelijan tukena -oppaassa kuvataan hankkeessa kehitetty arkiohjauksen malli. <http://www.hel.fi/static/opev/virasto/Armiopas2013.pdf>

koulumatkoilla on yritetty lisätä esimerkiksi peruskoulujen Liikkuva koulu -hankkeen avulla²⁵. Tulevaisuudessa perusopetuksen 5. ja 8. luokan oppilaiden fyysistä toimintakykyä tullaan seuraamaan valtakunnallisesti Move!-järjestelmän avulla²⁶.

Kouluterveyskyselyssä kysyttiin vuonna 2013 ensimmäistä kertaa koulumatkasta. Pisin koulumatka on ammattiin opiskelevilla, joista yli 10 kilometrin matka kouluun on noin 40 prosentilla. Lukiolaisista joka neljännellä ja peruskoululaisista joka viidennellä koulumatka on yli 10 kilometriä. Peruskoululaisista ja lukiolaisista noin 40 prosenttia sekä ammattiin opiskelevista kolmannes käveli tai pyöräili edestakaisella koulumatkalla 10–30 minuuttia ympäri vuoden.

Liikenneturvavälineiden käyttöön liittyvät tulokset olivat vaihtelevia. Pyöräilevistä nuorista kypärää käyttää yleensä aina vain kymmenisen prosenttia. Pelastusliivien ja heijastimien käytössä on niin ikään puutteita. Turvavyötä autossa käyttää peruskoululaisista ja ammattiin opiskelevista kahdeksan kymmenestä, lukiolaisista lähes jokainen. Tytöt käyttävät kaikkia turvavälineitä poikia useammin lukuun ottamatta pyöräilykypärää.

Vaikka nuorten liikennekuolemat ja loukkaantumiset ovat vähentyneet viime vuosina, silti joka kolmas tieliikenteessä vahingoittunut on nuori. Useimmin onnettomuudet tapahtuivat henkilöautossa oleville, mutta myös mopoilijoille.²⁷ Nuorten kuljettajien, erityisesti miesten, liikenneturvallisuuuteen tulee kiinnittää huomiota²⁸. Mahdollisuus tähän on paitsi opetuksen myös erilaisten kampanjoiden avulla²⁹.

Moni nuori nukkuu liian vähän

Kouluterveyskyselyn mukaan nuoret menevät arkisin nukkumaan yleisimmin noin kello 22.30–23 välillä. Yleensä ammattiin opiskelevat heräävät arkisin viimeistään noin seitsemän aikaan ja peruskoululaiset ja lukiolaiset noin puoli tuntia myöhemmin. Tytöt heräävät poikia aikaisemmin. Tyypillisesti nuoret nukkuvat 7,5–8,5 tuntia arkiöisin. Sitä lyhyemmät yönet oli 15 prosentilla peruskoululaisista, 21 prosentilla lukiolaisista, 24 prosentilla ammattiin opiskelevista pojista ja 32 prosentilla ammattiin opiskelevista tytöistä. Viikonloppuisin nukkumaan mennään yleisimmin aikaisintaan puoli kahdelta, moni tosin menee nukkumaan myös puoliltaöin. Vain joka viides nuori herää viikonloppuisin ennen yhdeksää.

Kyselyn mukaan neljäsosa peruskoululaisista, kolmasosa lukiolaisista ja viidesosa ammattiin opiskelevista kokee nukkuvansa tarpeeksi vain harvoin tai ei koskaan. Tytöt ovat poikia yleisemmin tätä mieltä. Tutkimusten mukaan moni nuori nukkuu liian vähän etenkin kouluviikon aikana, koska nukkumaanmeno siirtyy nuoruusiässä myöhäisemmäksi ja kuitenkin kouluun pitää edelleen herätä yhtä aikaisin. Univelkaa nukutaan pois viikonloppuisin. Nuorten unirytmii vaihtelee arkipäivien ja viikonloppun välillä enemmän kuin aikuisilla tai lapsilla.³⁰ Hyvään uneen liittyviä asioita voisi käsitellä esimerkiksi terveystiedon tunneilla^{31, 32}.

Pojat vähentäneet rahapelaamista

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan säännöllinen rahapeliin pelaaminen on pojilla vähentynyt huomattavasti. Tyttöillä se oli jo aikaisemmin harvinaista. Peruskoulun yläluokkien ja lukioiden pojista pelasi viikoittain rahapelejä enää joka kymmenes ja ammatillisten oppilaitosten pojista joka neljäs. Pelaamista on vähentänyt rahapeliautomaattien käytön kieltäminen alle 18-vuotiailta heinäkuussa 2011 ja muiden rahapeliin pelaamisen kieltäminen noin vuotta aiemmin. Vuonna 2011 suosituimmat nuorten pelamat rahapelit olivat rahapeliautomaatit ja raaputusarvat, netissä rahasta pelasi noin joka kymmenes nuori.^{33,34}

Peliongelmaisten nuorten määrä on pienentynyt viime vuosina³⁵. Nuorilla säännölliseen rahapeliin pelaamiseen liittyvistä haitoista yleisimpiä ovat syyllisyyden ja häpeän tunteet sekä riidat vanhempien ja kavereiden kanssa. Joka kymmenennellä rahapelejä pelaavalla nuorella pelaaminen vaikuttaa vuorokausirytmiiin. Enemmistö nuorista luulee ikäistensä pelaavan enemmän rahapelejä kuin he itse, mikä lisää sosiaalista painetta pelata. Siksi tämän harhakäsityksen purkaminen on tärkeää pelihaittojen

ennaltaehkäisyssä.³⁶ Lisätietoa nuorten pelaamisesta ja pelihaittojen ehkäisystä on THL:n internet-sivuilla olevassa Nuoret pelissä -tietopaketissa¹.

Tupakan ja alkoholin käyttö vähentynyt

Tupakan ja alkoholin hankintaa sekä niiden käyttöä koskevissa Kouluterveyskyselyn tuloksissa näkyy valvonnan kiristyminen. Vuoden 2013 alusta lähtien kaupat ovat tarkastaneet alle 30-vuotiailta näytävien iät heidän ostaessaan tupakkaa tai alkoholia³⁷. Entistä useampi nuori arvioi, että tupakan ja keskioluen tai siiderin ostaminen lähikaupoista, kioskeista ja huoltoasemilta on ikäisilleen erittäin vaikeaa. Lisäksi nuorten päivittäinen tupakointi on vähentynyt, mutta päivittäinen nuuskan käyttö on edelleen lisääntynyt pojilla.

Myös Nuorten terveystapatutkimuksen mukaan päivittäinen tupakkatuotteiden käyttö sekä tupakointikokeilut ovat vähentyneet. Tupakoinnin kokeiluikä ja aloittamisikä näyttäisivät siis siirtyneen myöhemmäksi. Sähkösavukkeen ja vesipiipun kokeilut ovat nuorilla yleisiä, mutta säännöllinen käyttö harvinaista. Koska ne edustavat monille nuorille uudenlaista houkuttelevaa tuotetta, niiden käytön yleisyyttä tulee seurata tarkkaan. Tärkeää on myös kertoa nuorille nuuskan terveyshaitoista ja sen aiheuttamasta voimakkaasta riippuvuudesta.³⁸ Savuttomuuden edistämisestä on lisätietoa THL:n Tupakointi ja tupakoinnin lopettaminen -tietopaketissa^m.

Raittiiden osuus nuorista on kasvanut 2000-luvulla. Täysin raittiita on nykyisin puolet peruskoululaisista, neljäsosa lukiolaisista ja viidesosa ammattiin opiskelevista. Samalla viikoittain alkoholia käyttävien nuorten osuus on pienentynyt ja humalajuominen vähentynyt. Muutokset ovat samansuuntaisia Nuorten terveystapatutkimuksen kanssa³⁹. Huolestuttavaa on kuitenkin, että lähes joka kymmenes 15–16-vuotias joi viime juomakerrallaan niin paljon, että sammui⁴⁰. Tietoa alkoholinkäytön riskeistä tulee jakaa nuorille edelleen⁴¹.

Nuorten asenteet huumeita kohtaan aiheuttavat edelleen huolta

Huumeita kokeilleiden osuudet alkoivat kasvaa vuonna 2008/2009, mutta nyt kasvu näyttää pääosin taittuneen. Poikkeuksena ovat peruskoulun yläluokkien pojat ja ammattiin opiskelevat tytöt, joilla kokeilut yleistyivät edelleen. Kansainvälisen ESPAD-kyselyn mukaan nuorten huumeikokeilut lisääntyivät Suomessa vuosina 2007–2011 ja olivat yleisempiä kuin Ruotsissa tai Norjassa⁴². Huumeiden käyttöön liittyvien asenteiden ja mielikuvien muuttamiseen sekä riskitietoisuuden lisäämiseen tulisi nyt kiinnittää erityishuomiota⁴³. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan lukiolaisten asenteet näyttävät olevan tiukentumassa, mutta peruskoulun yläluokkalaiset ja ammattiin opiskelevat suhtautuivat kannabiskokeiluihin yhä myönteisemmin. Huolestuttavaa on myös, että nuoret arvioivat huumeiden hankkimisen entistä helpommaksi.

Ehkäisyn käytössä puutteita

Yhdynnässä olleiden nuorten ehkäisyn käytön yleisyydessä ei ole tapahtunut toivottavaa kehitystä 2000-luvun alkuun nähden⁴⁴. Kouluterveyskyselyn mukaan ilman ehkäisyä viimeisimmässä yhdynnässä on ollut peruskoulun yläluokkien pojista 18 prosenttia ja tytöistä 14 prosenttia. Toisella asteella luvut ovat lähes yhtä huolestuttavia: ammattiin opiskelevista pojista 13 prosenttia ja tytöistä 11 prosenttia sekä lukiolaispojista 8 prosenttia ja -tytöistä 6 prosenttia ei ollut käyttänyt viimeisimmässä yhdynnässä ehkäisyä. Yläkoululaisista miltei neljäsosa ja toisen asteen opiskelijoista joka kymmenes koki kondomien hankkimisen vaikeaksi.

Kondomin käyttö ei ole yleistynyt nuorten keskuudessa. Siksi huolenaiheena on seksitautien, etenkin klamydian, leviäminen. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan nuorilla on epätietoisuutta siitä, voiko kerran sairastetun seksitaudin saada uudestaan ja etenkin hiv-tietämys on laskenut huomattavasti. Tutkimusten mukaan nuoret itse toivovat monipuolista tietoa seksitautien tarttumisesta, aiheuttajista,

¹ THL. Nuoret pelissä -tietopaketti. www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopaketit/pelihaitat/nuoret_pelissa

^m THL. Tupakointi ja tupakoinnin lopettaminen -tietopaketti.

www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopaketit/tupakointi_ja_tupakoinnin_lopettaminen

esiintyvyydestä, seurauksista, testaamisesta, hoitokäytännöstä sekä selkeitä toimintaohjeita tilanteeseen, jossa nuori pelkää saaneensa tartunnan⁴⁵.

Uutta tietoa seksuaaliterveyteen liittyvästä internetkäyttäytymisestä ja häirinnästä

Kouluterveyskyselyssä selvitettiin tänä vuonna ensimmäistä kertaa seksuaaliterveyteen liittyvää internetkäyttäytymistä. Seurusteluasioiden lisäksi seksuaalisuus ja seksiin liittyvät asiat askarruttavat nuoria. Tulosten mukaan tuntemattoman, muun kuin esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaisen kanssa seksistä on keskustellut internetissä peruskoulun pojista miltei viidesosa ja tytöistä neljäsosa. Toisella asteella luvut ovat hieman korkeammat.

Kouluterveyskyselyn mukaan yli kymmenesosa peruskoulun yläluokkalaisista ja ammattiin opiskelevista oli seurustellut niin, etteivät he olleet tavanneet muualla kuin internetissä, lukiolaisista hieman harvempi. Lasten ja nuorten nettittävyyksiä koskevan selvityksen mukaan nuoret kokevat internetin parantavan mahdollisuuksia seurustelukumppanin löytymiseen. Kynnys aloittaa keskustelu tuntemattoman kanssa on matalampi ja moni nuori kokee itsensä rohkeammaksi, hyväksytyimmäksi ja hauskeemmaksi nettivuorovaikutuksessa kuin reaali maailman vastaavissa tilanteissa. Nettiturvallisuuteen ja yksityisyyden suojaan liittyviin asioihin tulee kuitenkin kiinnittää huomiota.⁴⁶ Kouluterveyskyselyn mukaan tytöistä 12–14 prosenttia ja pojista 15–16 prosenttia on kuvannut tai katsonut webkameran avulla internetissä intiimejä kehon osia tai itsetyydytystä. Omia tai toisen intiimejä kuvia internetissä muiden nähtäväksi on levittänyt alle viisi prosenttia.

Seksuaalinen häirintä ja väkivalta ovat edelleen yleisiä nuorten arjessa. Tytöistä seksuaalista häirintää on kokenut noin 60 prosenttia, pojistakin 33–46 prosenttia vaihdellen luokka-asteittain. Seksuaalista väkivaltaa, eli yhdyntään tai muunlaiseen seksiin painostamista tai pakottamista, rahan, tavarain tai päihteiden tarjoamista vastineeksi seksistä tai kehon intiimien alueiden koskettelua vasten tahtoa on kokenut yli viidesosa tytöistä, ammattiin opiskelevista tytöistä jopa kolmasosa. Pojista seksuaalista väkivaltaa on kokenut noin joka kymmenes. THL toteutti ”Mun kroppa. Mä päätän”-kampanjan, joka tarjoaa tapoja tuoda seksuaalinen väkivalta esiin asiallisesti ja hienotunteisesti nuoret huomioiden. Nuorten kanssa työskenteleville löytyy tukimateriaalia seksuaalisesta väkivallasta THL:n internetsivuilta.ⁿ

HPV-rokote on vielä nuorille tuntematon

Kouluterveyskyselyssä selvitettiin tänä vuonna ensimmäistä kertaa nuorten tietämystä papillooma (HPV)-rokotteen suojasta. Kansallisessa rokotusohjelmassa oleva HPV-rokote ehkäisee kohdunkaulan syöpää ja sen esiasteita estämällä papilloomavirustartuntoja⁴⁷. Kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista vain neljäsosa tiesi, että HPV-rokote suojaa kohdunkaulan syövältä. Noin kolmasosa tiesi, ettei HPV-rokote suojaa kaikilta seksitaudeilta. Viimeistään rokotusten yhteydessä nuorille tulisi tarjota tietoa HPV-rokotteen suojavaikutuksesta, mutta myös tietoa siitä, ettei se toimi yleisenä rokotteenä seksitauteja vastaan. Rokotuksia voi kouluissa yhdistää määräaikaisiin terveystarkastuksiin, jolloin rokotuksen yhteydessä tarjoutuisi tilaisuus myös yleiseen seksuaaliterveysneuvontaan⁴⁸.

Tytöt kokevat poikia useammin mielenterveyden ongelmia

Mielenterveyden osalta selvitettiin vuonna 2013 aiemman masentuneisuuden mittarin sijaan mielialaa laajemmin. Tulosten mukaan tytöt oireilevat huomattavasti poikia enemmän, mutta hakevat ongelmiinsa myös poikia useammin apua ammattiauttajalta. Viimeisen kuukauden aikana noin 40 prosenttia tytöistä oli kokenut mielialansa usein masentuneeksi, alakuloiseksi tai toivottomaksi, noin 15 prosenttia koki kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta ja noin 25 prosenttia merkittävää sosiaalista ahdistusta. Pojilla vastaavat luvut olivat noin 25, 5 ja 15 prosenttia. Koulu-uupumusta kokee noin joka kymmenes peruskoululainen tai lukiolainen, ammattiin opiskelevista hieman harvempi.

Mielenterveyden ongelmia tulee ehkäistä, sillä niillä voi olla pitkäkestoisia seurauksia. Mielenterveyden häiriöt voivat vaikuttaa oppimiseen ja työuraan: nykyisin noin viidesosa niiden vuoksi työkyvyt-

ⁿ THL. Seksuaalisen väkivallan vastainen kampanja -tietopaketti ammattilaisille. www.thl.fi/seksuaalivakivalta

tömyyseläkkeelle siirtyneistä on alle 30-vuotiaita^{49, 50}. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan apua masentuneen tai ahdistuneen mielialan takia haettiin yleisimmin terveydenhoitajalta, psykologilta tai koulukuraattorilta. Nuorten mielenterveyden seurannassa ja edistämisessä tärkeä rooli on myös opettajien antamalla tuella⁵¹.

Perheen tuki ja hyvät suhteet vanhempiin edistävät nuorten hyvinvointia. Osa nuorista ja vanhemmista kokee kuitenkin perheen yhteisen ajan riittämättömäksi⁵². Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan perhe- ja ystävyys-suhteet ovat parantuneet: yli yhdeksän kymmenestä nuoresta pystyi keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan ja yhtä monella oli vähintään yksi läheinen ystävä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltopalveluiden saatavuus parantunut

Kouluterveydenhuollon alueelliset erot ovat huolestuttaneet viime vuosina ja palvelujen järjestämistä on ohjattu valtioneuvoston asetuksella^{53, 54}. Tutkimusten mukaan peruskoulujen oppilashuoltopalvelut ovat olleet asetuksen jälkeen hieman paremmin saatavilla. Terveyskeskusten ilmoittamien tietojen mukaan lähes jokaisessa oppilaitoksessa oli terveydenhoitaja. Lääkärit, psykologit ja kuraattorit olivat saatavilla hieman tätä harvemmin, lukuun ottamatta ammatillisia oppilaitoksia, joissa vain neljässä kymmenestä oppilaitoksesta oli kuraattori. Palvelujen saatavuus vaihteli kuntien välillä, mutta myös kunnan sisällä koulujen välillä.^{55, 56, 57, 58}

Kouluterveyskyselyssä selvitettiin nuorten mielikuvaa oppilas- ja opiskelijahuollon palveluiden saatavuudesta. Nuorten mielestä palvelujen saatavuus on hieman helpottunut. Tulokset ovat samansuuntaisia terveyskeskuksista ja peruskouluista kerättyjen tietojen kanssa. Nuorista 13 prosenttia koki kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsemisen vaikeaksi. Koululääkärin vastaanotolle pääsemisen koki vaikeaksi 31–37 prosenttia, kuraattorille 17–25 prosenttia ja koulupsykologille 31–40 prosenttia. Peruskoululaiset ja lukiolaiset kokivat pääsyn ammattiin opiskelevia vaikeammaksi. Entistä useampi nuori on käynyt terveydenhoitajan tai lääkärin vastaanotolla kerran, todennäköisesti määräaikaistarkastuksessa, mutta myös kuraattorilla ja psykologilla käyneiden osuudet olivat kasvaneet hieman.

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluiden turvaaminen on tärkeää nuorten hyvinvoinnin kannalta. Kouluterveydenhuollon supistamisella 1990-luvulla oli yhteys lisääntyneeseen alaikäisten lasten ja nuorten psykiatrisen laitoshoidon tarpeeseen⁵⁹. Toisen asteen opiskeluhoollon palveluihin pyritään vaikuttamaan uudella oppilas- ja opiskelijahuoltolakiehdotuksella. Siinä on esitetty, että toisen asteen opiskelijat saisivat vastaavat opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalvelut kuin perusasteen oppilaat. Laissa säädettäisiin myös mm. terveydenhoitajan ja lääkärin saavutettavuudesta.⁶⁰ On hyvä muistaa, että nuoren kokemaan palvelun saatavuuteen voi vaikuttaa palvelun tarjonnan lisäksi moni muukin asia. Palvelun käyttöä tukevat esimerkiksi palveluista tiedottaminen sekä mahdollisuus haakeutua niihin koulupäivän ajankohdasta tai opetuspaikan sijainnista riippumatta.

LÄHTEET

- ¹ Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet. 2011, Liitetäulukko 3. Lapsiperheet tyypeittäin 1950–2011. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 27.9.2013. http://www.stat.fi/til/perh/2011/perh_2011_2012-05-25_tau_003_fi.html
- ² Hakulinen-Viitanen, Tuovi & Kaikkonen, Risto & Koponen, Päivikki: Lasten ja perheiden elinympäristö. Teoksessa Mäki, Päivi & Hakulinen-Viitanen, Tuovi & Kaikkonen, Risto & Koponen, Päivikki & Ovaskainen, Marja-Leena & Sippola, Risto & Virtanen, Suvi & Laatikainen, Tiina & LATE-työryhmä (toim.): Lasten terveys. LATE-tutkimuksen perustulokset lasten kasvusta, kehityksestä, terveydestä, terveystottumuksista ja kasvuympäristöstä. Raportti 2. Helsinki: Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos, 2010, 119–130. Viitattu 27.9.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/3ebde5ad-1be7-4268-9167-df23095fca33>
- ³ Hakulinen-Viitanen ym. 2010.
- ⁴ Tilastokeskus. Väestötilastot. Väestönmuutokset. Viitattu 27.9.2013. http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#vaestonmuutokset
- ⁵ Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos. Etnokids ja Nuorten kotoutumisen indikaattorit -hanke. Viitattu 27.9.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/hankesivu?id=22150
- ⁶ Taloudellinen tiedotustoimisto. Maahanmuuttajanuoret Suomessa -tutkimus. Viitattu 27.9.2013. <http://www.tat.fi/tutkimukset/maahanmuuttajanuoret-suomessa>
- ⁷ Tampereen yliopisto. Terveystieteen yksikkö. Maahanmuuttajanuorten hyvinvointi ja terveys. Viitattu 27.9.2013. <http://www.uta.fi/hes/tutkimus/tutkimusryhmat/Kansanterveystiede/Maahanmuuttajanuorten.html>
- ⁸ Hakulinen-Viitanen ym. 2010.
- ⁹ Hakulinen-Viitanen ym. 2010.
- ¹⁰ Paananen, Reija & Ristikari, Tiina & Merikukka, Marko & Rämö, Antti & Gissler, Mika: Lasten ja nuorten hyvinvointi Kansallinen syntymäkohortti 1987 -tutkimusaineiston valossa. Raportti 52. Helsinki: Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos, 2012. Viitattu 27.9.2013. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-696-0>
- ¹¹ Paananen ym. 2012.
- ¹² Myrskylä, Pekka: Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA-analyysi. 19/2012. Viitattu 27.9.2013. <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>
- ¹³ Halme, Nina & Perälä, Marja-Leena & Kivimäki, Hanne & Fränti, Juha: Mitä Kouluterveyskysely kertoo koulun keskeyttämiseen yhteydessä olevista tekijöistä? Teoksessa Kouluterveyspäivät 2012. Jotta kukaan ei jäisi syrjään. Helsinki: Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos, 2012, 14. Viitattu 27.9.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201210018170>
- ¹⁴ Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutuksen keskeyttäminen. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 27.9.2013. <http://tilastokeskus.fi/til/kkesk/index.html>
- ¹⁵ Paananen ym. 2012.
- ¹⁶ Myrskylä 2012.
- ¹⁷ Työ- ja elinkeinoministeriö. Nuoristotakuu. Viitattu 27.9.2013. <http://www.nuorisotakuu.fi>
- ¹⁸ Suoninen, Annikka & Kupari, Pekka & Törmäkangas, Kari: Nuorten yhteiskunnalliset tiedot, osallistuminen ja asenteet. Kansallisen ICCS 2009 -tutkimuksen päätulokset. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 2010. Viitattu 27.9.2013. http://ktl.jyu.fi/img/portal/19254/ICCS-RAPORTTI_VERKKOVERSIO.pdf
- ¹⁹ Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos: Lainsäädäntö velvoittaa lasten ja nuorten osallisuuteen. Viitattu 27.9.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/johdon_tueksi/lasten_ja_nuorten_vaikuttamismahdollisuudet/lainsaadanto
- ²⁰ Opetus- ja kulttuuriministeriö: Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015. Viitattu 27.9.2013. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi>
- ²¹ Suoninen ym. 2010.
- ²² Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos: Karkiton koulu. Viitattu 27.9.2013. <http://www.thl.fi/karkitonkoulu>
- ²³ Tarnanen, Kirsi & Komulainen, Jorma: Käyvän hoidon potilasversiot: Lihavuus (lapset ja nuoret). Viitattu 27.9.2013. <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksentaytaartikkeli/tunnus/khp00051>
- ²⁴ Mäki, Päivi & Laatikainen, Tiina: Lasten terveys. Teoksessa Mäki, Päivi & Hakulinen-Viitanen, Tuovi & Kaikkonen, Risto & Koponen, Päivikki & Ovaskainen, Marja-Leena & Sippola, Risto & Virtanen, Suvi & Laatikainen, Tiina & LATE-työryhmä (toim.): Lasten terveys. LATE-tutkimuksen perustulokset lasten kasvusta, kehityksestä, terveydestä, terveystottumuksista ja kasvuympäristöstä. Raportti 2/2010. Helsinki: Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos, 2010, 53–87. Viitattu 27.9.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/3ebde5ad-1be7-4268-9167-df23095fca33>
- ²⁵ Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetushallitus. LIKES. Liikkuva koulu. Viitattu 27.9.2013. <http://www.liikkuvakoulu.fi>
- ²⁶ Opetushallitus. Move! – fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä. Viitattu 27.9.2013. <http://www.edu.fi/move>
- ²⁷ Liikenneturva. Nuorten henkilövahingot tieliikenteessä. Tilastokatsaus. Viitattu 27.9.2013. http://www.liikenneturva.fi/www/fi/tilastot/liitetiedostot/Nuorten_henkilovahingot.pdf
- ²⁸ Liikenneturva. Nuorten liikenneturvallisuus. Viitattu 27.9.2013. http://www.liikenneturva.fi/www/fi/liikennekasvatus/nuoret/nuorten_liikenneturvallisuus.php
- ²⁹ Liikenneturva. Nuorten liikennekasvatus. Viitattu 27.9.2013. <http://www.liikenneturva.fi/www/fi/liikennekasvatus/nuoret/index.php>
- ³⁰ Urrilla, Anna Sofia & Pesonen, Anu-Katriina: Nuorten unen erityispiirteet ja ongelmat. Suomen Lääkärilehti 67 (2012) 40, 2827–2833.
- ³¹ Mannerheimin lastensuojeluliitto. Murrosikäisen lapsen uni. Viitattu 27.9.2013. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/uni/nuori/>
- ³² Saarenpää-Heikkilä, Outi. Koululaisten uniongelmia voidaan ehkäistä ennalta. Suomen Lääkärilehti 64 (2009) 1–2, 35–41. Viitattu 27.9.2013. <http://www.laakarilehti.fi/files/lehdisto/SLL12009-saarenpaa-heikkila.pdf>
- ³³ Luhtala, Kaisa & Silvennoinen, Inka & Tenkanen, Teresa: Pelaavat nuoret Vantaalla. Selvitys vantaalaisten koululaisten pelaamisesta ja pelihaitoista. Viitattu 27.9.2013. http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaaawwwstructure/80567_Pelaavat_nuoret_Vantaalla.pdf
- ³⁴ Karvinen, Juho & Mäyrä, Frans: Pelaajabarometri 2011: Pelaamisen muutos. Research Reports 6. Tampere: Tampereen yliopisto, 2011. Viitattu 27.9.2013. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8567-1>

- ³⁵ Turja, Tuomo & Halme, Jukka & Mervola, Markus & Järvinen-Tassopoulos, Johanna & Ronkainen, Jenni-Emilia: Suomalaisten rahapelaaminen 2011. Raportti 14/2012. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2012. Viitattu 27.9.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085399>
- ³⁶ Raisamo, Susanna & Lintonen, Tomi: Nuorten rahapelihaitat ja pelaamiseen liittyvät harhakäsitykset. Yhteiskuntapolitiikka 78 (2013) 2, 219–222. Viitattu 27.9.2013. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110416/raisamo.pdf?sequence=1>
- ³⁷ Päivittäistavara kauppa ry: 7.1.2013 lähtien alle 30-vuotiailla vaikuttavien ikä tarkastetaan alkoholi- ja tupakkaostojen yhteydessä. Tiedote. Viitattu 27.9.2013. <http://www.ptv.fi/1253.html>
- ³⁸ Kinnunen, Jaana & Lindfors, Pirjo & Pere, Lasse & Ollila, Hanna & Samposalo, Hanna & Rimpelä, Arja: Nuorten terveystapatutkimus 2013. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977–2013. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:16. Helsinki: sosiaali- ja terveysministeriö, 2013. Viitattu 27.9.2013. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3306-4>
- ³⁹ Kinnunen ym. 2013.
- ⁴⁰ Samposalo, Hanna: Juomatapojen yhteys alkoholihaittoihin ja riskikäyttäytymiseen 14–16-vuotiailla nuorilla. Acta Universitatis Tamperensis 1819. Tampere: Tampere University Press, 2013. Viitattu 27.9.2013. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9091-0>
- ⁴¹ Tarnaala, Erik & Vakkuri, Johanna: Nuorten varhaisen alkoholikäytön riskit -verkkoaineisto. Viitattu 24.9.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/neuvoa-antavat-fi/nuorten-varhaisen-alkoholinkayton-riskit-verkkoaineisto
- ⁴² Hibell, Björn & Guttormsson, Ulf & Ahlström, Salme & Balakireva, Olga & Bjarnason, Thoroddur & Kokkevi, Anna & Kraus, Ludwig: The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries. Tukholma: The Swedish Council for Information on Alcohol and other Drugs, 2012. Viitattu 27.9.2013. http://www.espad.org/Uploads/ESPAD_reports/2011/The_2011_ESPAD_Report_FULL_2012_10_29.pdf
- ⁴³ Kinnunen ym. 2013.
- ⁴⁴ Puusniekka, Riikka & Kivimäki, Hanne & Jokela, Jukka: Nuorten seksuaalikäyttäytyminen 2000-luvulla. Nuorisotutkimus 30 (2012) 3, 4–24.
- ⁴⁵ Tuija Rinkinen: Nuorten kysymyksiä seksuaaliterveydestä Väestöliiton Internetpalvelussa. ”Toivon että vastaat koska en uskalla kysyä keneltäkään muulta aikuiselta!!!” Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D54. Helsinki: Väestöliitto, 2012.
- ⁴⁶ Pelastakaa Lapset ry: Tutut tuntemattomat. Raportti lasten ja nuorten nettituttavuuksista sosiaalisessa mediassa. Viitattu 27.9.2013. http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/a6a735e1022fe480bbb15bf046be5875/1378099262/application/pdf/234470/Tutut%20tuntemattomat%20-%20raportti_web.pdf
- ⁴⁷ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Rokottajan käsikirja. HPV-rokotukset eli papilloomavirusrokotukset. Viitattu 27.9.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/rokottajankasikirja-fi/hpv-rokotukset
- ⁴⁸ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Rokottajan käsikirja. Ohjeita ja ehdotuksia HPV-rokotusten toteutukseen. Viitattu 27.9.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/rokottajankasikirja-fi/ohjeita-ja-ehdotuksia
- ⁴⁹ Kaltiala-Heino, Riittakerttu & Ranta, Klaus & Fröjd, Sari: Nuorten mielenterveys koulumaailmassa. Duodecim 2010; 126: 2033-9.
- ⁵⁰ Raitasalo Raimo, & Maaniemi, Kaarlo: Nuorten mielenterveyden häiriöiden aiheuttamat sairauspoissaolot ja työkyvyttömyys vuosina 2004–2009. Nettityöpapereita 23/2011. Helsinki: Kela. Viitattu 27.9.2013. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/25936/Nettityopapereita23.pdf?sequence=4>
- ⁵¹ Kaltiala-Heino ym. 2010.
- ⁵² Hakulinen-Viitanen ym. 2010.
- ⁵³ Valvira: Osalla kunnista vaikeuksia lasten, nuorten ja heidän perheidensä terveystarkastusten järjestämisessä – valvontaviranomaisia askarruttaa tarkastusten sisältö. Lehdistötiedote 3.10.2011. Viitattu 27.9.2013. http://www.valvira.fi/valvira/lehdistotiedotteet/osalla_kunnista_vaikeuksia_lasten_nuorten_ja_heidan_perheidensa_terveystarkastusten_jarjestamisessa_-_valvontaviranomaisia_askarruttaa_tarkastusten_sisalto
- ⁵⁴ Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011. Viitattu 27.9.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2011/20110338>
- ⁵⁵ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen peruskouluissa 2011. Tiedä ja toimi. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.9.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/034bb91c-3774-431b-97fe-32c5dbe2a113>
- ⁵⁶ Wiss, Kirsi & Hietanen-Peltola, Marke & Pelkonen, Marjaana & Saaristo, Vesa: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärivoimavarojen kehitys terveyskeskuksissa vuosina 2005–2011. Tutkimuksesta tiiviisti 3, heinäkuu 2013. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 27.9.2013. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110334/URN_ISBN_978-952-245-953-4.pdf?sequence=1
- ⁵⁷ Wiss, Kirsi & Saaristo, Vesa & Pirttiniemi, Juhani & Väyrynen, Pirjo: Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa 2012. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2012. Viitattu 27.9.2013. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-878-0>
- ⁵⁸ Wiss, Kirsi & Saaristo, Vesa & Peltonen, Heidi & Laitinen, Kristiina: Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen lukioissa 2012. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2012. Viitattu 27.9.2013. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-879-7>
- ⁵⁹ Itä-Suomen yliopisto: Lasten ja nuorten psykiatrisen laitoshoidon tarve lisääntyi samanaikaisesti kun kouluterveydenhuollosta säästettiin. Väitöstiedote. Viitattu 27.9.2013. <http://www.uef.fi/uef/-/23-3-lasten-ja-nuorten-psykiatrisen-laitoshoidon-tarve-lisaantyi-samanaikaisesti-kun-kouluterveydenhuollosta-saastettiin>
- ⁶⁰ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE 67/2013 vp. Viitattu 27.9.2013. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130067.pdf>

LIITTEET

Liite 1. Kouluterveyskyselyyn indikaattoreiden muodostaminen vuonna 2013.

Elinolot

Ainakin yksi vanhemmista tupakoi

Kuvaus: Ainakin yksi vanhemmista tupakoi nykyisin.

Indikaattorin muodostaminen:

Ovatko vanhempasi tupakoineet Sinun elinaikanasi?

- Äiti (Pisteytys: Ei ole koskaan tupakoinut, On tupakoinut, mutta lopettanut = 0; Tupakoi nykyisin = 1; En osaa sanoa = 0)

- Isä (Pisteytys: Ei ole koskaan tupakoinut, On tupakoinut, mutta lopettanut = 0; Tupakoi nykyisin = 1; En osaa sanoa = 0)

Mukaan otettiin 1-2 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. Vuonna 2004 äidin ja isän tupakointia koskevat kysymykset yhdistettiin saman kysymyksen alakohdiksi. Muutoksesta huolimatta tulosta pidetään vertailukelpoisena suhteessa aikaisempiin vuosiin.

Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana

Kuvaus: Vähintään yksi vanhemmista on ollut työttömänä tai pakkolomalla vuoden aikana.

Indikaattorin muodostaminen:

Ovatko vanhempasi olleet viimeksi kuluneen vuoden aikana työttöminä tai pakkolomalla? (Pisteytys: Ei kumpikaan = 0; Toinen vanhemmistani, Molemmat vanhempani = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuiltojen viettopaikkaa

Kuvaus: Vanhemmat eivät aina tiedä, missä nuori viettää perjantai- ja lauantai-iltansa.

Indikaattorin muodostaminen:

Tietävätkö vanhempasi, missä vietät perjantai- ja lauantai-iltasi? (Pisteytys: Tietävät aina = 0; Tietävät joskus, Useimmiten eivät tiedä = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa

Kuvaus: Nuori ei pysty juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan.

Indikaattorin muodostaminen:

Pysytkö keskustelemaan vanhempiesi kanssa omista asioistasi? (Pisteytys: En juuri koskaan = 1; Silloin tällöin, Melko usein, Usein = 0)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla

Kuvaus: Perhe ei syö sellaista yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla, jolloin yleensä kaikki ovat ruokapöydässä.

Indikaattorin muodostaminen:

Mikä seuraavista vaihtoehdoista parhaiten kuvaa perheesi ateriointia iltapäivällä tai illalla? (Pisteytys: Ei varsinaista ateriaa, vaan jokainen ottaa itselleen syötävää, Valmistetaan ateria, mutta koko perhe ei syö yhtä aikaa = 1; Syömme yhteisen aterian, jolloin yleensä kaikki ovat ruokapöydässä = 0)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Ei yhtään läheistä ystävää

Kuvaus: Nuorella ei ole yhtään todella läheistä ystävää, jonka kanssa voi keskustella luottamuksellisesti omista asioista.

Indikaattorin muodostaminen:

Onko Sinulla tällä hetkellä todella läheistä ystävää, jonka kanssa voit keskustella luottamuksellisesti lähes kaikista omista asioistasi? (Pisteytys: Ei ole läheisiä ystäviä = 1; On yksi läheinen ystävä, On kaksi läheistä ystävää, On useampia läheisiä ystäviä = 0)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia

Kuvaus: Nuorelle on aiheutunut haittoja tai ongelmia läheisen ihmisen liasta alkoholin käytöstä.

Indikaattorin muodostaminen:

Käyttääkö joku sinulle läheinen ihminen mielestäsi liikaa alkoholia? (Pisteytys: Ei = 0; Kyllä = 1)

- Onko siitä aiheutunut haittoja tai ongelmia elämässäsi? (Pisteytys: Ei = 0; Kyllä = 1)

Mukaan otettiin 2 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista, lukiolaisista ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana

Kuvaus: Indikaattori on muodostettu kolmesta tekijästä: nuorelta on varastettu tai yritetty varastaa käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla sillä, häntä on uhattu vahingoittaa tai hänen kimppuunsa on käyty fyysisesti vuoden aikana.

Indikaattorin muodostaminen:

Onko Sinulle viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana tehty seuraavia asioita?

- Varastettu tai yritetty varastaa jotain käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla sillä (Pisteytys: Kyllä = 1; Ei = 0)

- Uhattu vahingoittaa fyysisesti (Pisteytys: Kyllä = 1; Ei = 0)

- Käyty fyysisesti kimppuun kuten lyöty, potkittu tai käytetty jotain asetta (Pisteytys: Kyllä = 1; Ei = 0)

Mukaan otettiin 1-3 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2002 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti

Kuvaus: Indikaattori on muodostettu kolmesta tekijästä: vastentahtoinen intiimi koskettelu, seksiin painostaminen tai pakottaminen, maksun tarjoaminen seksistä.

Indikaattorin muodostaminen:

Oletko kokenut jotakin seuraavista?

- Kehon intiimien alueiden koskettelua vasten tahtoasi (Pisteytys: Kyllä toistuvasti, Kyllä joskus = 1; En = 0)

- Yhdyntään tai muunlaiseen seksiin painostamista tai pakottamista (Pisteytys: Kyllä toistuvasti, Kyllä joskus = 1; En = 0)

- Rahan, tavarain tai päihteiden tarjoamista sinulle vastineeksi seksistä (Pisteytys: Kyllä toistuvasti, Kyllä joskus = 1; En = 0)

Mukaan otettiin 1-3 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista, lukiolaisista ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2013.

Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana

Kuvaus: Indikaattori on muodostettu viidestä tekijästä: töherryksen tekeminen julkisiin paikkoihin, koulun/oppilaitoksen tai muiden omaisuuden vahingoittaminen, varastaminen, jonkun pahoinpitely.

Indikaattorin muodostaminen:

Oletko viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana tehnyt seuraavia asioita?

- Kirjoittanut tai maalannut kirjoituksia tai graffiteja seiniin, busseihin, pysäkkikatoksiin, ikkunoihin tai muihin vastaaviin paikkoihin (Pisteytys: En ole = 0; Kerran = 1; 2-4 kertaa = 2; Yli 4 kertaa = 3)

- Tahallasi vahingoittanut tai tuhonnut koulun omaisuutta tai koulurakennusta / oppilaitoksen omaisuutta tai tiloja (Pisteytys: En ole = 0; Kerran = 1; 2-4 kertaa = 2; Yli 4 kertaa = 3)

- Tahallasi vahingoittanut tai tuhonnut muuta kuin koululle/oppilaitokselle kuuluvaa omaisuutta (Pisteytys: En ole = 0; Kerran = 1; 2-4 kertaa = 2; Yli 4 kertaa = 3)

- Varastanut jotakin kaupasta tai kioskista (Pisteytys: En ole = 0; Kerran = 1; 2-4 kertaa = 2; Yli 4 kertaa = 3)

- Hakannut jonkun (Pisteytys: En ole = 0; Kerran = 1; 2-4 kertaa = 2; Yli 4 kertaa = 3)

Mukaan otettiin 2-15 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2002 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Kouluolot

Koulun fyysisissä työoloissa puutteita / Oppilaitoksen fyysisissä työoloissa puutteita

Kuvaus: Indikaattori on muodostettu seuraavista työskentelyä haittaavista tekijöistä: opiskelutilojen ahtaus, melu, sopimaton valaistus, huono ilmanvaihto, lämpötila, likaisuus, epämukavat työtuolit tai -pöydät, huonot sosiaalitilat, tapaturmavaara.

Indikaattorin muodostaminen:

Haittaavatko seuraavat seikat työskentelyäsi koulussa/oppilaitoksessa?

- Opiskelutilojen ahtaus (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Melu, kaiku (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Sopimaton valaistus (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Huono ilmanvaihto tai huoneilma (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Lämpötila (kuumuus, kylmyys, veto) (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Likaisuus, pölyisyys (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Epämukavat työtuolit tai -pöydät (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Huonot sosiaalitilat (WC, pukeutumis- ja peseytymistilat) (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Tapaturmavaara (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)

Mukaan otettiin 10-27 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1997, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Koulutapaturma lukuvuoden aikana

Kuvaus: Oppilaalle/Opiskelijalle on sattunut koulussa/oppilaitoksessa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana vähintään yksi tapaturma, joka on vaatinut terveydenhuollon vastaanotolla käyntiä.

Indikaattorin muodostaminen:

Onko Sinulle tämän lukuvuoden aikana sattunut koulussa/oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapaturma, joka on edellyttänyt lääkärin tai terveydenhoitajan vastaanotolla käyntiä?

- Välitunnilla (Pisteytys: Ei kertaakaan = 0; Kerran, Kaksi kertaa tai useammin = 1)
- Liikuntatunnilla (Pisteytys: Ei kertaakaan = 0; Kerran, Kaksi kertaa tai useammin = 1)
- Muulla tunnilla (Pisteytys: Ei kertaakaan = 0; Kerran, Kaksi kertaa tai useammin = 1)
- Koulumatkalla (Pisteytys: Ei kertaakaan = 0; Kerran, Kaksi kertaa tai useammin = 1)

Mukaan otettiin 1-4 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2006 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. Vuonna 2010 poistettiin kohta "Tekstiili- tai teknisen työn tunnilla". Muutoksesta huolimatta tulosta pidetään vertailukelpoisena suhteessa aikaisempiin vuosiin.

Koulun työilmapiirissä ongelmia / Oppilaitoksen työilmapiirissä ongelmia

Kuvaus: Indikaattori on muodostettu yhdeksästä työilmapiiriin vaikuttavasta tekijästä: opettajien odotukset ja oikeudenmukaisuus, toimeentuleminen oppilaiden/opiskelijoiden ja opettajien kanssa, työskentely ryhmissä, työympäristön rauhattomuus, kiireisyys, luokan/ryhmän työrauha sekä oppilaiden/opiskelijoiden viihtyminen yhdessä.

Indikaattorin muodostaminen:

Lue jokainen seuraavista väittämistä huolellisesti. Merkitse vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa omaa mielipidettäsi.

- Opettajani odottavat minulta liikaa (koulussa) (Pisteytys: Täysin samaa mieltä = 3; Samaa mieltä = 2; Eri mieltä, Täysin eri mieltä = 0)
- Opettajat kohtelevat meitä oppilaita/opiskelijoita oikeudenmukaisesti (Pisteytys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä = 0; Eri mieltä = 2; Täysin eri mieltä = 3)
- Luokkani/Ryhmäni oppilaat/opiskelijat viihtyvät hyvin yhdessä (Pisteytys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä = 0; Eri mieltä = 2; Täysin eri mieltä = 3)
- Luokassani/Ryhmässäni on hyvä työrauha (Pisteytys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä = 0; Eri mieltä = 2; Täysin eri mieltä = 3)

Haittaavatko seuraavat seikat työskentelyäsi?

- Työympäristön rauhattomuus (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Kiireisyys (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Miten koulunkäyntisi/opiskelusi sujuu? Onko sinulla vaikeuksia seuraavissa asioissa?
- Työskentely ryhmissä (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)
- Koulukavereiden/Opiskelukavereiden kanssa toimeentuleminen (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)

- Opettajien kanssa toimeentuleminen (Pisteitys: Ei lainkaan = 0; Melko vähän = 1; Melko paljon = 2; Erittäin paljon = 3)

Mukaan otettiin 10-27 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1998, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa / Ei koe tulevansa kuulluksi oppilaitoksessa

Kuvaus: Indikaattori on muodostettu kolmesta opettajien ja oppilaiden/opiskelijoiden vuorovaikutusta kuvaavasta tekijästä: mielipiteiden ilmaisuun rohkaiseminen, mielipiteiden huomioiminen koulutyön/opiskelun kehittämisessä ja kiinnostus oppilaiden/opiskelijoiden kuulumisista.

Indikaattorin muodostaminen:

Lue jokainen seuraavista väittämistä huolellisesti. Merkitse vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa omaa mielipidettäsi.

- Opettajat rohkaisevat minua ilmaisemaan oman mielipiteeni oppitunneilla (Pisteitys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä = 0; Eri mieltä = 1; Täysin eri mieltä = 2)
- Opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu (Pisteitys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä = 0; Eri mieltä = 1; Täysin eri mieltä = 2)
- Oppilaiden/Opiskelijoiden mielipiteet otetaan huomioon koulutyön/opiskelun kehittämisessä (Pisteitys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä = 0; Eri mieltä = 1; Täysin eri mieltä = 2)

Mukaan otettiin 3-6 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1998, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri / Opiskeluun liittyvä työmäärä liian suuri

Kuvaus: Oppilas/Opiskelija on kokenut koulutyöhön/opiskeluun liittyvän työmäärän lukuvuoden aikana jatkuvasti tai melko usein liian suureksi.

Indikaattorin muodostaminen:

Millaiseksi olet kokenut koulutyöhön/opiskeluun liittyvän työmääräsi tämän lukuvuoden aikana? (Pisteitys: Jatkuvasti liian suuri, Melko usein liian suuri = 1; Sopiva, Melko usein liian vähäinen, Jatkuvasti liian vähäinen = 0)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Vaikeuksia opiskelussa

Kuvaus: Indikaattori on muodostettu seuraavista tekijöistä: läksyjen tekeminen, kokeisiin valmistautuminen, parhaan opiskelutavan löytäminen, omatoimisuutta vaativien tehtävien hoitaminen, kirjoittamistehtävien tekeminen, lukemistehtävien tekeminen, opetuksen seuraaminen.

Indikaattorin muodostaminen:

Miten koulunkäyntisi/opiskelusi sujuu? Onko sinulla vaikeuksia seuraavissa asioissa?

- Opetuksen seuraaminen oppitunneilla (Pisteitys: Ei lainkaan; Melko vähän = 0; Melko paljon = 1; Erittäin paljon = 3)
- Läksyjen tai muiden vastaavien tehtävien tekeminen (Pisteitys: Ei lainkaan; Melko vähän = 0; Melko paljon = 1; Erittäin paljon = 3)
- Kokeisiin valmistautuminen (Pisteitys: Ei lainkaan; Melko vähän = 0; Melko paljon = 1; Erittäin paljon = 3)
- Itselleni parhaiten sopivan opiskelutavan löytäminen (Pisteitys: Ei lainkaan; Melko vähän = 0; Melko paljon = 1; Erittäin paljon = 3)
- Omatoimisuutta vaativien tehtävien aloittaminen tai valmiiksi hoitaminen (Pisteitys: Ei lainkaan; Melko vähän = 0; Melko paljon = 1; Erittäin paljon = 3)
- Kirjoittamista vaativien tehtävien tekeminen (Pisteitys: Ei lainkaan; Melko vähän = 0; Melko paljon = 1; Erittäin paljon = 3)
- Lukemista (esim. kirjasta) vaativien tehtävien tekeminen (Pisteitys: Ei lainkaan; Melko vähän = 0; Melko paljon = 1; Erittäin paljon = 3)

Mukaan otettiin 3-21 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1998, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. HUOM! Indikaattori ei ole vertailukelpoinen indikaattorin "Opiskeluvaikeuksia" kanssa.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa

Kuvaus: Oppilas/Opiskelija on joutunut kiusaamisen kohteeksi koulussa/oppilaitoksessa noin kerran viikossa tai useammin lukukauden aikana.

Indikaattorin muodostaminen:

Kuinka usein Sinua on kiusattu koulussa/oppilaitoksessa tämän lukukauden aikana? (Pisteitys: Useita kertoja viikossa, Noin kerran viikossa = 1; Harvemmin, Ei lainkaan = 0)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana

Kuvaus: Oppilas/opiskelija on lintsannut ainakin kaksi kokonaista koulupäivää/opiskelupäivää kuukauden aikana.

Indikaattorin muodostaminen:

Kuinka monta kokonaista koulupäivää/opiskelupäivää olet ollut seuraavien syiden takia poissa viimeisten 30 päivän aikana?

- Pinnaamisen tai lintsauksen takia (Pisteitys: En yhtään, Yhden päivän = 0; 2-3 päivää, Yli 3 päivää = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2002 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin / Ei tiedä miten voi vaikuttaa oppilaitoksen asioihin

Kuvaus: Oppilas/Opiskelija ei tiedä, miten koulussa/oppilaitoksessa voi vaikuttaa koulun/oppilaitoksen asioihin.

Indikaattorin muodostaminen:

Lue jokainen seuraavista väittämistä huolellisesti. Merkitse vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa omaa mielipidettäsi.

- Tiedän, miten koulussani/oppilaitoksessani voin vaikuttaa koulun/oppilaitoksen asioihin (Pisteitys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä = 0; Eri mieltä, Täysin eri mieltä = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2006 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Koettu terveys

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi

Kuvaus: Nuori kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi, melko huonoksi tai erittäin huonoksi.

Indikaattorin muodostaminen:

Mitä mieltä olet terveydentilastasi? Onko se (Pisteitys: Erittäin hyvä, Melko hyvä = 0; Keskinkertainen, Melko tai erittäin huono = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. HUOM! Vuoteen 2009 saakka indikaattorin nimi oli "Terveydentila keskinkertainen tai huono".

Päivittäin vähintään kaksi oiretta

Kuvaus: Indikaattori on muodostettu kahdeksasta tekijästä: niska- tai hartiakivut, selän alaosan kivut, vatsakivut, jännittyneisyys tai hermostuneisuus, ärtyneisyys tai kiukunpurkaukset, vaikeudet päästä uneen tai heräileminen öisin, päänsärky, väsymys tai heikotus.

Indikaattorin muodostaminen:

Onko Sinulla viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana ollut jotakin seuraavista oireista ja kuinka usein?

- Niska- tai hartiakipu (Pisteitys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa = 0; Lähes joka päivä = 1)

- Selän alaosan kipuja (Pisteitys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa = 0; Lähes joka päivä = 1)

- Vatsakipu (Pisteitys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa = 0; Lähes joka päivä = 1)

- Jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta (Pisteitys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa = 0; Lähes joka päivä = 1)

- Ärtyneisyyttä tai kiukunpurkauksia (Pisteitys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa = 0; Lähes joka päivä = 1)

- Vaikeuksia päästä uneen tai heräilemistä öisin (Pisteitys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa = 0; Lähes joka päivä = 1)

- Päänsärkyä (Pisteitys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa = 0; Lähes joka päivä = 1)

- Väsymystä tai heikotusta (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa = 0; Lähes joka päivä = 1)

Mukaan otettiin 2-8 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. HUOM! Indikaattori ei ole vertailukelpoinen indikaattorin "Vähintään kaksi oiretta päivittäin" kanssa.

Väsymystä lähes päivittäin

Kuvaus: Nuorella on ollut lähes päivittäin väsymystä tai heikotusta puolen vuoden aikana.

Indikaattorin muodostaminen:

Onko Sinulla viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana ollut jotakin seuraavista oireista ja kuinka usein?

- Väsymystä tai heikotusta (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa = 0; Lähes joka päivä = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Niska- tai hartiakipuja viikoittain

Kuvaus: Nuorella on ollut vähintään kerran viikossa niska- tai hartiakipuja puolen vuoden aikana.

Indikaattorin muodostaminen:

Onko Sinulla viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana ollut jotakin seuraavista oireista ja kuinka usein?

- Niska- tai hartiakipuja (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa = 0; Noin kerran viikossa, Lähes joka päivä = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Päänsärkyä viikoittain

Kuvaus: Nuorella on ollut vähintään kerran viikossa päänsärkyä puolen vuoden aikana.

Indikaattorin muodostaminen:

Onko Sinulla viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana ollut jotakin seuraavista oireista ja kuinka usein?

- Päänsärkyä (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa = 0; Noin kerran viikossa, Lähes joka päivä = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus

Kuvaus: Nuorella on kahden viime viikon aikana ollut kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Indikaattori perustuu GAD-7-mittariin.

Indikaattorin muodostaminen:

Kuinka usein seuraavat ongelmat ovat vaivanneet sinua lomakkeen täyttöä edeltäneen kahden viikon aikana?

- Hermostuneisuuden, ahdistuneisuuden tai kireyden tunne (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Useana päivänä = 1; Suurimpana osana päivistä = 2; Lähes joka päivä = 3)

- En ole voinut lopettaa tai hallita huolestumistani (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Useana päivänä = 1; Suurimpana osana päivistä = 2; Lähes joka päivä = 3)

- Liiallinen huolestuneisuus erilaisista asioista (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Useana päivänä = 1; Suurimpana osana päivistä = 2; Lähes joka päivä = 3)

- Vaikeus rentoutua (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Useana päivänä = 1; Suurimpana osana päivistä = 2; Lähes joka päivä = 3)

- Niin levoton olo, että on vaikea pysyä aloillaan (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Useana päivänä = 1; Suurimpana osana päivistä = 2; Lähes joka päivä = 3)

- Taipumus harmistua tai ärsyntyä helposti (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Useana päivänä = 1; Suurimpana osana päivistä = 2; Lähes joka päivä = 3)

- Pelko siitä, että jotakin kauheaa saattaisi tapahtua (Pisteytys: Ei lainkaan = 0; Useana päivänä = 1; Suurimpana osana päivistä = 2; Lähes joka päivä = 3)

Mukaan otettiin 10–21 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista, lukiolaisista ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2013.

Koulu-uupumus

Kuvaus: Indikaattori on muodostettu kolmesta Salmela-Aron ja Näätäsen koulu-uupumusmittariin perustuvasta tekijästä: uupumusasteinen väsymys, kyyninen asenne työhön ja opintojen merkityksen vähentyminen sekä kyvyttömyyden ja riittämättömyyden tunne opiskelijana.

Indikaattorin muodostaminen:

- Oletko kokenut seuraavanlaisia tunteita koulutyöhösi/opiskeluun liittyen? Tunnen hukkuvani koulutyöhön (Pisteytys: En juuri koskaan, Muutamana päivänä viikossa = 1; Lähes päivittäin = 2)
  - Tuntuu, ettei opinnoillani ole enää merkitystä (Pisteytys: En juuri koskaan, Muutamana päivänä viikossa = 1; Lähes päivittäin = 2)
  - Minulla on riittämättömyyden tunteita opinnoissani (Pisteytys: En juuri koskaan, Muutamana päivänä viikossa = 1; Lähes päivittäin = 2)
- Mukaan otettiin 3-6 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2006 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Ylipaino

Kuvaus: Nuorella on painoindeksi (BMI) mukaan ylipainoa.

Indikaattorin muodostaminen:

- Pituus ja paino. Painoindeksi (BMI) laskettu jakamalla paino (kg) pituuden (m) neliöllä. Ylipainon raja määritelty iän ja sukupuolen mukaan: 18-vuotiailla raja on 25 ja nuoremmilla ikäryhmillä pienempi (ks. Cole ym. BMJ 2000:320). (Pisteytys: BMI alle ylipainon rajan = 0; BMI vähintään raja-arvo = 1)
- Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Terveystottumukset

Ei syö aamupalaa joka arkiamu

Kuvaus: Nuori ei syö aamupalaa (muutakin kuin vain kahvia, mehua tai muita juomia) jokaisena kouluamuna/opiskelupäivän aamuna.

Indikaattorin muodostaminen:

- Kuinka usein syöt aamupalaa (muutakin kuin vain kahvia, mehua tai muita juomia) kouluviikon/opiskeluviikon aikana? (Pisteytys: Viitenä aamuna = 0; 3-4 aamuna, 1-2 aamuna, Harvemmin = 1)
- Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2006 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Ei syö koululounasta päivittäin

Kuvaus: Nuori ei syö koululounasta jokaisena koulupäivänä/opiskelupäivänä.

Indikaattorin muodostaminen:

- Kuinka usein syöt koululounasta kouluviikon/opiskeluviikon aikana? (Pisteytys: Viitenä päivänä = 0; 3-4 päivänä, 1-2 päivänä, Harvemmin = 1)
- Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista, lukiolaisista ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2010.

Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä

Kuvaus: Nuori harjaa hampaansa harvemmin kuin kaksi kertaa päivässä.

Indikaattorin muodostaminen:

- Kuinka usein harjaat hampaasi? (Pisteytys: En koskaan, Harvemmin kuin kerran viikossa, Vähintään kerran viikossa, mutta en päivittäin, Kerran päivässä = 1; Useammin kuin kerran päivässä = 0)
- Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista, lukiolaisista ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2010.

Vastausvaihtoehtoja muutettiin vuonna 2010. Tämän muutoksen vuoksi indikaattorin prosenttiosuudet eivät ole vertailukelpoisia aikaisempina vuosina ilmoitettujen prosenttiosuuksien kanssa.

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa

Kuvaus: Nuori harrastaa hengästyttävää ja hikoiluttavaa liikuntaa vapaa-ajalla tavallisesti korkeintaan tunnin viikossa.

Indikaattorin muodostaminen:

Kuinka monta tuntia viikossa tavallisesti harrastat liikuntaa vapaa-aikanasi niin, että hengästyit ja hikoilet? (Pisteytys: En yhtään, Noin ½ tuntia, Noin 1 tunnin = 1; Noin 2-3 tuntia, Noin 4-6 tuntia, Noin 7 tuntia tai enemmän = 0)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Ruutu-aika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän

Kuvaus: Nuori käyttää koulupäivinä/opiskelupäivinä vähintään neljä tuntia television katseluun, tietokoneen käyttöön sekä kännykkä- ja konsolipeleihin.

Indikaattorin muodostaminen:

Montako tuntia käytät yhteensä päivittäin aikaa television katseluun, tietokoneen käyttöön (viihdekäyttö ja opiskelu) sekä kännykkä- ja konsolipeleihin?

- Koulupäivinä/Opiskelupäivinä (Pisteytys: En lainkaan, Korkeintaan kaksi tuntia, Yli 2 tuntia, mutta alle 4 tuntia = 0; Vähintään 4 tuntia, mutta alle 6 tuntia, 6 tuntia tai enemmän = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista, lukiolaisista ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2010.

Nukkuu arkisin alle 8 tuntia

Kuvaus: Nuori nukkuu arkisin tavallisesti alle kahdeksan tuntia. Yön pituus on laskettu nukkumaanmeno- ja heräämisajasta.

Indikaattorin muodostaminen

Mihin aikaan tavallisesti menet nukkumaan?

- Arkisin (Noin 21.00 tai aikaisemmin, Noin 21.30, Noin 22, Noin 22.30, Noin 23, Noin 23.30, Noin 24, Noin 00.30, Noin 01, Noin 01.30 tai myöhemmin)

Mihin aikaan tavallisesti heräät?

- Arkisin (Noin 6.00 tai aikaisemmin, Noin 6.30, Noin 7.00, Noin 7.30, Noin 8.00, Noin 8.30, Noin 9.00 tai myöhemmin) Yön pituus on laskettu nukkumaanmeno- ja heräämisajasta.

Mukaan otettiin vähemmän kuin 8 tuntia arkisin nukkuvat vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista, lukiolaisista ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2013.

Tupakoi päivittäin

Kuvaus: Nuori tupakoi kerran päivässä tai useammin.

Indikaattorin muodostaminen:

Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten nykyistä tupakointiasi? (Pisteytys: Tupakoin kerran päivässä tai useammin = 1; Tupakoin kerran viikossa tai useammin, en kuitenkaan päivittäin, Tupakoin harvemmin kuin kerran viikossa, Olen lakossa tai lopettanut tupakoinnin = 0; lisäksi edeltävän kysymyksen perusteella: On tupakoinut korkeintaan yhden savukkeen, piipullisen tai sikarin = 0)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa

Kuvaus: Nuori käyttää alkoholia tosi humalaan asti vähintään kerran kuukaudessa.

Indikaattorin muodostaminen:

Kuinka usein käytät alkoholia tosi humalaan asti? (Pisteytys: Kerran viikossa tai useammin, Noin 1-2 kertaa kuukaudessa = 1; Harvemmin, En koskaan = 0; lisäksi edeltävän kysymyksen perusteella: En käytä alkoholi-juomia = 0)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2002 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008.

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran

Kuvaus: Nuori on kokeillut ainakin kerran marihuanaa, hasista, ekstaasia, Subutexia, heroiniä, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä, gammaa tai muita vastaavia huumeita.

Indikaattorin muodostaminen:

Oletko koskaan kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita?

- Marihuanaa tai hasista (Pisteitys: En koskaan = 0; Kerran, 2-4 kertaa, 5 kertaa tai useammin = 1)
- Ekstaasia (Pisteitys: En koskaan = 0; Kerran, 2-4 kertaa, 5 kertaa tai useammin = 1)
- Subutexia (Pisteitys: En koskaan = 0; Kerran, 2-4 kertaa, 5 kertaa tai useammin = 1)
- Heroiniä, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä, gammaa tai muita vastaavia huumeita (Pisteitys: En koskaan = 0; Kerran, 2-4 kertaa, 5 kertaa tai useammin = 1)

Mukaan otettiin 1-4 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista vuodesta 1996, lukiolaisista vuodesta 1999 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. Vuodesta 2002 ekstaasikokeiluja ja vuodesta 2003 Subutex-kokeiluja on kysytty omana kohtanaan. Vuonna 2010 lisättiin gamma ns. kovia huumeita kartoittavaan kohtaan. Muutoksesta huolimatta tulosten arvioidaan olevan vertailukelpoisia suhteessa aikaisempiin vuosiin.

Kokemus oppilas- ja opiskelijahuollon tuesta

Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle

Kuvaus: Nuori kokee kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.

Indikaattorin muodostaminen:

Jos haluaisit mennä koulusi/oppilaitoksesi terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin tai psykologin vastaanotolle, miten helppo sinne on päästä?

- Terveydenhoitaja (Pisteitys: Erittäin helppo, Melko helppo = 0; Melko vaikea, Erittäin vaikea = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2006 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. Kysymyksen muotoilua yksinkertaistettiin hieman vuonna 2010. Muutoksesta huolimatta tulosta pidetään vertailukelpoisena suhteessa aikaisempiin vuosiin.

Vaikea päästä koululääkärin vastaanotolle

Kuvaus: Nuori kokee koululääkärin vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.

Indikaattorin muodostaminen:

Jos haluaisit mennä koulusi/oppilaitoksesi terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin tai psykologin vastaanotolle, miten helppo sinne on päästä?

- Lääkäri (Pisteitys: Erittäin helppo, Melko helppo = 0; Melko vaikea, Erittäin vaikea = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2006 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. Kysymyksen muotoilua yksinkertaistettiin hieman vuonna 2010. Muutoksesta huolimatta tulosta pidetään vertailukelpoisena suhteessa aikaisempiin vuosiin.

Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle

Kuvaus: Nuori kokee koulukuraattorin vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.

Indikaattorin muodostaminen:

Jos haluaisit mennä koulusi/oppilaitoksesi terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin tai psykologin vastaanotolle, miten helppo sinne on päästä?

- Kuraattori (Pisteitys: Erittäin helppo, Melko helppo = 0; Melko vaikea, Erittäin vaikea = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2006 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. Kysymyksen muotoilua yksinkertaistettiin hieman vuonna 2010. Muutoksesta huolimatta tulosta pidetään vertailukelpoisena suhteessa aikaisempiin vuosiin.

Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle

Kuvaus: Nuori kokee koulupsykologin vastaanotolle pääsyn melko tai erittäin vaikeaksi.

Indikaattorin muodostaminen:

Jos haluaisit mennä koulusi/oppilaitoksesi terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin tai psykologin vastaanotolle, miten helppo sinne on päästä?

- Psykologi (Pisteitys: Erittäin helppo, Melko helppo = 0; Melko vaikea, Erittäin vaikea = 1)

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2006 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. Kysymyksen muotoilua yksinkertaistettiin hieman vuonna 2010. Muutoksesta huolimatta tulosta pidetään vertailukelpoisena suhteessa aikaisempiin vuosiin.

Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta / Opiskelussa avun puutetta

Kuvaus: Nuori saa harvoin tai ei juuri koskaan apua koulunkäynnin tai opiskelun vaikeuksiin koulusta/oppilaitoksesta tai kotoa.

Indikaattorin muodostaminen:

Jos Sinulla on vaikeuksia (koulunkäynnissä ja) opiskelussa, kuinka usein saat apua?

- Koulussa/Oppilaitoksessa (Pisteytys: Aina kun tarvitsen, Useimmiten = 0; Harvoin, En juuri koskaan = 1)
- Kotona (Pisteytys: Aina kun tarvitsen, Useimmiten = 0; Harvoin, En juuri koskaan = 1)

Mukaan otettiin 2 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Tieto saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuodesta 2002 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2008. HUOM! Indikaattori ei ole vertailukelpoinen indikaattorin "Ei saa apua kouluvaikeuksiin koulusta tai kotoa" kanssa.

Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta

Kuvaus: Nuori on hakenut joskus apua ammattiauttajalta masentuneen tai ahdistuneen mielialan takia.

Indikaattorin muodostaminen

Oletko joskus hakenut apua joltakin ammattiauttajalta masentuneen tai ahdistuneen mielialan takia?

- Lääkäriltä (Pisteytys: Kyllä = 1; En = 0)
- Terveystenhoitajalta (Pisteytys: Kyllä = 1; En = 0)
- Psykologilta (Pisteytys: Kyllä = 1; En = 0)
- Koulukuraattorilta (Pisteytys: Kyllä = 1; En = 0)
- Muulta terveydenhuollon ammattilaiselta (Pisteytys: Kyllä = 1; En = 0)
- Opettajalta/opinto-ohjaajalta (Pisteytys: Kyllä = 1; En = 0)
- Muun alan ammattiauttajalta (Pisteytys: Kyllä = 1; En = 0)

Mukaan otettiin 1–7 pistettä saaneet vastaajat.

Lisätiedot: Indikaattori on saatavilla peruskoululaisista ja lukiolaisista vuosilta 2004–2009 ja 2013 ja ammattiin opiskelevista vuodesta 2013.

Liite 2. Kouluterveyskyselyyn vastanneet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaat ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat kouluittain luokka-asteen ja sukupuolen mukaan vuosina 2005–2013.

Peruskoulun oppilasmäärät luokan ja sukupuolen mukaan

		Peruskoulun 8. luokka		Peruskoulun 9. luokka		Poika	Tyttö	Yhteensä
		Poika	Tyttö	Poika	Tyttö			
Turku								
C.O. Malmin koulu	2005			1	4	1	4	5
	2007	2	5	2	1	4	6	10
	2011	3	3			3	3	6
	2013			3	3	3	3	6
Katariinan koulu	2005	7	1	11	3	18	4	22
	2007	13	6	11	5	24	11	35
	2009	7	4	7	4	14	8	22
	2011	12	3	3	3	15	6	21
	2013	14	4	10	10	24	14	38
Klassikon koulu	2007	40	53	57	43	97	96	193
	2009	45	56	50	44	95	100	195
	2011	36	51	39	51	75	102	177
	2013	26	25	51	38	77	63	140
Luolavuoren koulu	2013	9		2		11		11
Luostarivuoren koulu	2005	91	111	62	87	153	198	351
	2007	76	93	83	96	159	189	348
	2009	65	75	61	70	126	145	271
	2011	104	69	80	94	184	163	347
	2013	65	51	72	83	137	134	271
Mikaelin koulu	2005	19	4	12	2	31	6	37
	2007	13	2	18	6	31	8	39
	2009	8	2	9	3	17	5	22
	2011	9	4	11	2	20	6	26
	2013	12	3	6	7	18	10	28
Nummenpakan koulu	2005	64	56		1	64	57	121
	2007	55	55	45	44	100	99	199
	2009	41	64	47	46	88	110	198
	2011	44	51	44	42	88	93	181
	2013	50	31	38	46	88	77	165
Puolalan koulu	2005	37	56	30	67	67	123	190
	2007	47	66	44	58	91	124	215
	2009	28	51	28	55	56	106	162
	2011	36	45	43	67	79	112	191
	2013	39	45	42	58	81	103	184
Puopellon koulu	2005	58	48	57	39	115	87	202
	2007	40	59	51	46	91	105	196
	2009	47	55	59	45	106	100	206
	2011	79	53	62	41	141	94	235
	2013	63	44	47	58	110	102	212
Raunistulan koulu	2005	39	34	57	35	96	69	165
	2007	54	45	41	50	95	95	190
	2009	49	35	48	46	97	81	178
	2011	61	40	60	42	121	82	203
	2013	51	53	51	56	102	109	211

jatkuu...

Peruskoulun oppilasmäärät luokan ja sukupuolen mukaan

		Peruskoulun 8. luokka		Peruskoulun 9. luokka		Poika	Tyttö	Yhteensä
		Poika	Tyttö	Poika	Tyttö			
Turku								
Rieskalähteen koulu	2005	107	74	123	101	230	175	405
	2007	90	76	108	76	198	152	350
	2009	88	71	91	79	179	150	329
	2011	64	61	94	71	158	132	290
	2013	64	51	59	56	123	107	230
S:t Olofsskolan	2005	68	45	35	53	103	98	201
	2007	51	62	60	51	111	113	224
	2009	59	61	49	46	108	107	215
	2011	53	59	52	59	105	118	223
	2013	54	42	48	32	102	74	176
Sampalinnan koulu	2005	8	5			8	5	13
	2007	5	2	21	11	26	13	39
	2009	13	12	13	11	26	23	49
	2011	7	9	19	11	26	20	46
	2013	11	4	8	3	19	7	26
Satulavuoren koulu	2007	8	4	11	10	19	14	33
	2011	8	3	6	8	14	11	25
	2013	11	2	10	8	21	10	31
Sirkkalabackens skola	2005			1		1		1
	2011	1	3	2		3	3	6
Topeliuksen koulu	2005	20	35	27	30	47	65	112
	2007	26	34	24	29	50	63	113
	2009	29	34	16	29	45	63	108
	2011	23	20	22	20	45	40	85
	2013	17	29	16	22	33	51	84
Turun kansainvälinen koulu, peruskoulu	2011	9	3	6	5	15	8	23
Turun Lyseon koulu	2007	47	51	63	71	110	122	232
	2009	54	56	47	55	101	111	212
	2011	69	67	51	41	120	108	228
	2013	54	67	61	56	115	123	238
Turun normaalikoulu, peruskoulu	2005	46	43	35	49	81	92	173
	2007	42	46	38	37	80	83	163
	2009	35	34	42	30	77	64	141
	2011	45	44	42	42	87	86	173
	2013	36	48	40	34	76	82	158
Turun Steiner-koulu	2005	8	13	9	8	17	21	38
	2007	9	14	6	14	15	28	43
	2009	11	10	8	3	19	13	32
	2011	9	6	3	8	12	14	26
	2013	8	9	11	11	19	20	39
Turun Suomalainen Yhteiskoulu	2005	38	33	35	32	73	65	138
	2007	48	32	30	29	78	61	139
	2009	47	38	43	44	90	82	172

jatkuu...

Peruskoulun oppilasmäärät luokan ja sukupuolen mukaan

		Peruskoulun 8. luokka		Peruskoulun 9. luokka		Poika	Tyttö	Yhteensä
		Poika	Tyttö	Poika	Tyttö			
Turku								
Vasaramäen koulu	2005	44	33	66	43	110	76	186
	2007	56	36	52	51	108	87	195
	2009	57	35	37	38	94	73	167
	2011	39	29	34	24	73	53	126
	2013	53	25	50	27	103	52	155
Vuorelan koulu	2007	6				6		6
Peruskoulut yhteensä	2005	654	591	561	554	1215	1145	2360
	2007	728	741	765	728	1493	1469	2962
	2009	683	693	655	648	1338	1341	2679
	2011	711	623	673	631	1384	1254	2638
	2013	637	533	625	608	1262	1141	2403

Lukion opiskelijamäärät luokan ja sukupuolen mukaan

Turku		Lukion 1. vuosi		Lukion 2. vuosi		Poika	Tyttö	Yhteensä
		Poika	Tyttö	Poika	Tyttö			
Juhana Herttuan lukio	2005	18	70	22	49	40	119	159
	2007	18	72	20	75	38	147	185
	2009	25	64	27	56	52	120	172
	2011	34	68	15	71	49	139	188
	2013	16	53	24	56	40	109	149
Kastun lukio	2007	46	52	35	53	81	105	186
	2009	38	49	31	51	69	100	169
Katedralskolan i Åbo	2005	37	41	35	32	72	73	145
	2007	41	33	24	45	65	78	143
	2009	31	44	26	29	57	73	130
	2011	32	38	12	19	44	57	101
	2013	26	50	24	45	50	95	145
Kerttulin lukio	2005	29	33	22	32	51	65	116
	2007	39	38	33	34	72	72	144
	2009	30	31	24	33	54	64	118
	2011	37	35	32	33	69	68	137
Kupittaaan lukio	2005	63	23	48	22	111	45	156
	2007	62	30	54	28	116	58	174
	2009	51	27	31	28	82	55	137
	2011	48	30	57	26	105	56	161
Luostarivuoren lukio	2005	51	47	39	54	90	101	191
	2007	31	54	20	44	51	98	149
	2009	16	43	17	24	33	67	100
	2011	48	58	36	58	84	116	200
	2013	49	47	17	26	66	73	139
Pernon lukio	2005	21	35	16	22	37	57	94
	2007	1		18	16	19	16	35
Puolalanmäen lukio	2005	48	65	33	78	81	143	224
	2007	40	83	38	68	78	151	229
	2009	41	83	32	78	73	161	234
	2011	48	69	25	70	73	139	212
	2013	45	84	41	81	86	165	251
Turun kansainvälinen koulu, lukio	2013	4	4	4	7	8	11	19
Turun Klassikon lukio	2007	31	64	40	59	71	123	194
	2009	20	62	31	54	51	116	167
	2011	32	61	41	43	73	104	177
	2013	36	80	44	60	80	140	220
Turun Lyseon lukio	2005	39	63	31	66	70	129	199
	2007	33	58	28	70	61	128	189
	2009	43	61	42	63	85	124	209
	2011	39	61	54	47	93	108	201
	2013	55	59	48	59	103	118	221

jatkuu...

Lukion opiskelijamäärät luokan ja sukupuolen mukaan

Turku		Lukion 1. vuosi		Lukion 2. vuosi		Poika	Tyttö	Yhteensä
		Poika	Tyttö	Poika	Tyttö			
Turun normaalikoulu, lukio	2005	23	30	28	25	51	55	106
	2007	38	34	25	29	63	63	126
	2009	23	47	25	28	48	75	123
	2011	17	36	23	42	40	78	118
	2013	23	45	31	36	54	81	135
Turun Steiner-koulu, lukio	2007	4	8	4	7	8	15	23
	2009	3	10	1	7	4	17	21
	2013	4	6		5	4	11	15
Turun Suom. Yht.koulun lukio	2007	29	80	24	35	53	115	168
	2009	27	67	30	60	57	127	184
	2011	67	101	68	99	135	200	335
	2013	55	74	49	81	104	155	259
Lukiot yhteensä	2005	329	407	274	380	603	787	1390
	2007	413	606	363	563	776	1169	1945
	2009	348	588	317	511	665	1099	1764
	2011	402	557	363	508	765	1065	1830
	2013	313	502	282	456	595	958	1553

Liite 3. Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista ja vastaajien lukumäärä vuosina 2005–2013.

Turku (Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat)

Indikaattori, luokka-aste- ja sukupuolivakioitu % ja vastaajien lukumäärä	2005		2007		2009		2011		2013	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
ELINOLOT										
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	39	2320	37	2930	35	2637	34	2626	33	2361
Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana	29	2291	23	2899	28	2632	32	2606	31	2351
Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuilojen viettopaikkaa	38	2306	40	2905	40	2637	38	2612	34	2320
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa	12	2303	9	2907	9	2639	8	2608	7	2360
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla	58	2311	59	2901	58	2630	54	2610	53	2351
Ei yhtään läheistä ystävää	10	2305	11	2906	8	2638	7	2613	8	2321
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia	-	0	-	0	11	2649	12	2621	11	2374
Kokenut fyysisistä uhkaa vuoden aikana	21	2262	21	2902	23	2608	20	2590	21	2287
Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti	-	0	-	0	-	0	-	0	15	2369
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	16	2310	18	2909	19	2645	16	2603	19	2349
KOULUOLOT										
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	59	2198	57	2842	52	2605	52	2574	52	2253
Koulutapaturma lukuvuoden aikana	-	0	23	2779	24	2643	23	2602	24	2342
Koulun työilmapiirissä ongelmia	26	2249	26	2881	25	2579	24	2574	24	2226
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	26	2296	26	2927	26	2652	25	2615	24	2342
Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri	38	2339	35	2947	39	2670	37	2632	39	2381
Vaikeuksia opiskelussa	30	2328	32	2934	29	2641	29	2621	32	2310
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	7	2355	8	2955	7	2674	6	2632	7	2377
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	10	2224	8	2828	7	2548	8	2499	8	2208
Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin	-	0	48	2934	49	2655	49	2624	48	2363
KOETTU TERVEYS										
Kokee terveydentilansa keskimääräiseksi tai huonoksi	17	2338	15	2952	15	2668	16	2632	16	2379
Päivittäin vähintään kaksi oiretta	15	2228	16	2886	15	2603	14	2585	16	2235
Väsymystä lähes päivittäin	14	2313	13	2941	13	2665	13	2629	14	2352
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	29	2329	28	2941	26	2665	26	2631	29	2372
Päänsärkyä viikoittain	27	2319	29	2943	28	2662	29	2628	32	2353
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	-	0	-	0	-	0	-	0	10	2237
Koulu-uupumus	-	0	10	2955	11	2673	10	2632	12	2387
Ylipaino	14	2161	15	2699	14	2433	14	2453	15	2005
TERVEYSTOTTUMUKSET										
Ei syö aamupalaa joka arkipäivä	-	0	46	2934	47	2649	47	2631	46	2363
Ei syö koululounasta päivittäin	-	0	-	0	-	0	34	2607	36	2359
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	-	0	-	0	-	0	42	2606	42	2342
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa	37	2319	34	2937	33	2655	32	2625	33	2348
Ruutuaika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän	-	0	-	0	-	0	24	2577	24	2265
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	-	0	-	0	-	0	-	0	37	2206
Tupakoi päivittäin	17	2316	14	2916	14	2641	11	2617	12	2355
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	20	2337	18	2943	16	2656	14	2616	12	2367
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	8	2333	8	2936	8	2632	8	2626	10	2358
KOKEMUS OPPILASHUOLLON TUESTA										
Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle	-	0	11	2877	12	2622	10	2603	11	2292
Vaikea päästä koululääkäriin vastaanotolle	-	0	43	2763	44	2556	39	2577	35	2258
Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle	-	0	34	2763	29	2568	23	2576	24	2243
Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle	-	0	47	2684	43	2548	43	2555	38	2231
Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta	9	2291	9	2889	7	2621	8	2577	7	2337
Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta	15	2343	15	2924	16	2654	-	0	18	2362

Liite 4. Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan ja luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista sekä vastaajien lukumäärä vuonna 2013.

Turku 2013 (Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat)

Indikaattori, luokka-astevakioitu % ja vastaajien lukumäärä	Pojat		Tytöt		Yhteensä		Maakunta*		Koko maa	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
ELINOLOT										
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	31	1239	35	1122	33	2361	32	8196	33	98148
Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana	30	1227	32	1124	31	2351	31	8135	29	97561
Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuilojen viettopaikkaa	38	1209	31	1111	34	2320	32	8100	33	96983
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa	6	1233	8	1127	7	2360	8	8160	8	97767
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla	51	1228	56	1123	53	2351	53	8168	55	98048
Ei yhtään läheistä ystävää	11	1208	5	1113	8	2321	8	8102	8	96936
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia	8	1244	15	1130	11	2374	12	8219	12	98521
Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana	27	1190	16	1097	21	2287	19	8008	19	95618
Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti	10	1241	20	1128	15	2369	14	8212	14	98474
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	22	1226	16	1123	19	2349	17	8155	19	97603
KOULUOLOT										
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	49	1164	56	1089	52	2253	54	7866	54	94438
Koulutapaturma lukuvuoden aikana	26	1220	22	1122	24	2342	24	8133	23	97299
Koulun työilmapiirissä ongelmia	22	1143	27	1083	24	2226	24	7772	26	93452
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	24	1221	23	1121	24	2342	25	8117	24	97262
Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri	38	1252	40	1129	39	2381	38	8257	39	99047
Vaikeuksia opiskelussa	33	1196	31	1114	32	2310	32	8040	34	96647
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	7	1244	7	1133	7	2377	7	8237	7	98880
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	7	1162	10	1046	8	2208	8	7671	8	92227
Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin	46	1234	49	1129	48	2363	45	8182	43	98112
KOETTU TERVEYS										
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi	12	1247	20	1132	16	2379	16	8233	16	98857
Päivittäin vähintään kaksi oiretta	9	1161	24	1074	16	2235	17	7787	17	93454
Väsymystä lähes päivittäin	9	1230	20	1122	14	2352	15	8158	15	97743
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	21	1249	37	1123	29	2372	30	8203	29	98324
Päänsärkyä viikoittain	23	1235	42	1118	32	2353	33	8150	32	97883
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	5	1150	15	1087	10	2237	11	7872	11	94470
Koulu-uupumus	10	1254	14	1133	12	2387	12	8259	13	99122
Ylipaino	18	1042	12	963	15	2005	17	7160	16	86124
TERVEYSTOTTUMUKSET										
Ei syö aamupalaa joka arkaamu	43	1230	49	1133	46	2363	43	8206	43	98358
Ei syö koululounasta päivittäin	35	1230	37	1129	36	2359	28	8191	34	98092
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	53	1220	30	1122	42	2342	46	8149	47	97638
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa	31	1222	34	1126	33	2348	32	8139	32	97646
Ruutu aika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän	26	1169	22	1096	24	2265	24	7986	24	95677
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	35	1151	38	1055	37	2206	31	7706	30	92688
Tupakoi päivittäin	14	1231	11	1124	12	2355	12	8179	13	97951
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	14	1240	11	1127	12	2367	13	8210	12	98363
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	12	1233	7	1125	10	2358	8	8178	9	98139
KOKEMUS OPPILASHUOLLON TUESTA										
Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle	8	1179	14	1113	11	2292	13	7942	13	95507
Vaikea päästä koululääkärin vastaanotolle	27	1156	43	1102	35	2258	36	7837	37	94319
Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle	24	1147	24	1096	24	2243	21	7794	20	93990
Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle	38	1142	39	1089	38	2231	37	7748	40	93242
Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta	6	1224	9	1113	7	2337	8	8109	8	97381
Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta	14	1232	23	1130	18	2362	18	8161	18	97919

*Varsinais-Suomi

Liite 5. Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioitujen prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ja vastaajien lukumäärä vuosina 2005–2013.

Turku (Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat)

Indikaattori, luokka-aste- ja sukupuolivakioitu % ja vastaajien lukumäärä	2005		2007		2009		2011		2013	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
ELINOLOT										
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	30	1380	28	1939	26	1758	22	1824	22	1542
Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana	23	1381	20	1932	22	1751	23	1817	25	1542
Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuilojen viettopaikkaa	33	1384	33	1936	34	1752	34	1822	29	1535
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa	8	1380	6	1934	6	1754	5	1821	5	1540
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla	64	1381	62	1930	62	1753	62	1819	58	1538
Ei yhtään läheistä ystävää	7	1381	7	1935	8	1753	6	1821	6	1536
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia	-	0	-	0	12	1761	11	1824	12	1549
Kokenut fyysisistä uhkaa vuoden aikana	13	1359	15	1928	15	1736	15	1818	13	1519
Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti	-	0	-	0	-	0	-	0	15	1539
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	5	1386	5	1933	7	1757	5	1821	7	1539
KOULUOLOT										
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	47	1340	53	1893	51	1727	45	1804	42	1486
Koulutapaturma lukuvuoden aikana	-	0	7	1899	8	1755	7	1822	8	1540
Koulun työilmapiirissä ongelmia	13	1357	12	1905	13	1733	8	1807	10	1494
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	18	1372	20	1931	19	1752	15	1815	13	1534
Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri	44	1388	50	1939	50	1756	44	1827	44	1552
Vaikeuksia opiskelussa	38	1378	38	1934	39	1752	33	1828	36	1510
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	1	1389	1	1942	2	1762	0	1829	1	1549
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	14	1344	14	1899	13	1720	9	1773	9	1477
Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin	-	0	40	1942	41	1758	34	1823	32	1543
KOETTU TERVEYS										
Kokee terveydentilansa keskimääräiseksi tai huonoksi	18	1386	18	1941	18	1763	15	1827	18	1551
Päivittäin vähintään kaksi oiretta	14	1346	14	1916	16	1738	11	1808	14	1488
Väsymystä lähes päivittäin	14	1381	15	1939	15	1763	10	1827	13	1536
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	31	1384	32	1938	35	1759	31	1826	32	1543
Päänsärkyä viikoittain	21	1379	27	1939	26	1761	23	1824	26	1538
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	-	0	-	0	-	0	-	0	11	1509
Koulu-uupumus	-	0	12	1945	11	1764	9	1830	11	1550
Ylipaino	12	1285	14	1847	15	1660	13	1713	13	1409
TERVEYSTOTTUMUKSET										
Ei syö aamupalaa joka arkipäivä	-	0	32	1941	36	1759	33	1821	33	1545
Ei syö koululounasta päivittäin	-	0	-	0	-	0	36	1822	38	1546
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	-	0	-	0	-	0	36	1823	33	1539
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa	30	1387	31	1939	31	1758	29	1824	29	1542
Ruutuaika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän	-	0	-	0	-	0	16	1813	22	1536
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	-	0	-	0	-	0	-	0	45	1510
Tupakoi päivittäin	12	1357	10	1922	11	1744	8	1819	7	1535
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	29	1389	28	1943	26	1758	24	1821	21	1542
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	14	1383	11	1941	12	1758	13	1821	14	1539
KOKEMUS OPISKELIJAHUOLLON TUESTA										
Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle	-	0	14	1909	16	1735	10	1817	11	1517
Vaikea päästä koululääkäriin vastaanotolle	-	0	51	1824	57	1682	44	1783	48	1495
Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle	-	0	49	1799	52	1667	40	1772	43	1492
Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle	-	0	58	1783	61	1664	51	1772	52	1487
Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puuttamista	11	1364	10	1901	7	1722	9	1785	9	1516
Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta	13	1386	15	1930	15	1752	-	0	21	1539

Liite 6. Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden opiskeluvuosivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan ja opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista sekä vastaajien lukumäärä vuonna 2013.

Turku 2013 (Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat)

Indikaattori, luokka-astevakioitu % ja vastaajien lukumäärä	Pojat		Tytöt		Yhteensä		Maakunta*		Koko maa	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
ELINOLOT										
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	21	592	23	950	22	1542	22	3935	24	48275
Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana	26	592	24	950	25	1542	26	3929	24	48229
Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuillojen viettopaikkaa	32	589	27	946	29	1535	27	3913	31	47986
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa	4	592	6	948	5	1540	5	3931	6	48276
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltopäivällä tai illalla	57	590	60	948	58	1538	59	3927	59	48223
Ei yhtään läheistä ystävää	8	588	5	948	6	1536	7	3915	7	47971
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia	7	593	17	956	12	1549	13	3944	12	48371
Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana	17	576	9	943	13	1519	13	3880	13	47617
Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti	7	590	24	949	15	1539	15	3925	14	48105
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	8	591	6	948	7	1539	6	3921	7	48078
KOULUOLOT										
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	37	563	48	923	42	1486	39	3822	38	46993
Koulutapaturma lukuvuoden aikana	8	591	8	949	8	1540	8	3923	8	48058
Koulun työilmapiirissä ongelmia	9	563	11	931	10	1494	10	3812	10	46896
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	12	585	14	949	13	1534	12	3913	13	47978
Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri	38	594	50	958	44	1552	41	3954	42	48522
Vaikeuksia opiskelussa	37	576	36	934	36	1510	37	3879	37	47821
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	1	593	1	956	1	1549	1	3952	1	48461
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	8	574	9	903	9	1477	8	3786	9	46479
Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin	29	591	34	952	32	1543	27	3935	27	48279
KOETTU TERVEYS										
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi	14	595	21	956	18	1551	16	3949	16	48472
Päivittäin vähintään kaksi oiretta	8	567	20	921	14	1488	14	3817	14	46743
Väsymystä lähes päivittäin	9	588	17	948	13	1536	13	3924	13	48142
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	21	591	43	952	32	1543	32	3932	33	48271
Päänsärkyä viikoittain	16	588	36	950	26	1538	26	3928	25	48170
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	6	569	15	940	11	1509	10	3855	9	47185
Koulu-uupumus	7	592	15	958	11	1550	11	3955	11	48536
Ylipaino	15	549	11	860	13	1409	15	3612	15	44061
TERVEYSTOTTUMUKSET										
Ei syö aamupalaa joka arkaamu	33	593	34	952	33	1545	32	3936	32	48339
Ei syö koululounasta päivittäin	38	593	38	953	38	1546	28	3936	28	48304
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	40	592	25	947	33	1539	37	3924	37	48120
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa	28	589	31	953	29	1542	28	3928	29	48207
Ruutu aika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän	25	590	19	946	22	1536	23	3907	22	47766
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	47	581	43	929	45	1510	39	3817	39	46840
Tupakoi päivittäin	6	586	8	949	7	1535	7	3919	8	48081
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	23	590	18	952	21	1542	21	3934	20	48325
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	16	589	13	950	14	1539	12	3924	13	48211
KOKEMUS OPISKELIJAHUOLLON TUESTA										
Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle	8	582	14	935	11	1517	12	3869	13	47611
Vaikea päästä koululääkärin vastaanotolle	41	570	54	925	48	1495	42	3821	39	47129
Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle	37	571	49	921	43	1492	33	3819	25	46920
Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle	45	567	58	920	52	1487	42	3813	37	46853
Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta	8	580	11	936	9	1516	8	3878	8	47458
Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta	13	584	28	955	21	1539	18	3932	18	48215

*Varsinais-Suomi

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

KOULUTERVEYSKYSELY

<http://www.thl.fi/kouluterveyskysely>